

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Dárcovství jako projev aktivního občanství

Matěj Svoboda

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Matěj Svoboda

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Dárcovství jako projev aktivního občanství

Název anglicky

Donation as an expression of active citizenship

Cíle práce

Cílem práce je charakterizovat vybrané postoje občanů v oblasti dárcovství. V rámci tohoto tématu jsou stanoveny 3 základní výzkumné otázky, které jsou zaměřeny na konkrétní postoje i způsob a rozsah participace občanů v oblasti dárcovství.

Metodika

V rámci tvorby přehledu dostupných teoretických poznatků jsou shromážděna sekundární data, která jsou zastoupena především formou odborných publikací, zákonů a elektronických dokumentů. Primární data jsou s ohledem na zaměření výzkumných otázek získávána pomocí kvantitativní techniky sběru dat formou standardizovaného dotazníku. Výsledná data jsou interpretována a analyzována pomocí vhodných statistických metod v rámci kterých, jsou dále testovány stanovené hypotézy. Dále je použita technika sběru dat formou semistandardizovaných rozhovorů s vybranými respondenty. Výsledná data jsou interpretována a porovnávána mezi sebou.

Doporučený rozsah práce

40 – 60 stran

Klíčová slova

Občanská společnost, participace, dárcovství, dar, nezisková organizace

---

Doporučené zdroje informací

- BOUKAL, Petr. Fundraising pro neziskové organizace. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 260 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2.
- DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
- FRIČ, Pavol. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes). Vyd. 1. Praha: Agnes, 2001, 115 s. ISBN 80-902-6337-2.
- GROOTAERT, Christiaan a Thierry VAN BASTELAER. Understanding and Measuring Social Capital: A Synthesis of Findings and Recommendations from the Social Capital Initiative [online]. Washington D.C.: The World Bank, 2001, 45 s.
- HOSKINS, Bryony. Measuring active citizenship in Europe [online]. CRELL Research Paper 4. Luxembourg: European Commission, 2006, 73 s. [cit. 2017-01-08]. ISBN 92-79-03738-2. EUR 22530 EN.
- HYÁNEK, Vladimír. Neziskové organizace: teorie a mýty. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta, 2011, 131 s. ISBN 978-802-1056-510.
- RAKUŠANOVÁ, Petra a Blanka ŘEHÁKOVÁ. Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. ISBN 80-733-0091-5.
- REKTOŘÍK, Jaroslav. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010, 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- ŠKARABELOVÁ, Simona. Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005, 52 s. ISBN 80-239-4057-0.
- VÍT, Petr. Praktický právní průvodce pro neziskové organizace. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavla Varvažovská

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 3. 4. 2017

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 7. 4. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 04. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "*Dárcovství jako projev aktivního občanství*" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou dle normy citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Pavle Varvažovské za odborné rady a vedení při tvorbě diplomové práce. V neposlední řadě musím také poděkovat všem ochotným respondentům, kteří ochotně vyplnili dotazník či poskytli rozhovor. Dále děkuji všem cvičícím a dalším pedagogům za poskytnutí teoretických i filosofických základů.

Dárcovství jako projev aktivního občanství

Donation as an expression of active citizenship

Souhrn

Cílem práce je charakteristika vybraných postojů občanů v oblasti dárcovství. Dílčím cílem je zodpovězení základních výzkumných otázek, které jsou zaměřeny na vybrané postoje, způsob a rozsah participace občanů v oblasti dárcovství. Přehled řešené problematiky je založen na charakteristice dostupných teoretických poznatků, které jsou zastoupeny především odbornými publikacemi a elektronickými dokumenty.

Terénní šetření je založeno na kvantitativní i kvalitativní technice sběru dat v rámci, které jsou realizovány polostrukturované rozhovory a dotazníkové šetření. Výsledná data jsou zobrazována a analyzována pomocí vybraných grafických a statistických nástrojů a metod. V závěru jsou veškeré výsledky zhodnoceny a diskutovány.

Summary

The main objective of the masters thesis is to characterize the chosen attitudes of inhabitants in the area of donation. The partial goal is to find answers to the essential questions of the research, which focus on the chosen attitudes, methods and range of participation of inhabitants in the area of the donation. The overview of the matter (problem) is based on the characteristic of the available theoretical knowledge, which is represented mainly by academic sources and electronic documents.

The field research is based on quantitative and qualitative data collection techniques which implements the semi-structured interviews and questionnaires. The resulting data is displayed and analyzed using selected graphical and statistical tools and methods. All the results are evaluated and discussed in the conclusion.

Klíčová slova: občanská společnost, participace, dárcovství, dar, nezisková organizace

Keywords: civil society, participation, donation, gift, non-profit organization

Obsah

1	Úvod	3
2	Cíl práce a metodika	4
3	Přehled řešené problematiky	6
3.1	Občanská společnost	6
3.1.1	Občanská participace	8
3.1.2	Dárcovství.....	12
3.2	Neziskový sektor	19
3.2.1	Teoretická východiska vzniku	20
3.2.2	Definice.....	23
3.2.3	Možnosti financování	24
3.2.4	Neziskový sektor v ČR	26
4	Terénní šetření	39
4.1	Dotazníkové šetření.....	39
4.1.1	Konceptualizace	39
4.1.2	Operacionalizace.....	39
4.1.3	Míra participace v oblasti dárcovství.....	44
4.1.4	Analýza výsledků dotazníkového šetření	47
4.1.5	Výsledky dotazníkového šetření.....	49
4.1.6	Analýza kvalitativních znaků dotazníkového šetření	63
4.2	Výsledky rozhovorů	66
5	Diskuse	72
6	Závěr	73
7	Seznam použitých zdrojů	76
8	Seznam ilustrací	81
9	Přílohy	83

1 Úvod

V současné moderní době, která se vyznačuje světovou globalizací, individualizací v důsledku městského životního stylu, či stále zvyšující se elektronizací veškerých aspektů lidského života, je zřejmé, že existují jednotlivci či skupiny lidí, kteří potřebují určitý druh služeb, které z nějakých důvodů stát nezajišťuje, či zajišťuje nedostatečně. Demokratická společnost je založena na možnosti participace občanů na věcech veřejných, čímž lze dosáhnout několika soukromých a kolektivních zájmů. Je tedy nutné položit si otázku, zdali není vhodné či dokonce žádoucí aktivně či pasivně přispět právě tam kam stát nedosáhne. Jakým způsobem se mohou lidé podílet na zlepšení veřejného zájmu ať už v lokálním, státním či celosvětovém měřítku?

V souvislosti s touto otázkou se lze zaměřit na vymezení občanské společnosti a možnostem participace s důrazem na oblast dárcovství. Dárcovství jistě poskytuje prostředky pro dosahování veřejně prospěšných cílů, avšak je možné že přináší určitý druh zisku i samotnému dárci. V souvislosti s dárcovstvím je také vhodné nastínit určitou strukturu, historický vývoj a současný stav, který je primárně zaměřen na oblast České republiky. Vzhledem k dostupnosti značného množství užších i širších výzkumů jsou konkrétní oblasti související aktivním občanstvím s ohledem na dárcovství doplněny výsledky těchto výzkumů.

V rámci terénního šetření jsou zjišťovány informace, zahrnující určité hodnoty a konkrétní projevy v oblasti dárcovství. V rámci tohoto jsou stanoveny příslušné indikátory, které tyto projevy sledují a umožňují související analýzu a interpretaci. Vzhledem k nejednoznačnosti vymezení aktivity v oblasti dárcovství se lze ptát, jaké jsou vlastně hranice mezi aktivní a pasivní participací v oblasti dárcovství? V rámci konkrétních postojů a projevů v oblasti dárcovství se lze také zaměřit na závislost jednotlivých sledovaných oblastí. Jako určitý doplněk z hlediska rozsahu jsou v poslední části interpretovány informace získané na základě rozhovorů s respondenty.

2 Cíl práce a metodika

Cílem práce je charakterizovat dárcovství jako projev aktivního občanství. V rámci tohoto tématu jsou stanoveny následující výzkumné otázky, na které se tato práce pokusí odpovědět:

- Do jaké míry důvěřují občané vybraným formám propagace obsahující výzvu k poskytnutí daru?
- Jaké postoje zastávají občané ve vybraných oblastech dárcovství?
- Jak se občané participují v oblasti dárcovství a dobrovolnictví?

V rámci tvorby přehledu dostupných teoretických poznatků v dané oblasti jsou shromažďována sekundární data, tj. již získaná, interpretovaná a publikovaná data, která jsou zastoupena především formou odborných publikací, zákonů a elektronických dokumentů. V případě elektronických dokumentů je kladen důraz na kvalitu zdrojů, neboť může dojít ke zkreslení, a proto jsou vybrány pouze ty dokumenty, které jsou zastřešeny uznávanou institucí či organizací.

Primární data jsou získána pomocí kvantitativních i kvalitativních technik sběru dat. Jako kvantitativní technika bylo zvoleno dotazníkové šetření, které bude založeno na pevně stanovených otázkách. Otázky jsou koncipovány především jako uzavřené, ze kterých si respondent vybírá jednu či více předem stanovených odpovědí. Při tvorbě uzavřených otázek je nutné zjistit veškeré možné odpovědi, které by respondenti mohli zaškrtnout, a proto je realizována tzv. sonda, která zjišťuje vyčerpávající soubor možných odpovědí. V případě, že by i přes to ani jedna možnost respondentům nevyhovovala, je u některých indikátorů zvolena forma polootevřených otázek, kde může respondent rozepsat svou vlastní odpověď v kolonce „jiné“. Při tvorbě veškerých otázek je kladen důraz na to, aby nebyly kladeny otázky sugestivní (navádějí respondenta k určité odpovědi), dvojité (ptají se na více věcí najednou) nebo komplexní (zahrnují velmi široké téma, na které se nedá stručně odpovědět). Na získaná data budou aplikovány statistické metody.

V rámci polostrukturovaných rozhovorů je sestaven základní rámec otázek, které sledují konkrétní oblasti problematiky, přičemž lze dále pokládat doplňující otázky, které mohou rozšířit a prohloubit respondentovi odpovědi. Konkrétní otázky rozhovorů jsou zaměřeny na oblasti, které jsou sledovány v rámci dotazníkového šetření, tj. hodnoty, míra

a rozsah aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví a některé doplňující demografické údaje. Výsledky rozhovorů nelze statisticky analyzovat, a proto jsou pouze interpretovány v příslušné kapitole.

V souvislosti se základními otázkami jsou stanoveny pracovní hypotézy na základě kombinace několika proměnných, které jsou zaměřeny na aktivitu dárcovství, vliv demografických charakteristik a jiné. V případě zjištění závislosti některých proměnných je testována síla závislosti, která bude mít vliv na výslednou interpretaci. Pro účely výsledné interpretace jsou stanoveny operativní kategorie na základě, kterých bude příslušná aktivita respondentů posuzována (Disman, 2011).

3 Přehled řešené problematiky

Občanství je historicky spjato s rozvojem národních států v antickém Řecku a Římě, kde byl národní stát veřejným prostorem (arénou), ve kterém svobodní a racionální občané vládli společně obci. Občanství je také spojeno s třídním uspořádáním, neboť třída městských svobodných občanů byla závislá na práci otroků. Později je ve francouzském i britském pojetí občanství chápáno jako společenství občanů, kteří užívají společně práva v kontextu obce. Jean-Jacques Rousseau řekl: „*domy tvoří město, avšak občané tvoří obec*“. Občanství lze chápat jako komplex práv a povinností na území určitého státu. Občanství může mít jak pasivní charakter příslušnosti ke státu, tak i aktivní prvky, pomocí kterých se lze podílet na věcech veřejných. Pro získání občanství je nutné splnit určité právní požadavky, které se v různých státech mohou lišit. Hlavní složkou aktivního občanství je participace, kterou lze dělit na politickou a občanskou participaci (Rakušanová, 2006, s. 20-28). Z politologického hlediska se tedy občanství pojí k určitému státu, ve kterém se nachází určitá občanská společnost. Ze sociokulturního hlediska s ohledem na dárcovství však nemusí být podmínkou příslušnost k určitému občanství, neboť i občané jiných států se mohou aktivně participovat v občanské společnosti.

3.1 Občanská společnost

Idea občanské společnosti spjata se základními tématy a proudy euroatlantické myšlenkové tradice. Definice občanské společnosti jsou různé, avšak téměř všechny vyjadřují snahu artikulovat komplikovaný vztah mezi individuálním (soukromé touhy) a veřejným (veřejná potřeba) zájmem. Občanská společnost vychází z aristotelovského pojmu *politike koinonie*, což znamená všezahrnující společenský systém. Z této široké definice jsou tedy vyřazeny pouze přírodní jevy. V období středověku došlo k restrikci původní definice, přičemž pojem byl vymezen jako opozice vůči vládcům. Až do konce 18. století byl pojem občanské společnosti střídavě zaměňován s politickým společenstvím či státem. Následně docházelo k vymezování vůči státu, přičemž byla občanská společnost dělena na politickou a občanskou. Karl Marx definuje občanskou společnost jako prostor třídního antagonismu v rámci, kterého probíhají snahy o sjednocení sfér legality (veřejná) a morálky (soukromá). Tato definice je založena na konfliktu mezi individuálními zájmy občanů, které je nutné překonat společenskou jednotou. Velmi významnou definici občanské společnosti z hlediska sociologického pojetí, vypracoval Alexandr de Tocqueville. Občanská společnost je dle této

definice považována za základ demokracie, přičemž vedle sebe stojí sféra státu, občanská společnost a politická společnost. Občanská společnost je chápána jako prostor ekonomické aktivity a arénou soukromých zájmů. Definicí občanské společnosti se věnují i současní teoretici, kteří často rozlišují občanskou společnost na sociokulturní a ekonomické (Rakušanová, 2006, s. 18-20). Občanskou společnost lze také definovat jako „*sociální předivo, které je tvořeno občanskými asociacemi a jednorázovými občanskými iniciativami zaměřenými nejrůznějšími způsoby (tedy jakousi sumou občanské angažovanosti)*“. V případě, že by v demokratickém systému zastupovali občany pouze politici, mohl by se tento systém jevit jako velmi křehký, a proto bývá často uváděno, že občanská společnost může plnit funkci „*hlídacího psa*“, který sleduje, kontroluje a reaguje na aktivity politiků a příslušných institucí (Bachmann, 2012, s. 22-23).

Na základě tohoto lze konstatovat, že občanská společnost je prostor mezi státem a soukromými zájmy. Mezi oblast těchto zájmů lze zařadit dobrovolné sdružování mimo sféry trhu, státu i soukromého života, ve které si členové společnosti uvědomují společnou provázanost světa či určité lokality. Moderní společnost může být utvářena různými formami kolektivního jednání, přičemž je institucionalizována na základě práva. Existence občanské společnosti je v zásadě založena na faktu, že demokratický politický systém je postaven na možnosti přímé participace v rámci ovlivňování věcí veřejných (Rakušanová, 2006, s. 20-21). Občanskou společnost lze také rozdělit na 4 základní oblasti, které se liší na základě angažovanosti občanů a organizovanosti aktivity, kterou znázorňuje následující Tabulka 1 (Frič, 2015, s. 1).

Tabulka 1: Oblasti občanské společnosti

	Spontánní	Formálně organizovaná
Individuální	Sousedská výpomoc, aktivismus všedního dne	Účast ve volbách, na zasedáních místního zastupitelstva
Kolektivní	Občanská sebeorganizace ad hoc	Členství a dobrovolnictví v NNO

Zdroj: zpracováno dle Frič, 2015, s. 1

3.1.1 Občanská participace

K tomu, aby občanská společnost vzkvétala a přispívala k fungování demokracie v moderních státech, musí být složena z aktivních občanů, kterými se však nestáváme automaticky, nýbrž vlastní aktivitou ať už přímou či nepřímou (Matějka, 2015, s. 3). Občanskou participaci lze stručně charakterizovat jako vytváření různých kulturních, uměleckých, vzdělávacích či charitativních spolků (Rakušanová, 2006, s. 20-28). Občanská participace může být definována jako proces, ve kterém se lidé angažují v rámci sebe či skupiny s cílem ovlivnit rozhodnutí, která mohou mít vliv na jejich soukromý život i komunitu. Takový druh participace může i nemusí probíhat v rámci institucionálního zřízení (André, 2012, s. 1).

Aktivní občanství úzce souvisí s občanskou angažovaností, která hraje klíčovou roli při budování tzv. *sociálního kapitálu*. Snaha o dosažení společenských cílů může poskytovat způsob, jak vytvářet síť podpory sdílených hodnot. Výsledkem pak může být vysoká úroveň sociální důvěry pro další spolupráci mezi lidmi, čímž lze snížit protispoločenské chování. Pojem sociální kapitál se obecně používá pro označení všech prostředků, které lidé používají ke vztahu k ostatním (Hoskins, 2006, s. 9). Sociální kapitál je tedy souhrn orgánů, vztahů, postojů a hodnot, kterými se řídí interakce mezi lidmi, čímž přispívají k hospodářskému a sociálnímu rozvoji (Grootaert, 2001, s. 4). Dle této definice se sociální kapitál dělí dle formy na strukturální sociální kapitál a kognitivní sociální kapitál. Strukturální sociální kapitál lze chápat jako relativně objektivní a navenek pozorovatelné sociální struktury, kam lze zařadit síť, sdružení, instituce, pravidla a postupy, přičemž je kladen důraz na formalizované struktury. Kognitivní sociální kapitál je pak souhrnem subjektivních nehmotných složek, kam lze zařadit postoje, normy chování, hodnoty, reciprocitu a důvěru. Tyto dvě formy sociálního kapitálu mohou existovat nezávisle na sobě, přičemž se vzájemně posilují. Sociální kapitál lze také dělit dle rozsahu na mikroúroveň, mezoúroveň a makroúroveň (Hoskins, 2001, s. 4-5).

Rozsah sociálního kapitálu na **mikroúrovni** bývá obvykle spojován s publikací Roberta Putnama, který definuje sociální kapitál jako síť jednotlivců nebo domácností, přidružené normy a hodnoty na základě, kterých jsou vytvářeny externality pro komunitu jako celek. Původně byl předpoklad pouze pozitivních výsledků externalit, avšak na příkladu italské mafie či hnutí Interahamwe ve Rwandě, které se podílelo na rwandské genocidě,

pozorovat uvést i negativní externality. Poněkud širší pojetí na **mezoúrovni** publikuje James Coleman, který chápe sociální kapitál jako rozdílnost entit, které se skládají z nějakého aspektu sociální struktury, tyto entity usnadňují aktivity fyzických či právnických subjektů v rámci struktury. Třetí a nejširší pohled na **makroúrovni** posuzuje sociální kapitál jako politické a sociální prostředí, které utváří společenské struktury a umožňuje rozvíjení společenských norem. Předpokladem na této makroúrovni je existence institucionálního zajištění v oblasti poskytování příjemného prostředí pro sdružování a rozvíjení občanů, které funguje na lokální, regionální či národní (Grootaert, 2001, s. 4-5). Je tedy možné se domnívat, že i organizace občanské společnosti vytváří sociální kapitál (Bachmann, 2012, s. 23).

Aktivní občanství lze tedy chápat i v tom nejširším pojetí, kdy není omezeno pouze na politickou dimenzi, ale pohybuje se v oblastech kultury, životního prostředí, lidských práv, či jiných aktivit na lokální, národní, evropské či mezinárodní úrovni. Hranice však lze stanovit tím, že konkrétní činnost bude v souladu s lidskými právy a konkrétním právním systémem dané lokality. Tímto je tedy vyloučeno z definice aktivního občanství například členství v extrémistických skupinách, které propagují netoleranci vůči určité skupině osob. Na základě tzv. dimenzí aktivního občanství lze stanovit čtyři kategorie, mezi které patří politický život, občanská společnost, komunitní život a hodnoty. Do **politického života** lze zařadit účast na hlasování, členství či dobrovolnictví ve straně, finanční podpora politických stran a subjektů. V **občanské společnosti** lze sledovat kolektivní akce kolem sdílených zájmů, cílů a hodnot, do kterých lze zařadit účast na protestu, členství v organizacích zabývajících se lidskými právy či ekologií, bojkotováním škodlivých výrobků, účast na veřejně prospěšné činnosti formou dobrovolnictví či darováním peněz. **Komunitní život** se vztahuje na činnosti, které nejsou politicky motivované, ale zaměřené na komunitu, přičemž mezi tyto činnosti lze zařadit především organizace náboženské, podnikatelské, sportovní, kulturní, společenské, rodičovské a také neorganizovanou pomoc. Tyto činnosti lze realizovat formou účasti, dobrovolnictví, členství či darováním peněz. Poslední kategorii tvoří **hodnoty**, které lze charakterizovat jako kombinaci ukazatelů týkajících se demokracie a lidských práv nebo také mezikulturní porozumění, které je současnou evropskou společností stále více diskutováno. V rámci výše uvedené kategorizace byl v roce 2002 proveden výzkum zemí evropské unie, avšak vzhledem k tomu, že nebyla dostupná data České republiky, není v tomto výzkumu zahrnuta (Hoskins, 2006, s. 10-16).

V souvislosti se sociálním kapitálem lze zmínit pojem **sociální soudržnost**, pod kterým lze chápat horizontální i vertikální interakce mezi členy společnosti. Tento pojem je možné chápat jako soubor postojů a norem, mezi které patří důvěra, pocit sounáležitosti a ochota pomáhat. Do sociální soudržnosti lze zařadit veškeré atributy skupiny či společnosti (nikoliv jednotlivců), jejímž cílem je naplnění několika aspektů, mezi které lze zařadit různé sféry společenského života, různé druhy společenských vztahů (vztahy mezi jednotlivci, jednotlivci a skupinami a vztahy společnosti jako celku). V souvislosti s tímto je uváděno, že sociální soudržnost nelze sledovat jako celek, ale pouze jeho konkrétní vybrané části, které nelze spojit do souhrnného indikátoru (Acket, 2011, s. 3-6). Na základě zprávy OECD z roku 2012 je sociální soudržnost dělena na oblast fiskální politiky, zaměstnanosti a sociální ochrany, vzdělání, gender, migrace (OECD, 2012, s. 3-6). Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že pojem sociální kapitál v sobě zahrnuje hodnoty i sociální soudržnost. Je však zřejmé, že toto téma je natolik komplexní, že jakékoliv snahy o vytvoření komplexního souhrnného indexu mohou být velice povrchní. To však neznamená, že tuto oblast nelze zkoumat, ale je nutné zaměřit se na určitou ohraničenou oblast hodnot, sociální soudržnosti a jiných možných kategorií.

Značnou část témat sledující občanskou angažovanost v České republice lze podle vztahu k obsahu angažovanosti rozdělit do několika skupin. První skupinu lze označit jako **dárcovství**, které lze charakterizovat jako poskytování peněžních příspěvků, materiálních darů, potravin, krev, veřejně prospěšné produkty či služby a jiné. Nejčastěji bývají příspěvky poskytovány na podporu konkrétních osob či skupin. Další skupinu lze označit jako **přesvědčování**, tedy sdílení názorů na sociálních sítích či emailu, přesvědčování blízkých i neznámých osob na ulici, psaní blogu. Do této kategorie lze také zařadit různé internetové i papírové petice, vyvěšení vlajky či plakátu v rámci politického postoje. **Komunikace s politiky a autoritami** je také projevem občanské angažovanosti, jejímž cílem může být zvýšení kvality veřejných služeb, zlepšení možnosti spolurozhodování či proti moci státu. Do poslední kategorie spadá **konkrétní činnost**, například manuální, administrativní či organizační práce, výchovné a zájmové aktivity, péče o lidi i zvířata, umělecké aktivity a jiné, přičemž nejčastěji jsou tyto způsoby angažovanosti realizovány především při volnočasových aktivitách, jako je výchova, sport, spolková činnost, společenský život a jiné (Matějka, 2015, s. 16-17).

Občanskou angažovanost lze na základě míry aktivity a pasivity rozdělit na 6 segmentů, které jsou dichotomicky řazeny od aktivních po pasivní. První tři segmenty představují aktivní část dospělé populace (44,5 %). Další 3 segmenty odpovídají vzhledem k občanské angažovanosti spíše pasivní části dospělé populace (55,5 %). První segment lze označit jako **aktivní**, přičemž jeho odhadovaná velikost je 540 tis. osob (7,3 %). Osoby, které spadají do aktivního segmentu, se zapojují ve všech sledovaných tématech a na všech úrovních občanské angažovanosti. Tento segment vykazuje největší zájem o politiku i nejvyšší volební účast, přičemž důvěra v instituce (zejména neziskové organizace i politické instituce) je vysoká. Nadprůměrné zastoupení osob se základním vzděláním v tomto segmentu může souviset s nejvyšším zastoupením nejmladší věkové kategorie, ve které respondenti studují střední školu. Druhý segment lze označit jako **apoliticky aktivní**, přičemž jeho odhadovaná velikost je 1,67 mil. osob (22,5 %). Osoby v tomto segmentu se zaměřují na výchovu a volnočasové aktivity (především školství, volnočasová nabídka, sport, společenský život a rozvoj NNO). Mezi typické formy angažovanosti v tomto segmentu patří manuální a organizační práce, výchovné a zájmové aktivity, péče o lidi nebo zvířata, finanční a materiální dar, kupování veřejně prospěšných produktů. Osoby v tomto segmentu vykazují určité podobné vlastnosti, mezi které patří důvěra všem institucím (politickým, neziskovým organizacím, úřadům i policii) a silná vazba na místo bydliště. Třetí a poslední segment vykazující aktivní občanskou angažovanost lze označit jako **politicky aktivní**, jehož odhadovaná velikost je 1,08 mil. osob (14,7 %). Rozdíl oproti apoliticky aktivním osobám není v míře angažovanosti, ale v zaměření své aktivity. Jak vyplývá z názvu, zaměřují se především na politická témata, která zahrnují volby, vyjádření nesouhlasu s určitým názorem. Velmi často se zajímají o politiku a jejich důvěra v instituce je spíše průměrná, přičemž úřadům nedůvěřují. Zároveň mají politicky aktivní osoby nejnižší vazbu na místo svého současného bydliště (Matějka, 2015, s. 20-22).

Označení **pomocné ruce** odpovídá prvnímu relativně pasivnímu segmentu, který má odhadované zastoupení ve výši 1,46 mil. osob (19,8 %). V téměř všech tématech je aktivita velice nízká až podprůměrná. Mírně nadprůměrnou aktivitu lze sledovat v tématech volnočasové nabídky sportu a společenského života. Nejčastěji se jedná o manuální pomoc zaměřenou na konkrétní lokalitu či uzavřenou skupinu osob. Respondenti z tohoto segmentu nejčastěji vyrůstali v obci, kde stále žijí, ale silnou vazbu na místo svého bydliště nevykazují. V největším segmentu s názvem **příležitostní dárci**, ve kterém se dle odhadů nachází 1,90

mil. osob (25,8 %), je míra angažovanosti velmi pasivní. Rozdílem oproti předchozímu segmentu pomocných rukou jsou odlišné způsoby angažování. Osoby v tomto segmentu se zaměřují spíše na podporu nemocných a postižených, případně osob v náročných životních situacích. Tato podpora je nejčastěji poskytována prostřednictvím finančních či materiálních darů, případně i darování krve. Z hlediska finančních a materiálních darů je tento segment srovnatelný se segmentem politicky aktivních osob, avšak nevykazuje téměř žádný zájem o politiku, přičemž i důvěra k institucím je spíše podprůměrná. Poslední a zároveň nejmenší **pasivní** segment je zastoupen zhruba 730 tis. osobami (9,9 %). Osoby se v tomto segmentu téměř neangažují a ani v budoucnu angažovat neplánují. Osoby v tomto segmentu se vyznačují nižším vzděláním, mírně častěji nižším příjmem, a nejnižším zájmem o politiku, přičemž vykazují také nejnižší důvěru v instituce (viz Graf 22) (Matějka, 2015, s. 21-23).

3.1.2 Dárcovství

Pojem dárcovství se pojí s představou konání dobra pro jiné bez nároku na odměnu a zisk, čemuž může odpovídat pojem altruismus (Frič, 2001, s. 13). Velký sociologický slovník definuje altruismus jako morální princip předepisující potlačení vlastního ega, nezištnou službu bližnímu, ochotu obětovat vlastní zájem ve prospěch jiných a mravní princip, podle něhož je důležitější blaho jiného než naše vlastní (Petrousek a kol., 1996, s. 51). Na základě tohoto lze konstatovat, že v rámci altruismu by měla být nulová anticipace vlastních zisků. Zdá se však, že v pozadí altruismu vždy stojí určitá náboženská, společenská, politická, emocionální, morální či racionální motivace, což znamená, že ten, kdo přispívá k blahu druhých, vždy něco získává, přičemž tento zisk může mít různé podoby, mezi které patří například splnění náboženských doktrín či společenských norem. V křesťanství, buddhismu, džinismu a jiných náboženských vyznáních jsou ideály dárcovství přímo ustanoveny jako žádoucí či dokonce nezbytně nutné normy života věřících. Vedle těchto norem lze pak uvést, že pomoc druhým může a ve většině případů i má za výsledek, dobrý pocit z konání dobra pro druhé v emoční nebo racionální rovině (Frič, 2001, s. 13-22). V extrémním případě i lze namítnout, že skutečný altruista nikdy nic nedaruje, protože ví, že jej motivuje touha po uznání nebo očekávání protidaru (Hladká, 2015, s. 23). Dále lze uvést zvláštní formu altruismu, kterou lze nazvat jako sociální altruismus. Sociální altruismus se vyznačoval obětavostí a motivovanou vírou v socialismus. Cílem byl vznik člověka, který bude s nadšením a uvědoměním budovat socialistickou společnost bez nároku na materiální odměnu (Frič, 2001, s. 13-22). Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že

čistý altruismus bez jakéhokoliv zisku může jen těžko existovat, což však nemusí nutně ovlivňovat pozitivní veřejně prospěšný výsledek konkrétního projevu „altruismu“.

Dárcovství tedy vychází z předpokladu konání dobra pro druhé na základě poskytnutí určitého druhu daru, který může mít různé podoby. Darem lze rozumět určitý předmět, který mění majitele z různých sociálních či kulturních důvodů (Petrousek a kol., 1996, s. 165). Instituci daru mimo jiné rozpracoval známý tzv. kabinetní badatel¹ Marcel Mauss ve svém díle Esej o daru. Z tohoto díla lze uvést určitý systém daru nazývaný potlač, který se vyskytuje u původních kmenů amerického Severozápadu, především v oblasti od Vancouveru po Aljašku. Na základě různých výzkumů bylo zjištěno, že některé z těchto kmenů tráví zimu v nepřetržitých oslavách – hostiny, sešlosti a trhy. Tyto oslavy mimo jiné slouží k příležitosti shromáždění různých kmenů. Tento poměrně komplexní systém je velmi rozsáhlý a je zřejmé, že plní politické, sociální i jiné funkce, avšak velmi zjednodušeně lze princip systému potlač charakterizovat jako totální závazek soutěživého typu, při kterém dává své statky jedna rodina druhé. Na základě předání různých statků pak vzniká závazek darování stejné či nejlépe vyšší hodnoty původně darovaných statků. Při tomto principu dárcovství je zjevné, že výsledkem ani tak nemusí být obdarování bližních, jako snaha o upevnění společenských či politických zájmů mezi kmeny. V určitých oblastech tento druh „dárcovství“ transformoval v tzv. destruktivní potlač, při kterém nejsou statky předávány druhé rodině, ale ničeny. V praxi to znamená, že při shromáždění spálí pořadatel určitý počet statků, čímž je demonstrováno jejich postavení ve společenství. V souvislosti s tímto j nutně uvést, že existovala určitá pravidla na základě, kterých musela být zachována životaschopnost a funkčnost dané rodiny či kmenu (Mauss, 1924, s. 12-20). Je tedy zřejmé, že dar může v určitých případech také vyvolat pocit závazku, což může být pro příjemce nepříjemné. Zároveň může dar transformovat v nástroj pro ovlivňování konkrétních zájmů, které se neslučují s veřejnou prospěšností, ale se soukromým prospěchem (Petrousek a kol., 1996, s. 165).

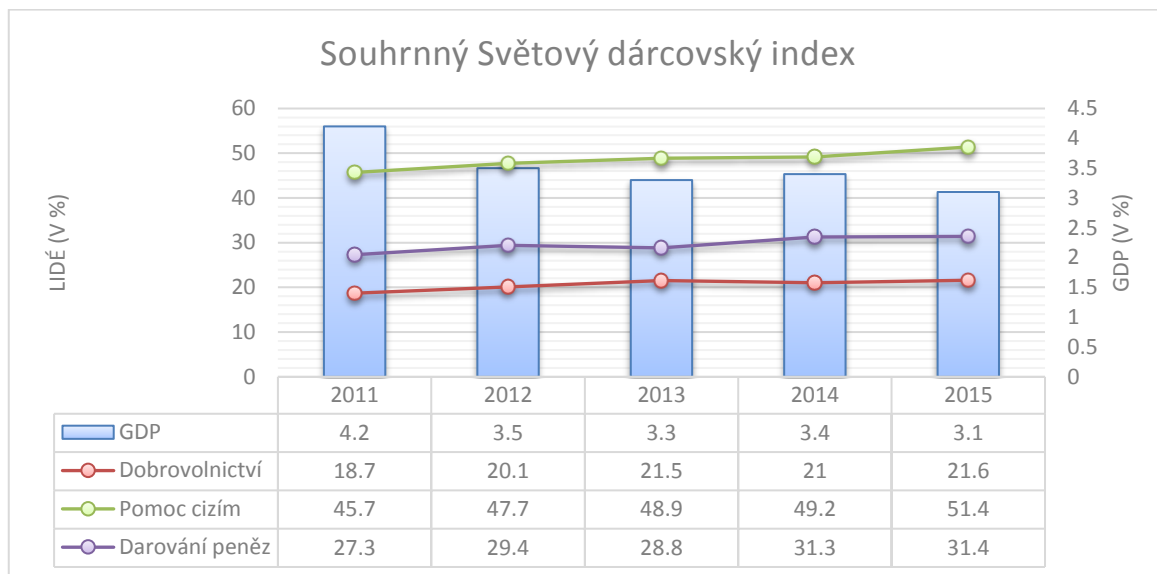
---

¹ Kabinetní badatel je badatel, který se nezabývá studiem přímo v terénu. Takový badatel zkoumá různé zdroje a výsledky jiných výzkumů v různých souvislostech v rámci sekundárního sběru dat.

At' už se jedná o dárcovství či dobrovolnictví lze na základě předchozích informací konstatovat, že dárce v drtivé většině případů získává určitý přínos, který může mít různé formy (pocit sounáležitosti, dobrý pocit z pomoci druhým, splnění společenských či náboženských norem a jiné). V souvislosti s tímto, lze uvést tzv. *Teorii vyhlídek* (Prospektivní teorie), kterou publikovali autoři Khaneman a Tversky v roce 1979. Tato teorie vychází z předpokladu, že lidé většinou očekávají určitý druh přínosů, přičemž nejsou ochotni investovat své zdroje za každou cenu. Rozhodnutí o poskytnutí daru je založeno na porovnání transakčních nákladů a získanou pozitivní hodnotou. V rámci této teorie je vypracována funkce, která znázorňuje příjem i darování. Tento model je vlastně založen na názoru, že na dárcovství lze nahlížet jako na pozitivní hodnotu, kterou dárce získává, přičemž může být rozdílná oproti hodnotě nabyté při zvýšení vlastního majetku. Proces výměny daru popisuje tzv. *Banksův interaktivní model dávání darů*, který vlastně popisuje různé fáze tohoto procesu. Vedle tohoto existuje také *Sherryho interaktivní model dávání darů*, který je na první pohled podstatně podrobnější (Hladká, 2015, s. 18-36).

Od roku 2011 je britskou celosvětovou organizací Charities Aid Foundation (CAF) sestavován Světový dárcovský index (World giving index) v rámci, kterého jsou zjišťována data z více jak 140 zemí světa. Vzhledem k tomu, že metodika výpočtu skóre jednotlivých zemí je stejná jako v minulých letech, je možné výsledná data komparativně srovnávat mezi sebou. Země jsou hodnoceny na základě průměru skládajícího se z tří základních indikátorů, mezi které patří **pomoc cizímu člověku** v případě potřeby, **darování peněz** na charitu a **vlastní čas** ve formě dobrovolnictví. Na základě průměru z těchto tří otázek jsou mezi sebou jednotlivé země porovnávány, přičemž je stanoven souhrnný Světový dárcovský index (viz Graf 1) (CAF, 2016, s. 4-5).

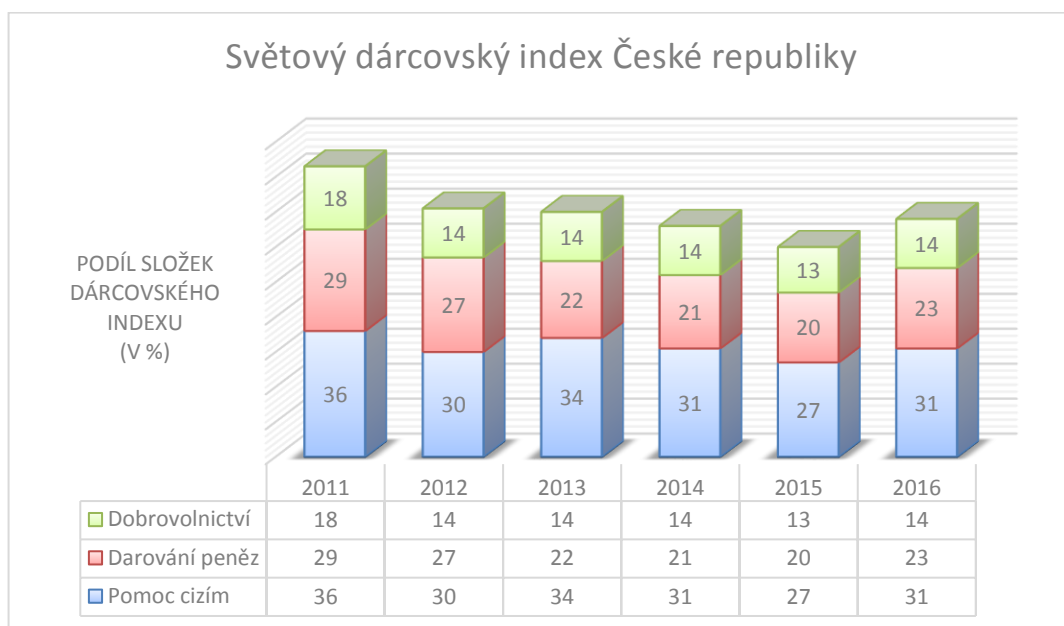
Graf 1: Souhrnný Světový dárcovský index a GDP v letech 2011-2015

Zdroj: zpracováno dle výroční zprávy CAF, 2016

Navzdory klesajícímu globálnímu HDP lze konstatovat, že úroveň dárcovství vykazuje relativně stabilní meziroční velmi mírný růst v otázce pomoci cizím lidem. V roce 2013 došlo mírnému poklesu darování peněz, a v roce 2014 k mírnému poklesu v otázce dobrovolnictví. Celkově vzato však vykazují všechny 3 složky světového dárcovského indexu za posledních 5 let mírný růst. V roce 2015 vykazuje celých 51,4 % respondentů pomoc cizím lidem, darování peněz 31,4 % a dobrovolnictví 21,6 %. V hodnocených zemích je například zahrnut Myanmar (Barma), která se v posledních několika letech umísťuje na předních příčkách, přičemž v této zemi darovalo peníze 9 z 10 lidí, což podmiňuje velmi vysokou úroveň dárcovského indexu. Je však nutné upozornit, že značná část populace praktikuje théravádový buddhismus, ve kterém je normou darovat a podporovat ty, kteří žijí klášterní životní styl známý jako Sangha Dana (CAF, 2016, s. 10-13). Nejlépe hodnocené země v rámci světového dárcovského indexu jsou uvedeny v Tabulce 26.

Graf 2: Světový dárcovský index České republiky v letech 2011-2016

Zdroj: zpracováno dle výročních zpráv CAF 2011-2016

Na základě propojení jednotlivých výročních zpráv CAF World giving index 2011-2015, lze nastínit určitý vývoj zaměřený na Českou republiku a její hodnocení v rámci Světového dárcovského indexu (viz Graf 2). Česká republika se od roku 2011 do roku 2016 umísťovala ve světovém hodnocení na 94-130 příčce, což lze hodnotit jako podprůměrné. Nejvyšší podíl jednotlivých složek Světového dárcovského indexu v České republice zaujímá pomoc cizím, druhý nejvyšší podíl darování peněz a nejnižší podíl vykazuje dobrovolnictví, přičemž tento poměr je stabilní od roku 2011-2016. Z výše uvedeného grafu dále vyplývá, že Česká republika vykazuje klesající charakter Světového dárcovského indexu od roku 2011 do roku 2015, přičemž v roce 2016 lze vidět určitý meziroční nárůst, který celkově převyšuje hodnoty z roku 2014 (viz Tabulka 27). Česká republika vykazuje podobný poměr jednotlivých složek světového dárcovského indexu jako velká část ostatních posuzovaných zemí.

Na základě výzkumu z roku 2011 s názvem *Dárcovství v číslech*, který byl zaměřen na území České republiky lze konstatovat, že daňová motivace odečtení darů nemá významný vliv na dárcovství, přičemž mezi hlavní důvody k poskytnutí daru patří náboženské přesvědčení, vlastní zkušenost se stavem nouze, potřeba něco vrátit společnosti či prestiž. Neposkytnutí daru je pak nejčastěji založeno na nedostatku finančních a jiných

prostředků nebo nedůvěra ve zdroj informací a neziskové organizace. V případě, že by byly splněny podmínky respondentů pro poskytnutí daru, pak by ho nejradši věnovali na oblast sociálních služeb, vzdělání, zdraví a sport, přičemž dar by spíše neposkytli na podporu náboženských a církevních organizací. V rámci tohoto výzkumu byl také vytvořen určitý profil dárce, ve kterém jsou ženy ochotnější přispívat více než muži. Nejčastější dárce se shlukují ve věkových kategoriích 18-24 a 51-60 let. Zároveň se zdá, že s vyšším vzděláním také roste ochota poskytnout dar (Řežuchová, 2011, s. 7-21).

Analýzou dárcovství v České republice se také mimo jiné zabývá Marie Hladká ve své disertační práci s názvem *Faktory ovlivňující dárcovské chování* z roku 2012. I přes to, že jak autorka uvádí nelze zobecňovat výsledky výzkumu na celou populaci, lze uvést některé zajímavé výsledky z hlediska cílů této práce. Nejvýznamnějším motivem věnování daru je dobrý pocit, morální povinnost, touha po sebeobětování či přesvědčení (oproti touze po moci, příležitosti zisku, ocenění či reciprocitě). Ale i přes to se zdá, že „nejštědřejší dárce jsou motivováni spíše egoistickými či investičními pohnutkami... Přestože tedy na ochotu většiny dárců darovat peníze mají největší vliv altruistické motivy, u těch nejštědřejších to neplatí“. (Hladká, 2015, s. 95). Dále lze uvést, že frekvenci darování lze označit za opakovanou, ale nikoliv pravidelnou. Významný vliv na poskytnutí daru má pouze vztah k organizaci či jejím zaměstnancům, přičemž více než polovina dárců (53,3 %) uvedlo, že darují peníze pouze neziskové organizaci, které důvěřují. Největší vliv na výši poskytnutého daru má daňová politika, ve významu možnosti snížení daní z příjmů, přičemž ti nejštědřejší se s tímto ztotožňují nejvíce. Z hlediska čistých měsíčních příjmů dárců lze konstatovat, že kromě nejnižší příjmové kategorie do 9 999 Kč jsou dárce ve všech zbývajících kategoriích ve větším procentním zastoupení než ti, co nedarovali. To tedy, že výše čistého měsíčního příjmu neovlivňuje ty, kteří mají čistý měsíční příjem nad 10 000 Kč. Vliv na dárcovství může mít také počet členů domácnosti, přičemž lze konstatovat, že nejvyšší zastoupení dárců je u domácností, které se skládají z jedné a dvou osob. S růstem počtu členů domácnosti se snižuje počet dárců, přičemž u šestičlenných domácností jsou nedárce zastoupeni více než z 80 procent. Na základě věku lze nastínit určitý vývoj v poměru dárců a nedárců, kdy nejmladší kategorie darují nejméně a nejstarší nejvíce. Ke zlomu by mělo docházet okolo 35 roku věku. Tento trend se projevuje nezávisle na pohlaví, ale zdá se, že z mužů se dárce stávají později než z žen. I přes to, že se respondenti účastnili v roce výzkumu

dobrovolnických aktivit v neziskové, skoro dvě třetiny z nich poskytl neziskové organizaci určitý druh daru (Hladká, 2015, s. 96-123).

Jak již bylo zmíněno, kromě finančních či jiných hmotných prostředků se lze participovat v oblasti dárcovství formou dobrovolnictví, které může mít různé podoby (manuální, administrativní, organizační a jiné práce). Dobrovolnictví se vyznačuje věnováním vlastního volného času pro konkrétní veřejně prospěšný účel bez nároku na odměnu ve formě zisku. Jediná možnost přijetí finančních či jiných prostředků je v případě, že se jedná o nezbytně nutné náklady související s výkonem práce (Prouzová, 2015, s. 15). V rámci dobrovolnictví však lze také poskytovat své vědomosti, odborné vzdělání, znalosti či know-how. V současnosti lze také jako důležitou označit morální podporu známých osobností, které veřejnosti poskytují určitý emocionální druh záruky a zdůrazňují vážnost a naléhavost konkrétní situace či oblasti pomoci (Hladká, 2015, s. 31-32).

Graf 3: Vývoj počtu dobrovolníků a odpracovaných hodin 2005-2012

Zdroj: Prouzová, 2015, s. 15

Vstupní data výše uvedeného grafu tvoří výsledky neziskových institucí v institucionálních sektorech S.11, S.12 a S.15² (Prouzová, 2015, s. 15). Z Grafu 3 vyplývá,

² Do institucionálních sektorů S.11, S.12 a S.15 jsou řazeny nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, školské a právnické osoby, sdružení, jejich organizační jednotky, politické strany a hnutí, církevní organizace, komory a profesní komory, zájmové sdružení právnických osob a honební společenstva (Prouzová, 2015, s. 15)

že počet dobrovolníků vykazuje velmi podobný průběh funkce jako počet odpracovaných hodin. To tedy může znamenat, že mezi počtem dobrovolníků a počtem odpracovaných hodin existuje přímo úměrný vztah, tj. s počtem dobrovolníků by se měl zvyšovat počet odpracovaných hodin. V roce 2007 lze pozorovat výrazný nárůst a následující pokles v roce 2008, což může být ovlivněno mnoha faktory. V zásadě však lze konstatovat, že od roku 2008 do roku 2012 vykazují hodnoty relativně stabilní charakter s velmi mírným poklesem.

Na základě *Studie o dobrovolnictví*, která je výsledkem zprávy pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020, je možné dobrovolnictví vymezit jako dobrovolnou **občanskou výpomoc** a **dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti**. Občanská výpomoc, jak vyplývá z názvu, souvisí s určitými sociokulturními vazbami na blízké osoby či osoby v určitém geografickém či náboženském společenství, může mít podobu manuální činnosti či poskytnutí určité částky, která není formulována jako půjčka (Tošner, 2014, s. 6).

3.2 Neziskový sektor

Státní prostor národního hospodářství, ve kterém se občané pohybují, lze rozdělit z ekonomického hlediska na ziskový a neziskový sektor. Neziskový sektor lze dále dělit na soukromý a veřejný sektor, sektor domácností (viz Obrázek 2). Soukromý neziskový sektor, někdy označovaný jako občanský sektor, lze charakterizovat jako prostor stojící mezi státem, státními institucemi, trhem, korporacemi a občany (Škarabelová, 2005, s. 4). Veřejný sektor, představují instituce a organizace, které jsou řízeny a financovány z veřejné správy a veřejných financí. Subjekty veřejného sektoru vytvářejí veřejné statky a služby, které poptává sektor domácností. V sektoru domácností se nacházejí jednotliví spotřebitelé, kteří spotřebovávají jednotlivé statky a služby. Soukromý neziskový sektor, pak představují organizace, ve kterých se shlukují občané za určitým účelem (Rektořík a kol., 2010, s. 14-16). Nejužívanějším grafickým znázorněním národního hospodářství s ohledem na formálnost, ziskovost a vlastnictví je trojúhelník blahobytu, který vytvořil Victor Pestoff (viz Obrázek 1) (Hyánek, 2011, s. 13-15).

Obrázek 1: Rozdělení národního hospodářství dle Pestoff

Zdroj: zpracováno dle Rektořík a kol., 2010, s. 16

Na základě zmíněných tří hledisek jsou vytvořeny čtyři základní sektory, mezi které lze zařadit neziskový veřejný sektor, neziskový sektor domácností, ziskový soukromý sektor a soukromý neziskový sektor. Zároveň lze zpozorovat i zóny, které svou činností a posláním překrývají více sektorů. První kategorii organizací nacházejících se v těchto zónách jsou smíšené organizace, mezi které lze zařadit například soukromé střední školy, které jsou sice soukromé, ale zasahují do veřejného sektoru a mohou být z určité části financovány z veřejných rozpočtů. Druhou kategorii tvoří hraniční organizace, které mohou fungovat na principech komerčních společností, avšak získávají zákonem vymezené příspěvky z veřejných financí. Příkladem může být penzijní fond, avšak je nutné dodat, že způsob rozdělování zisku je stanoven zákonem, tudíž je do jisté míry zachována podmínka neziskovosti (Rektořík a kol, 2010, s. 14-17).

3.2.1 Teoretická východiska vzniku

Existuje několik teorií příčin a důvodů vzniku neziskového sektoru. Z ekonomického hlediska lze chápat neziskový sektor jako odpověď na nedostatky státu, který má nedostatečnou schopnost uspokojit potřeby různých menšin v rámci poskytování veřejných statků. Z politologického hlediska lze poukázat na zmírňování sociálního napětí a politických konfliktů mezi státem a trhem. Ze sociokulturního hlediska antropologů lze namítnout, že dobrovolná sdružení se vytvářejí na základě sociálních, technologických či

civilizačních změn (Škarabelová, 2005, s. 6-7). Z hlediska historie lze tyto teorie vzniku neziskového sektoru rozlišit na dvě skupiny. První skupinu tvoří jedno-faktorové teorie, které se zaměřují na jediný faktor ovlivňující vznik a rozvoj neziskových organizací (Hyánek, 2011, s. 38-39).

Jako první možnou jednofaktorovou příčinu vzniku neziskového sektoru lze uvést **teorii státu blahobytu**, která předpokládá, že funkce, které ještě z historických souvislostí nemohl vykonávat stát, vykonávaly různé neziskové organizace. Na základě této teorie lze předpokládat, že neziskový sektor by měl být s postupem zdokonalováním trhu redukován (Rektořík a kol., 2010 s. 29-30). Nejčastěji uváděnou ekonomickou příčinou vzniku neziskového sektoru bývá uváděna **teorie vládních a tržních selhání**, která je zjednodušeně založena na existenci určitých statků a služeb, které trh nechce nebo nedokáže poskytovat. V důsledku toho je vytvořen tzv. veřejný statek či služba, která vyplňuje mezeru na trhu (Hyánek, 2011, s. 38-39). Problémem však může být, že stát má tendence vyhovovat tzv. voličům mediánu což znamená, že zbývající část mimo medián vzorku může podmínit vznik nestátních neziskových organizací (NNO) (Rektořík a kol., 2010, s. 28). Mezi další teorii patří například **teorie důvěry** a vychází z předpokladu, že spotřebitel nemá dostatek informací k objektivnímu posouzení kvality poskytovaných statků či služeb v důsledku technické složitosti produktu, fyzických či mentálních problémů spotřebitelů, přílišné nákladovosti získání informací a jiných důvodů. Jednofaktorové teorie však vykazují určité problémy v rámci statistického testování, které se vyznačují určitou snahou o univerzalitu a aplikovatelnost v různých historických etapách a prostředích. Jejich zobecnění je tedy velmi problematické či dokonce nemožné (Hyánek, 2011, s. 39-53).

Mezi vícefaktorové teorie vzniku neziskového sektoru, které jsou založeny na rozdílech v historickém vývoji, patří **teorie společenských kořenů** (Social origins theory), která reflektuje rozsah neziskového sektoru a vládní sociální výdaje. Na základě tohoto jsou stanoveny čtyři kategorie, mezi které patří etastický (Japonsko), liberální (USA, VB), sociálně-demokratický (skandinávské země) a korporativistický model (Německo, Francie) (Hyánek, 2011, s 56-57). I přes to, že teorie společenských kořenů přináší určitý pokrok, stále je problém v omezené práci s vývojem neziskového sektoru, časem a rozsahem neziskového sektoru, který prakticky ovlivňuje obsah i vývoj. Právě proto přichází její autor Antonin Wagner s novou teorií, kterou je známá jako Wagnerova reformulace SOT, která

vychází z institucionální analýzy, přičemž klade důraz na vnitřní a vnější faktory organizace a okolní systém. Teorie vychází z konceptu veřejné správy, a zohledňuje institucionální strukturu a stupeň decentralizace, na základě čehož jsou stanoveny 4 modelové režimy znázorněné v následující Tabulce 2 (Wagner, 2000, s. 544-548).

Tabulka 2: Wagnerova reformulace teorie společenských kořenů

Struktura veřejné správy	Institucionální struktura	
	S dominancí vlády	Pluralistická
Centralizovaná	Jakobínský model	Korporativní model
Decentralizovaná	Federalistický model	regionální

Zdroj: zpracováno a přeloženo dle Wagner, 2000

Jakobínský model se vyznačuje vysokým stupněm centrálně poskytovaných služeb státu, což znamená, že existuje nízký prostor pro nestátní instituce (Francie do roku 1980). Stejně tak centralizovaný **korporativní model** vykazuje pluralistickou institucionální strukturu, což znamená, že se na poskytování služeb se podílí NNO, které spolupracují se státem. Naopak **federalistický model** se vyznačuje decentralizovanou strukturou veřejné správy, jejíž pravomoci jsou přesunuty na nižší úroveň, přičemž dominantní roli poskytovatele veřejných služeb zastává stát (Švýcarsko v průběhu 19. století). V období druhé světové války v Evropě nejvíce dominuje **regionální model**, pro který je typická spolupráce mezi poskytovateli služeb vykazující dlouhodobý charakter (dnešní Švýcarsko, Německo a Francie) v rámci kterého však také dochází k určitým různostem. Příkladem může být francouzský vzdělávací systém disponující velkým množstvím neziskových poskytovatelů. Naopak ve švýcarském systému se nachází mnohem méně neziskových poskytovatelů veřejných služeb. V rámci tohoto modelu je také vytvořen koncept elasticity institucionální změny, který sleduje organizační struktury v důsledku transformace. Na základě tohoto modelu lze s použitím jednoduchého vzorce sledovat vztah mezi procentní změnou neziskových a vládních poskytovatelů. K tomuto účelu slouží Wagnerův koncept elasticity institucionální změny (Wagner, 2000, s 548-552).

3.2.2 Definice

Existuje několik definic vymezující neziskový sektor, avšak definice profesorů L. M. Salomon a H. K. Anheier, kteří se dlouhodobě zabývají neziskovým sektorem, je nejčastěji uváděna v kontextu s touto problematikou. Neziskový sektor je dle této definice chápán jako systém institucí, které jsou uvnitř státních struktur, ale slouží výhradně veřejným zájmům. Takové instituce jsou tvořeny tam, kde stát a vládní neziskové organizace selhávají, což znamená, že nedokáží zajistit dostatečnou sociální či jinou péči, tam kde je potřeba. Neziskové organizace lze charakterizovat na základě určitých vlastností, které vykazují (Škarabelová, 2005, s. 24).

První vlastností je **institucionalizace**, což lze chápat jako nutnost organizovanosti, tj. mají určitou organizační strukturu nehledě na jejich formální či právní suverenitu (Škarabelová, 2005, s. 24). Zároveň je nutné, aby byly definovány dlouhodobé cíle, pro jejichž účely je daná nezisková organizace zřízena. V případě nesplnění podmínky institucionalizace, by neziskový sektor zahrnoval i seskupení, které jsou zřízeny neformálně a dočasně, což by velmi zkomplikovalo vymezení hranic a statistické šetření tohoto sektoru (Hyánek, 2011, s. 11).

Jak již bylo vysvětleno, neziskový sektor může být rozdělen na sektor veřejný, soukromý či sektor domácností. Aby mohli být tyto institucionalizované organizace **soukromé (nestátní)** je nutné, aby základní struktura nebyla řízena státem, ale fyzickými či právníckými osobami, které mají určitý zájem na cílech a účelu konkrétních organizací (Hyánek, 2011, s. 11). To však nemusí nutně znamenat, že ve vedení nemohou být státní úředníci nebo nemohou využívat státní podpory. Tyto organizace by tedy neměly být součástí a ani vykonávat funkce náležící státním institucím (Škarabelová, 2005, s. 24). Je však nutné podotknout, že objektivní hranice funkcí, které by měl vykonávat stát, nelze jasně stanovit, neboť se mohou zásadně lišit.

Asi nejdůležitější vlastností těchto organizací je právě ona **neziskovost**. Toto označení však může být zavádějící, neboť v žádném případě neznamená, že by tyto organizace zisk nevytvářeli, přičemž některé by dokonce vyšší zisku mohli konkurovat některým komerčním společnostem. Hlavní význam této vlastnosti je tedy ten, že vytvořený zisk nesmí být přerozdělován mezi zakladatele, vlastníky, management, správní radu či jiné subjekty formou podílu na zisku, dividend a podobných mechanismů rozdělování zisku

komerčních společností. Tyto zisky musí být použity výhradně na dosahování cílů stanovených v zakladatelské listině a další rozvoj organizace (Hyánek, 2011, s. 11).

Další významnou vlastností je **dobrovolnost**, která se může projevovat formou darů od fyzických či právnických osob, výkonem neplacené práce či čestné účasti ve správní radě (Škarabelová, 2005, s. 24). Jinak lze označit tuto vlastnost jako s účastí dobrovolníků, což podmiňuje existenci dobrovolného charakteru a participace zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že míra dobrovolnosti může být v jednotlivých organizacích různá, lze tuto podmínku interpretovat, jako dobrovolnost či nepovinnost členství a jiné účasti na aktivitách organizace. Existuje však několik organizací, které svou podstatou do nestátního neziskového sektoru patří, ale mají povinné členství, což by je mohlo definičně vyčlenit mimo tento sektor (Hyánek, 2011, s. 12).

Poslední uváděnou vlastností je **samosprávnost a nezávislost**, což znamená, že organizace mají vlastní organizační struktury a postupy, které umožňují kontrolování vlastních činností. Tato vlastnost se snaží zamezit tomu, aby byly neziskové organizace ovládány obchodními korporacemi či státem zvenčí, avšak je nutné podotknout, že tato podmínka sama o sobě nestačí, a proto je nutné, aby stát průběžně kontroloval činnost neziskových organizací, aby nedocházelo ke zneužívání pro daňové či jiné podvodné účely (Hyánek, 2011, s. 12).

3.2.3 Možnosti financování

Jednou ze základních složek fungování neziskových organizací, jsou stejně jako u všech ostatních společností finanční prostředky, bez kterých lze jen těžko dosahovat stanovené cíle ve větším měřítku. Zdroje neziskových organizací lze rozdělit do tří základních kategorií. Do první kategorie lze zařadit **vlastní zdroje**, které jak vyplývá z názvu, jsou tvořeny a zároveň přímo ovlivněny vlastní činností organizace. Mezi typické vlastní zdroje patří členské příspěvky, účastnické poplatky a výnosy z vlastní činnosti, přičemž organizace tak není vázána vůlí poskytovatelů a může je použít dle vlastního rozhodnutí na konkrétní činnost, která bude v souladu se schválenými stanovami. Vlastní zdroje jsou velmi důležité v případě, kdy se nedaří získat jiné zdroje, stále bude mít organizace k dispozici vlastní, které by měli pokrýt alespoň základní provozní náklady, což může ovlivnit její existenci v případě kritického období (Stejskal, 2010, s. 148). Vlastní zdroje, a především členské příspěvky jsou základním příjmovým zdrojem občanských

sdužení, což lze předpokládat i u dnešních spolků (Synek., kol., 2006, s. 400). Vedle vlastních zdrojů lze získávat i **cizí zdroje**, které mohou být poskytnuty různými subjekty, přičemž je následně po určité době či smluveném aktu vrátit poskytovateli. Jako typický příklad takového poskytovatele lze uvést bankovní instituce, které poskytnou úvěr (Stejskal, 2010 s. 150).

Vedle výše zmíněných možností získávání prostředků je uváděn prostor **potenciálních zdrojů**, ve kterém se odehrává konkurenční soutěž, jejíž vítězové získají prostředky od různých subjektů. Mezi první kategorii subjektů lze zařadit *státní veřejné instituce a organizace*, které mohou například formou dotací či veřejných zakázek na určitý veřejně prospěšný projekt poskytovat zdroje neziskovým organizacím. Jako příklad lze uvést dotace ze státního rozpočtu, příspěvky územních a samosprávních celků, příspěvky ze zdrojů Evropské unie a jiné (Stejskal, 2010, s. 151-154). Pro získání těchto prostředků jsou stanovena určitá pravidla a podmínky, které je nutné splnit. Dále je nutné o tyto prostředky zažádat správnou formou, což může znamenat pro organizaci velice náročnou administrativní práci, pro kterou nemusí mít dostatečné informace potřebné k realizaci. To může znamenat, že spíše menší neziskové organizace i přes to, že by na dotaci nárok měli, ji nezískají z důvodu nedostatku financí pro zřízení sekretariátu, který by připravil nový projekt (Synek a kol., 2006, s. 400). Další kategorií potenciálních zdrojů mohou tvořit *komerční společnosti*, které samozřejmě také mohou podporovat neziskové organizace. Otázkou může být, proč by komerční společnost, která má ve své podstatě většinou cíl maximalizovat zisk sledovat i jiné zájmy, které se s touto myšlenkou neztotožňují. Již v roce 1953 definoval Howard Bowen kategorii, která je překládána jako společenská odpovědnost firem (Boukal a kol., 2013, s. 110-111). Zjednodušeně se jedná o formu spolupráce ziskových společností s organizacemi, které nemají za cíl maximalizovat zisk, což se z ekonomického hlediska může zdát jako neefektivní. Z marketingového hlediska je pak zjevné, že participace ziskových společností na budování společnosti může mít pozitivní vliv na zákazníky a jejich důvěru, a tak i na ekonomické výsledky. Často je v souvislosti se společenskou odpovědností uváděn pojem stakeholder, který bývá chápán jako zájmová skupina či zainteresovaný jedinec, který má přímou či nepřímou schopnost alespoň částečně ovlivnit chod firmy či ovlivnit její vedení. Takový jedinec totiž může prosazovat své či jemu blízké zájmy v rámci společnosti, která nemá primárně cílem veřejnou prospěšnost (Kunz, 2012, s. 14-29). Taková spolupráce může být pro neziskovou organizaci velmi přínosná,

neboť vedle finančních darů mohou poskytnout komerční společnosti různé druhy služeb (poskytování prostor, doprava, školení a jiné), věcnou podporu (dopravní prostředky, nábytek, vybavení a jiné), podporu při PR (reklama, propagace) a jiné (Boukal, 2013, s. 116-120). Je zřejmé, že spolupráce mezi soukromým a neziskovým sektorem může být klíčová pro opravdu efektivní fungování neziskových organizací. Zároveň může být tato spolupráce prospěšná pro obě strany, neboť existují určité stimuly, které mimo jiné formou zákonů podporují poskytování darů neziskovým organizacím.

Je zřejmé, že mohou existovat organizace, které jsou schopny samofinancování z vlastních zdrojů, avšak v rámci diverzifikace zdrojů příjmů lze konstatovat, že efektivní organizace využívá co nejvíce dostupných prostředků k získání potřebných finančních či jiných prostředků k dosažení svých cílů. Diverzifikace zároveň představuje určitou ochranu v případě, že by byl hlavní vlastní zdroj příjmů zásadním způsobem negativně ovlivněn (Synek a kol., 2006, s. 399). Zároveň může být zjevné, že získávání kapitálu z cizích zdrojů, by mělo být pouze pro nezbytně nutné účely, kdy výsledný užitek činnosti dokáže vyrovnat či převýšit úroky, za které jsou tyto zdroje poskytovány. Na základě dílčí studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020 s názvem *Dárcovství a filantropie firem a individuálních dárců z roku 2015* lze konstatovat, že existuje určitý pozvolný růst objemu darů poskytnutých individuálními dárci. Tento růst však není rovnoměrně distribuován mezi všechny organizace, neboť v důsledku profesionalizace plynou tyto prostředky organizacím, které mají silný marketing a vybudovanou reputaci (Kalousová, 2015).

3.2.4 Neziskový sektor v ČR

S určitým druhem dobročinnosti v České republice je možné se setkat již ve středověku, kde však měla dominantní postavení v těchto aktivitách církve, která si toto postavení více či méně udržovala až do období renesance a humanismu, kdy stát začínal upevňovat moc nad církví. Sociální péče byla za vlády Josefa II. centralizována do rukou státu a mnoho mnišských bratrství a klášterů bylo předáno z rukou církve do vlastnictví světské charity a nadací, které byly založeny pro humanitární účely. Velký nárůst různých občanských asociací, spolků a nadací lze pozorovat v období Národního obrození do počátku 20. století, jejichž činnosti pomáhaly rozvíjet národní kulturu, vzdělávání, umění a vědu. S rostoucím počtem občanských organizací došlo v období modernizace k dalšímu oslabení

církve, přičemž stále dominovala v oblasti nemocnic, sirotčinců, starobních a sociálních službách. Dobročinné spolky se však stále více začínají zaměřovat na budování a spravování chudobinců, ozdravoven, sanatorií, ústavů pro choré, útulků pro studenty či jeslí v období první samostatné Československé republiky, čímž byla církev ještě více oslabena (Frič, 2001, s. 23-27). Dramatickou změnou byla pro neziskový sektor druhá světová válka, kdy došlo ke zrušení či reorganizování neziskových organizací na centralizované instituce sloužící státní moci. V důsledku restriktivní změny legislativy v roce 1948, kdy se komunistická strana Československa k moci, která upravovala možnosti shromažďování občanů, byla značná část organizací zrušena. Konkrétní počet neziskových organizací tak poklesl z 60 000 na 683 organizací, které byly sjednoceny do tzv. společenských dobrovolných organizací Národní fronty (Rakušanová, 2006, str. 27). Organizace působící v oblasti školství, zdravotnictví a sociální péče přešly do rukou státu, a proto se někdy uvádí, že v období socialismu, přestala existovat organizovaná dobročinnost a aktivita neziskových organizací byla nahrazena státem. Jedním z nejvýznamnějších milníků pro neziskový sektor je rok 1989, kdy byla v České republice opět nastolena demokracie (Frič, 2001, s. 23-27).

Vývoj neziskového sektoru po roce 1989 lze rozdělit na 4 etapy. První etapu lze datovat v letech 1990–1992, kdy se revoluční entusiasmus promítl do liberální politiky státu. Byl založen Nadační investiční fond, do kterého vláda vydělila 1 % akcií z privatizace na financování nadačního sektoru. Cílem bylo podpořit finanční nezávislost a rozvoj neziskového sektoru. V tomto období lze zaznamenat také příliv finančních prostředků na rozvoj neziskového sektoru ze zahraničních zdrojů. Druhou etapu lze datovat mezi lety 1993-1996, přičemž toto období lze nazvat dobou váhání, kdy byla vedena diskuse Václava Havla a Václava Klause o občanské společnosti. Na jedné straně byla stabilní podpora ze strany státu, na straně druhé neochota rozdělit Nadační investiční fond. Ve třetí etapě v letech 1997-2004 se stát věnoval intenzivní pozornost legislativě regulující neziskový sektor. V tomto období byla zpřístupněna dotační pravidla ministerstev a zároveň došlo k rozdělení prvních prostředků z Národního investičního fondu. V poslední etapě v letech 2002-2004 došlo k decentralizaci státní správy, což ovlivnilo situaci neziskových organizací v regionech. Zároveň po vstupu do Evropské unie dochází k odchodu zahraničních dárců. Vstup do Evropské unie však přináší výzvu k prosazování principu Partnerství a snahu o využívání strukturálních fondů EU (Rakušanová, 2006, str. 28).

Tabulka 3: Typologie nestátních neziskových organizací v ČR

Funkce	Sledovaný zájem	
	Vzájemně prospěšné	Veřejně prospěšné
Servisní	Tradiční zájmové organizace <ul style="list-style-type: none"> - sport - rekreace - komunitní rozvoj - zájmové spolky 	Nové servisní organizace <ul style="list-style-type: none"> - sociální a zdravotní péče - vzdělávání - humanitární pomoc
Advokační	Tradiční advokační organizace <ul style="list-style-type: none"> - odbory - zaměstnanecké svazy - profesní organizace (komory) - politické strany 	Nové advokační organizace <ul style="list-style-type: none"> - ochrana životního prostředí a práv zvířat - ochrana lidských práv - ochrana neziskových práv (práv spotřebitelů, minorit..)

Zdroj: Frič, 2015, s. 3

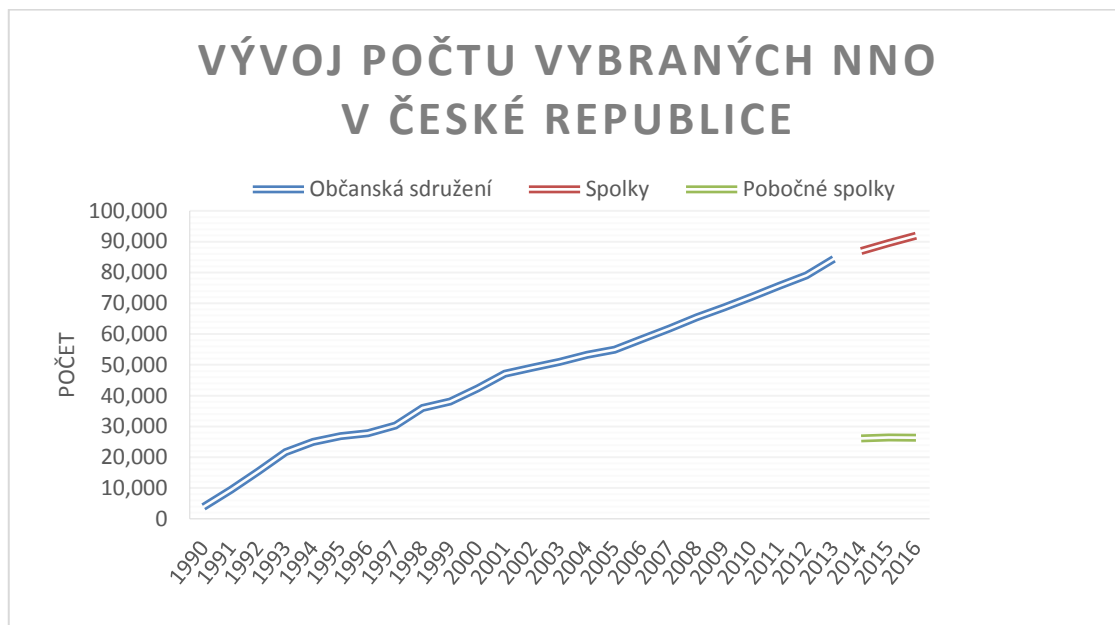
Někteří autoři uvádějí, že neziskové organizace sice tvoří organizovanou občanskou společnost či neziskový sektor, avšak i přes to nejde o zcela homogenní celek. Někteří hovoří o organizacích v oblasti státu blahobytu (sociální, zdravotní, vzdělávací služby) a zájmové organizace v oblasti sportu, kultury a rekreace. Jiní autoři dále přidávají třetí kategorii, která je nazvána advokační organizace, která se dále dělí na tradiční (odbory) a nové advokační organizace (sociální hnutí), které mají sloužit jako nástroj pro analýzu vnitřní struktury občanského aktivismu. Další kategorie neziskových organizací lze tvořit pomocí faktorů, jako jsou např. motivace dobrovolníků, míra a charakter důvěry, sociální kapitál členů neziskových organizací či parametry demokracie. V případě kombinace funkčního zaměření a sledovaného zájmu lze definovat čtyři základní typy neziskového sektoru (viz Tabulka 3) (Frič, 2015, s. 1-2).

Neziskové organizace upravuje mimo jiné i zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů v platném znění, přičemž jsou zde definovány jednotlivé formy, mezi které lze zařadit zájmová sdružení právnických osob, spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy odborová organizace, politické strany a hnutí, náboženské společnosti a registrované církve, nadace a nadační fondy, veřejné vysoké školy a výzkumné instituce, organizace zaměstnavatelů a další (Zákon o daních z příjmů, 2017, §19). Právní úprava prošla změnou 1. ledna 2014, v důsledku zrušení obchodního zákoníku a zákonů o nadacích a fondech, obecně prospěšných společnostech, nadacích a nadačních fondech, obecně prospěšných

společnostech, a zákona o sdružování občanů, přičemž obecná úprava pro většinu právnických osob přešla do nového občanského zákoníku (Ryšávková, 2014, s. 278). Právnické osoby jsou rozděleny na tzv. korporace, mezi které lze zařadit spolky a fundace, mezi které lze zařadit nadace a nadační fondy (Občanský zákoník, 2014, §210-213).

Vzhledem k tomu, že název občanské sdružení byl z hlediska definičního vymezení nesprávný, byl název změněn na **spolek**. Největší komplikaci představovalo slovo občanské, neboť ze zákona nevyplývá, že by členy museli být pouze občané České republiky, přičemž členem nakonec může být i právnická osoba (Ryšávková, 2014, s. 280). Právní úprava je v současnosti zakotvena především v novém občanském zákoníku paragrafem 214–305, kde jsou přesně definovány veškeré zákonné náležitosti (Občanský zákoník, 2014, §214-305). Je však nutné upozornit, že se nejedná o transformaci či změnu právní formy, ale jen o změnu platné právní úpravy, přičemž kontinuita s občanským sdružením z hlediska vnějších vztahů i vnitřních poměrů zůstává zachována (Vít, 2015, s. 40). Zachována zůstala tedy i podmínka vyplývající z již neplatného zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, podle kterého nemohla vznikat sdružení, která mají za cíl omezovat politická, osobní a jiná práva občanů na základě jejich pohlaví, rasy, původu, národnosti, politického či jiného smýšlení, náboženského vyznání ani sociálního postavení (Stejskal, 2010, s. 13). V případě, že byly v občanských sdruženích organizační jednotky způsobilé jednat svým jménem, jsou považovány za **pobočné spolky**, přičemž jsou povinny do tří let podat návrh na zápis pobočného spolku do veřejného rejstříku. V případě, že tyto organizační jednotky původních občanských sdružení nepodaly tento návrh do 1. 1. 2017, byly podle zákona zrušeny (Vít, 2015, s. 40). V současnosti jsou spolky registrovány u rejstříkového soudu ve spolkovém rejstříku (Občanský zákoník, 2017, §214-305).

Graf 4: Počet občanských sdružení, spolků a pobočných spolků v letech

Zdroj: zpracováno dle www.neziskovsky.cz

Z výše uvedeného Grafu 4 je patrné, že počet občanských sdružení téměř lineárně roste až do roku 2014, kdy byla tato právní úprava zrušena. Může se také zdát, že právní úprava spolků nahradila občanská sdružení, neboť je vidět zřejmá návaznost na původní průběh funkce. Je také patrné, že v roce 2016 je evidováno zhruba 28 tisíc pobočných spolků. Na základě právní úpravy lze konstatovat, že se může jednat o organizační jednotky, které jsou součástí hlavních spolků. Vzhledem k vypršení lhůty na zápis pobočných spolků se lze domnívat, že počet pobočných spolků může klesat. Na základě toho pak lze teoreticky usuzovat schopnost některých spolků a pobočných spolků reagovat na změnu zákona z roku 2014. V budoucnu lze zároveň očekávat další nárůst počtu registrovaných spolků dle relativně lineárního průběhu funkce vyplývající z let 1990 až 2016.

Současná právní úprava charakterizuje tzv. fundace, mezi které patří nadace a nadační fondy, které byli před rokem 2014 upraveny zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. **Nadace** shromažďují finanční či nefinanční dary, které následně přerozdělují právníckým nebo fyzickým osobám (Stejskal, 2010, s. 23). Nadace je tedy osoba, která primárně spravuje majetek, který do ní vložil zakladatel, nebo který získala později, přičemž z jeho výtěžků či vlastní činnosti, přispívá k dosažení stanoveného účelu. (Vít, 2015, s. 62). Mezi tyto činnosti lze zařadit především ochranu lidských práv nebo

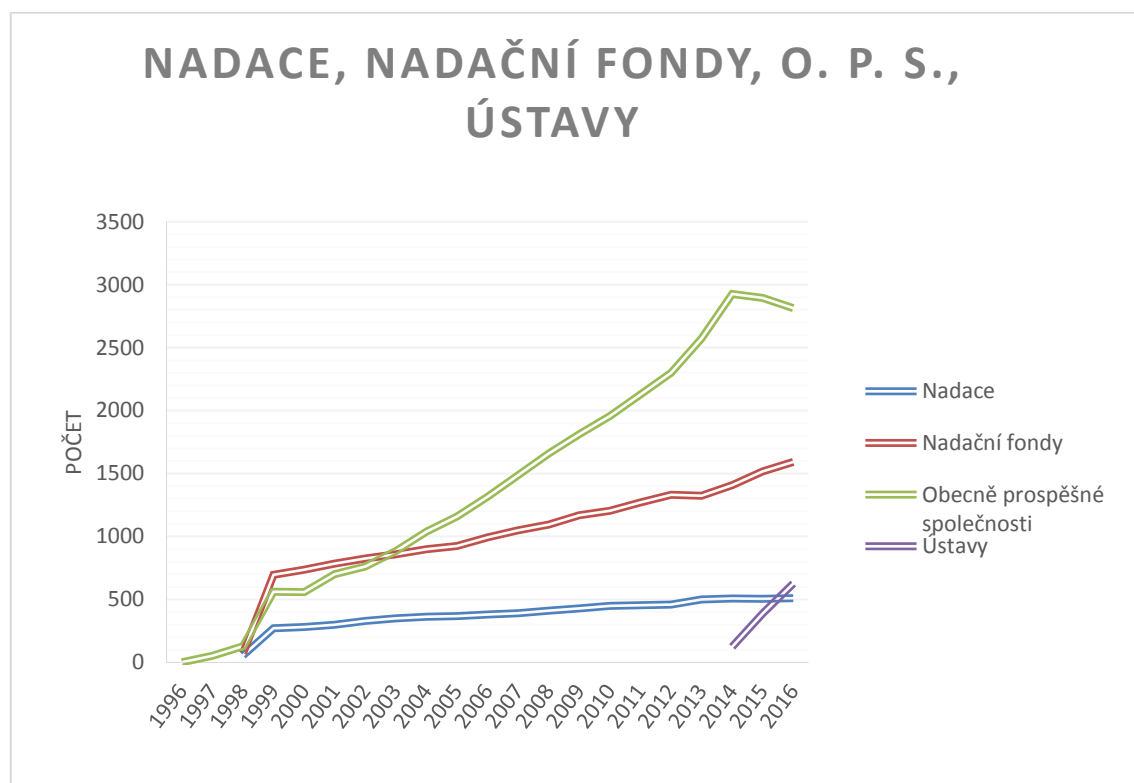
jiných humanitních hodnot, ochranu přírodního prostředí, kulturních památek a tradic či rozvoj duchovních hodnot, vzdělání, vědy, sportu a tělovýchovy (Rektořík, 2010, s. 54). Podle zákona však nadace nesmějí sloužit výhradně výdělečným cílům, což však neznamená, že vedlejší činností nemůže být podnikání. Jak ale vyplývá z podmínky neziskovosti, veškeré výtěžky musí sloužit výhradně k podpoře hlavní činnosti, která musí být veřejně či vzájemně prospěšná. Nadace však nemůže podporovat například politické strany a hnutí. Ze zákona také vyplývá, že nadace vytváří trvalou službu, která je hospodářsky či společensky užitečná k účelu, který je buď dobročinný, nebo veřejně prospěšný. Mezi základní parametry nadace dále patří nutnost vytvořit nadační jistinu v minimální výši 500 tisíc Kč formou peněžních i nepeněžních vkladů, možnost spravovat prostředky jiných osob formou přidruženého fondu, který je součástí nadace. Nadace musí dále každoročně uveřejňovat výroční zprávu, ve které jsou uvedeny zákonné náležitosti (účetní závěrka, přehled a zhodnocení činnosti atd.) (Občanský zákoník, 2014, §307-393).

Nadační fond se od nadace liší především tím, že nemusí složit nadační jistinu a vklady a dary nemusejí splňovat předpoklad trvalého výnosu. V právní teorii je v kontextu s tímto diskutována jeho dočasnost, avšak v praxi bývají nadační fondy většinou zakládány jako trvalé (Vít, 2015, s. 72-73). Nadační fond může také použít svůj majetek k investici, kterou lze považovat za obezřetnou, přičemž musí být v souladu s definovaným účelem (Občanský zákoník, 2014, §394-401).

Další právnickou osobou, kterou nově definuje nový občanský zákoník z roku 2014 je **ústav**, který lze označit za ideového nástupce obecně prospěšných společností, které byly ustanoveny zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, neboť existuje řada společných znaků z hlediska právní úpravy (Vít, 2015, s. 80). Stejně jako v případě pobočných spolků, musí obecně prospěšné společnosti přizpůsobit své dokumenty právní formě ústavu, nebo se také mohou transformovat na nadace či nadační fondy, což by ve většině případů bylo administrativně i organizačně podstatně složitější. Charakteristickým rysem ústavu je provozování činnosti pro všechny či určitou cílovou skupinu, přičemž oproti většině ostatním NNO může provozovat podnikatelkou činnost v rámci hlavní činnosti. Ústavy propojují charakteristické rysy spolku a nadace, neboť kombinují majetkové a osobní prvky provozování činnosti (Boukal a kol, 2013, s. 19).

Co se týče právní úpravy lze si všimnout, že v případě nadačních fondů a ústavů je uvedeno, že v ostatních právních poměrech budou použity ustanovení o nadaci (s výjimkou nadační jistiny). Lze se tedy domnívat, že je tato současná právní úprava podstatně nepřehledná. Na základě poznámek Petra Víta lze konstatovat, že právní úprava by měla projít změnou, která se bude mimo jiné týkat tohoto problému (Vít, 2015).

Graf 5: Počet vybraných NNO v letech 1996-2016

Zdroj: zpracováno dle www.neziskovky.cz

Z výše uvedeného Grafu 5 vyplývá, že počet nadací vykazuje spíše stabilní charakter oproti nadačním fondům, a především obecně prospěšným společnostem, které jasně vykazují každoroční růst. Na základě grafu lze konstatovat, že v roce 2014 je vidět vznik ústavů, který je doprovázen poklesem počtu obecně prospěšných společností. Z právní úpravy neziskových organizací vyplývá, že obecně prospěšné společnosti byly zrušeny, avšak po 2 letech lze konstatovat, že pokles jejich počtu je velmi mírný. Lze tedy očekávat postupný pokles počtu obecně prospěšných společností a růst počtu ústavů, neboť se zdá, že existuje určitá korelace. To však neznamená, že se z obecně prospěšných společností nemohou stát spolky.

Mezi další právní formu zvláštního typu neziskové organizace lze zařadit **sociální družstvo**, které představuje dle rozdělení národního hospodářství (Pestoff) případ hraniční organizace. Sociální družstvo je legislativně ustanoveno v zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. Vzhledem k tomu, že sociální družstvo může rozdělit až 33 % zisků mezi své členy, nejsou zahrnuta v Evidenci NNO (Zákon o obchodních korporacích, §758-766). Další uváděnou formou nestátních neziskových organizací jsou **církvě a náboženské společnosti**, které jsou upraveny zákonem č. 3/2002 Sb., zákon o církvích a náboženských společnostech, který zaručuje svobodu náboženského vyznání a souvisejících projevů, přičemž členství musí být dobrovolné (Zákon o církvích a náboženských společnostech, §1-10).

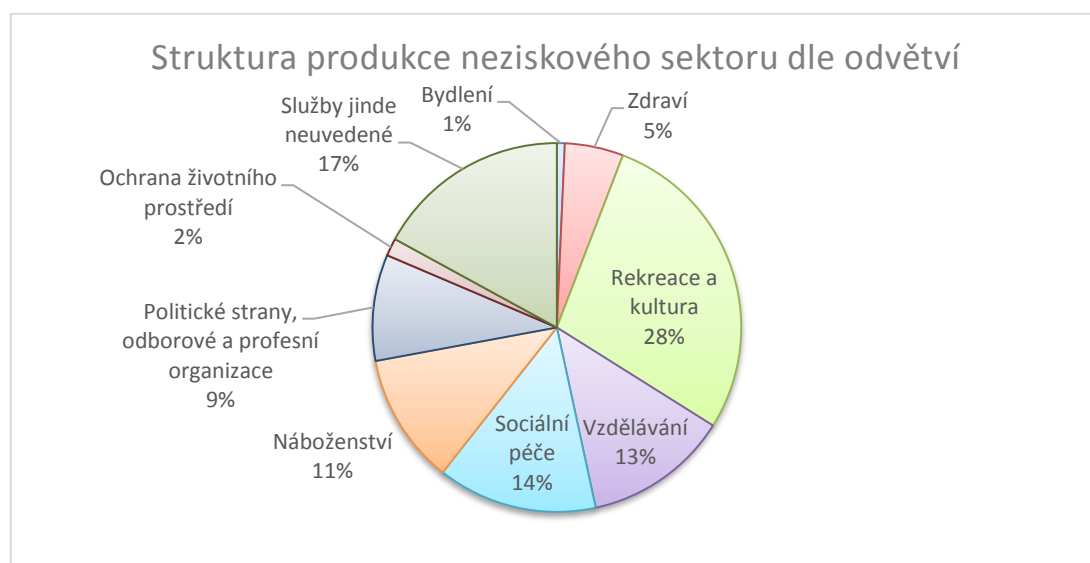
Nejvyšší podíl nestátních neziskových organizací se vyskytuje v hlavním městě Praha, kraji Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském. Relativně vysoký podíl počet neziskových organizací vykazuje také Jihočeský, Ústecký, Olomoucký, Plzeňský, Zlínský i Královéhradecký kraj. Nejnižší podíl pak zaujímá Karlovarský kraj (viz Graf 23) (Prouzová, 2015, s. 7).

Dle zprávy s názvem Czech Republic Country Report - EUFORI Study, která se zabývá studiem České republiky je většina nadací aktivní především v oblasti kultury a umění (12 %), vzdělání (9 %) a zdraví (6 %), přičemž 60 % z nich provozují pouze vlastní programy a neposkytují granty. Charitativní fondy se nejčastěji zaměřují na oblast školství (37 %), zdravotnictví (12 %) a kultury a umění (7 %). Charitativní fondy vykazují 93 % zastoupení organizací, které neposkytují granty. Obecně prospěšné společnosti se také nejvíce zaměřují na školství (29 %), kulturu a umění (18 %), sociální služby (15 %) a rozvoj (11 %). Výše uvedená data je však nutné brát spíše jako orientační, neboť jako primární zdroj jsou uvedeny publikace z roku 2004-2005. Z konkrétních výsledků vyplývá, že 53 % nadací má celkový roční příjem do 100 tisíc euro a 37 % nadací od 101 tisíc do 1 milionu euro. Co se týče struktury příjmů, tak nejvyšší procentní zastoupení tvoří příjmy z veřejné správy (57 %), příjmy za prodej a poplatky za služby (49 %), individuální dárcovství (42 %), příjmy od korporací – ziskových organizací (40 %). Podstatně nižší podíl příjmů tvoří příjmy z nadací, příjmy od jiných neziskových organizací a ostatní. Co se týče poplatků za služby tak jejich vysoké zastoupení může být dáno poskytováním ročních příspěvků, které do této kategorie spadají (Pospíšil, 2015, s. 12-27). Z výsledků výzkumu, který byl zaměřen

na oblast Vysočiny a jižní Moravy z roku 2015, vyplývá, že aktivity neziskových organizací se zaměřují především na oblast veřejných služeb (24,2 %), sportu (21,3, ostatních zájmů a koníčků (15,9 %), kultury a tradic (11,9 %), ekologie (9,3 %) a dalších. (Špalková, 2015, s. 372) Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že existuje několik hlavních oblastí aktivit neziskových organizací, které se v prostředí České republiky vyskytují, avšak v případě členění na více území se mohou výsledky lišit. Lze tedy předpokládat, že v hlavním městě Praha může být jiný poměr aktivit neziskových organizací než v menší obci či městě. I přes to, že tato otázka není cílem této práce, lze se domnívat, že výzkum, který by sledoval poměr aktivit v jednotlivých oblastech České republiky, by mohl přinést určitý obraz o konkrétních lokalitách z hlediska občanské aktivity v konkrétních oblastech pomoci.

Neziskový sektor v České republice v roce 2012 vykázal produkci přes 56 mld. Kč, přičemž zahrnuty jsou opět neziskové organizace v institucionálních sektorech S.11, S.12 a S.15.³ Celkovou produkci lze kategorizovat do kategorií, na základě účelu či druhu aktivity neziskové organizace (Prouzová, 2015, s 16).

Graf 6: Struktura produkce neziskového sektoru 2012

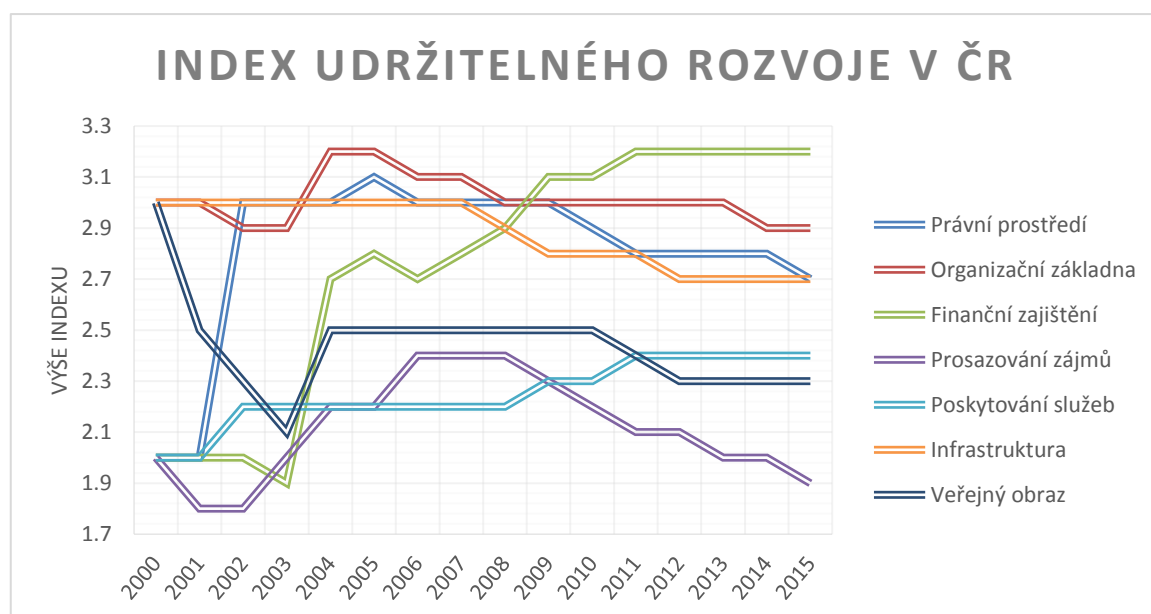
Zdroj: Prouzová, 2015, s. 16

³ Nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, školské právnické osoby, sdružení, jejich organizační jednotky, politické strany a hnutí, církevní organizace, komora a profesní komora, zájmové sdružení právnických osob a honební společenstva (Prouzová, 2015, s. 15).

Na základě struktury produkce neziskového sektoru lze konstatovat, že největší produkci vykazuje oblast rekreace a kultury (28 %), Služby jinde neuvedené, mezi které lze zařadit místní a regionální rozvoj, ochranu lidských práv, humanitární pomoc jiným zemím, výzkum a vývoj a jiné (17 %). Dále lze uvést oblast sociální péče (14 %), vzdělávání (13 %), náboženství (11 %), politických stran, odborových a profesních organizací (9 %). Nejméně zastoupenou oblastí je ochrana životního prostředí, jehož produkce se pohybuje okolo 2 % (viz Graf 6) (Prouzová, 2015, s. 16).

Vývoj občanského sektoru je ve střední a východní Evropě a Eurasii sledován od roku 1997 nástrojem, který se nazývá *Index udržitelného rozvoje občanského sektoru*. Pomocí tohoto indexu je zkoumáno prostředí pro občanskou společnost se zaměřením na právní prostředí, organizační základnu, finanční zajištění, prosazování zájmů, poskytování služeb, infrastrukturu a veřejný obraz. Každá z těchto dimenzí je hodnocena na základě sedmistupňové škály, kde 1 označuje velmi pokročilou úroveň rozvoje a 7 naopak nízkou úroveň rozvoje. Na základě jednotlivých indexů pak lze interpretovat ve třech intervalech, které lze nazvat **udržitelnost zlepšující se** (od 1 do 3), **udržitelnost vyvíjející se** (od 3 do 5) a **udržitelnost nerozvíjející se** (od 5 do 7) (USAID, 2015).

Graf 7: Index udržitelného rozvoje v ČR 2000-2015

Zdroj: zpracováno dle USAID, 2015, s. 83-91

Index udržitelného rozvoje je v České republice posuzován od roku 2000. Z výše uvedeného vyplývá, že konkrétní hodnoty dimenzí indexu udržitelného rozvoje se s postupem času více či méně měnili ať už pozitivně či negativně. Asi nejvýznamnější zhoršení lze pozorovat v oblasti finančního zajištění. Významná část finančních prostředků pochází z tuzemských veřejných rozpočtů, individuálních dárců i dobrovolníků, přičemž zahraniční zdroje pocházejí převážně z Evropské unie (USAID, 2015, s. 87). Celkově lze konstatovat, že hodnoty jednotlivých dimenzí indexu trvale udržitelného rozvoje od 1,8 do 3,2 (viz Graf 7). Dle kategorií indexu trvale udržitelného rozvoje lze interpretovat jako zlepšující či vyvíjející se udržitelnost. Stejně jako světový dárcovský index je nutné brát výše uvedené informace s určitým nadhledem, neboť jak již bylo řečeno takto široce definované oblasti lze jen těžko shrnout do několika ukazatelů. Tyto data však mohou poskytovat primární přehled na základě, kterého můžou být daná témata dále a podrobněji zkoumána.

V souvislosti s právní úpravou je také nutné uvést, že ze strany státu existuje určitá **daňová motivace**, která podporuje činnost neziskových organizací i poskytování soukromých i individuálních darů. V první řadě upravuje zákon o daních z příjmů tzv. veřejně prospěšného poplatníka, který je definován jako „*poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním...*“ (Zákon o daních z příjmů, 2017, §17a). Dále jsou upraveny konkrétní činnosti, které nejsou předmětem daně veřejně prospěšných poplatníků, přičemž v účetnictví musí být vedené odděleně od položek, které jsou základem daně z příjmů. Dále může veřejně prospěšný poplatník snížit základ daně z příjmů snížit až o 30 %, maximálně však o 1 000 000 Kč v případě, že použije tyto prostředky ke krytí nákladů souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to nejpozději ve 3 bezprostředně souvisejících zdaňovacích obdobích. V případě, že 30 % snížení činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst tuto částku, maximálně však do základu daně. Obecně prospěšná společnost a ústav musí tyto prostředky použít již v následujícím zdaňovacím období (Zákon o daních z příjmů, 2017, §20). Je nutné uvést, že se jedná o základní charakteristiku, která není celistvá, tudíž mohou být rozdíly dle právních forem. Je však zřejmé, že existují určité motivy ze strany státu vůči neziskovým organizacím s ohledem na veřejně prospěšnou činnost.

Dále zákon určitým způsobem motivuje fyzické i právnické osoby k poskytování daru formou možnosti odečtení výše těchto darů od základu daně při splnění určitých požadavků. Z pohledu právnické osoby je možné odečíst nejvýše 10 % ze základu daně, pokud hodnota bezúplatného plnění činí alespoň 2000 Kč za rok. Je nutné dodat, že tento zákon se vztahuje na relativně velké množství institucí a organizací, tudíž není omezen pouze na NNO (Zákon o daních z příjmů, 2017, §20). Z pohledu fyzické osoby, tedy individuálního dárce lze odečíst dary, pokud úhrnná hodnota bezúplatných plnění ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1000 Kč. Stejně se postupuje u bezúplatných plnění na financování odstraňování následků živelní pohromy, ke které došlo na území členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, avšak v úhrnu lze odečíst až 15 % ze základu daně. Zároveň se jako bezúplatné plnění na zdravotnické účely, tedy hodnota jednoho odběru krve nebo jejích složek dárce, kterému nebyla poskytnuta finanční úhrada výdajů spojených s odběrem krve, se oceňuje částkou 2 000 Kč a hodnota odběru orgánu od žijícího dárce částkou 20 000 Kč (Zákon o daních z příjmů, 2017, §15).

I přes to, že práce není zaměřena na transparentnost neziskových organizací lze se domnívat, že tento faktor může ovlivňovat konkrétní postoje potenciálních dárců. Pojem transparentnost v sobě zahrnuje otevřenost, schopnost komunikace a odpovědnost, což znamená, že se neomezuje pouze na zprůhlednění hospodaření, nýbrž i na zviditelnění veškerých činností a jejich kvality. V rámci neziskových organizací pak lze sledovat různé roviny transparentnosti. Možným rozdělením může být na transparentnost vnější a vnitřní. Vnější transparentnost lze charakterizovat jako průhlednost, otevřenost a konkrétní postoje neziskových organizací vůči svému okolí. Vnitřní transparentností lze pak rozumět poctivé vztahy mezi členy organizace, správní radou, výkonnými manažery a dalšími interními složkami. Hlavními nástroji transparentnosti jsou v neziskovém sektoru určité otevřené rozhodovací mechanismy a aktivní zveřejňování. Nejedná se však o zákonem dané náležitosti, které musí být zveřejňovány, ale o informace, procesy či jiné nad rámec povinností vyplývajících ze zákona (Bachmann, 2012, s. 20-23).

Jako příklad lze uvést transparentnost na webových stránkách různých právních forem neziskových organizací, kterou lze velmi zjednodušeně kategorizovat na dostupnost webových stránek, na kterých lze dále dohledat poslání či vizi a výroční zprávu. Na základě

porovnání těchto 3 faktorů lze konstatovat, že nejvyšší transparentnost vykazují církevní zařízení (celkový průměr všech složek 73 %), které vykazují velmi vysoký podíl všech tří složek. Dále se pak umisťují nadace (42 %), obecně prospěšné společnosti (34 %) a nadační fondy (31 %). Velmi nízký podíl vykazují občanská sdružení (11 %), která vykazují podprůměrnou transparentnost ve všech třech uvažovaných složkách (viz Graf 24) (Bachmann, 2012, s. 114).

Nízké zastoupení vybraných složek občanských sdružení není tak překvapivé, jako vysoké zastoupení v církevních zařízeních. Lze se totiž domnívat, že pokud mají vysoký podíl transparentnosti na webových stránkách církve, tak by je mohli mít i nadace, fondy i současné ústavy. Jedním z možných vysvětlení však může být, že církevní zařízení často žádají o dotace v rámci, čehož je nutné splnit určité požadavky i z oblasti transparentnosti organizace. V rámci legislativy upravující neziskové organizace není nijak stanovena výše mezd zaměstnanců a členů orgánů, přičemž je pouze stanoveno, že není možné rozdělovat zisk. Je však zřejmé, že ani velmi vysoké mzdy zaměstnanců či členů organizace nemusí plně odpovídat solidárnímu jednání vůči svému okolí. V současnosti však již některé neziskové organizace uvádějí například tři nejvyšší mzdy za celou organizaci. Na základě toho si pak mohou soukromý i individuální dárci udělat obrázek o konkrétní organizaci. V rámci transparentnosti neziskových organizací jsou pak udělovány různé certifikace či ocenění, které jsou vyhodnocovány především v rámci různých soutěží (Bachmann, 2012).

4 Terénní šetření

Terénní šetření je založeno na kvantitativní i kvalitativní technice sběru dat pro zvýšení množství a kvality získaných dat. Konkrétní techniky jsou vybrány na základě nutnosti získání podkladových materiálů pro zodpovězení základních výzkumných otázek.

4.1 Dotazníkové šetření

V rámci kvantitativního výzkumu je zvolena technika sběru dat formou polostrukturovaných dotazníků, které sledují vybrané okruhy otázek. Konkrétní postup je blíže popsán v příslušných kapitolách uvedených níže.

4.1.1 Konceptualizace

Při sestavování konceptu dotazníkového šetření je nutné formulovat určitý okruh hypotéz, které budou v rámci analýzy získaných dat testovány či interpretovány. Množství takových hypotéz v konkrétním znění může být několik, neboť do jisté míry mezi sebou může být porovnávána velká část proměnných v rámci indikátorů. V rámci stanovení základního cíle a rozsahu šetření jsou definovány následující otázky:

- Jaká je míra důvěry respondentů v oblasti propagace neziskových organizací s ohledem na vyzvání k poskytnutí určitého druhu daru?
- Do jaké míry jsou respondenti ochotni poskytovat své prostředky na vybrané veřejně prospěšné aktivity?
- Jak a do jaké míry se respondenti v posledním roce participovali v oblasti dárcovství a dobrovolnictví?

4.1.2 Operacionalizace

V rámci kvantitativního šetření je sestaven dotazník na základě, kterého jsou měřeny různé indikátory související s vybraným tématem. Jak vyplývá z teoretické části, sociální kapitál lze mimo jiné charakterizovat jako určité hodnoty. Je zřejmé, že hodnoty jsou důležitou charakteristikou aktivního občanství, přičemž mohou vyjadřovat postoje respondentů v oblasti sledovaného tématu. Pro účely zjištění *hodnot v oblasti dárcovství a propagace neziskových organizací* respondentů jsou stanoveny dvě kategorie indikátorů, pomocí kterých bude měřena míra důvěry v propagaci a ochota poskytnout své prostředky na konkrétní účely. Mezi indikátory **míry důvěry v propagaci neziskových organizací** a s tím spojené žádosti o poskytnutí daru, jsou zařazeny následující možnosti:

1. Televizní vysílání
2. Rozhlasové vysílání
3. Internetové stránky
4. Sociální sítě (Facebook, Twitter, Instagram atd.)
5. Reklama zprostředkovaná komerční společnostmi
6. Billboardy a reklamní plochy
7. Osobní kontakt se zaměstnancem neziskové organizace
8. Propagace v rámci veřejné charitativní akce
9. Doporučení rodinných příslušníků a blízkých osob
10. Vyzvání v rámci zaměstnání
11. Propagace pod záštitou mediálně známé osobnosti

Podobným způsobem jsou koncipovány indikátory měřící **míru ochoty vložit své prostředky do určité oblasti veřejně prospěšných aktivit** (volný čas, peníze, hmotné věci a jiné), přičemž jsou zvoleny následující možnosti:

1. Pomoc fyzicky postiženým lidem
2. Pomoc psychicky postiženým lidem
3. Pomoc lidem, kteří trpí určitou závislostí
  - a. Alkohol
  - b. Cigarety
  - c. Drogy
  - d. Výherní automaty
4. Pomoc lidem, kteří mají horší životní úroveň
5. Pomoc lidem, kteří jsou bez domova
6. Péče o staré lidi
7. Snížení genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) v ČR
8. Snížení genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) v zahraničí
9. Ochrana životního prostředí v okolí svého bydliště
10. Ochrana životního prostředí v celé České republice
11. Ochrana životního prostředí v zahraničí
12. Vzdělávací aktivity pro děti v České republice
13. Vzdělání pro děti v rozvojových zemích
14. Pomoc lidem v oblastech velké chudoby a hladu v zahraničí
15. Pomoc lidem v oblastech válečných konfliktů v zahraničí
16. Pomoc lidem, kteří migrují do České republiky v rámci současné světové migrace
17. Pomoc lidem, kteří migrují mimo Českou republiku do zahraničí v rámci současné světové migrace

Vzhledem k charakteru výše uvedených otázek je zvolena otázka škálová, což znamená, že respondent vybírá právě jedno číslo z lineární číselné řady, která znázorňuje již zmíněnou ochotu či důvěru v propagaci. Při tvorbě tohoto druhu otázek je nutné rozhodnout o velikosti škálové řady, avšak na základě doporučení je dostačující škála od 1 do 7, kdy 1 znázorňuje minimální (negativní) postoj a 7 maximální (pozitivní) postoj.

Stejným způsobem je koncipován indikátor měřící **ochotu poskytnout prostředky do ČR nebo do zahraničí**, přičemž mezi prostředky jsou opět zahrnuty volný čas, peníze, hmotné věci či jiné. Je zjevné, že v rámci ochoty poskytnout prostředky na konkrétní oblast pomoci jsou některé indikátory kategorizovány na základě cílové oblasti poskytnutí na tuzemské či zahraniční účely, což umožňuje určitý druh porovnání mezi sebou.

Na základě výše uvedených kategorií jsou sledovány postoje respondentů v konkrétních otázkách. Lze očekávat, že se nejedná o definitivní výčet možných variant a existují i další okruhy, které by bylo možné zařadit zvolených relativně obecných kategorií, avšak pro účely této práce lze výše uvedený výběr označit jako dostačující.

Další celistvý okruh otázek lze označit jako *míra a rozsah aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví*. V rámci tohoto okruhu otázek je stanoveno několik indikátorů na základě, kterých je měřena aktivita a další aspekty související s dárcovstvím. Vzhledem k tomu, že tyto indikátory sledují reálné projevy respondentů je okruh otázek omezen na poslední rok, přičemž se jedná pouze o dárcovství v rámci veřejně prospěšných neziskových organizací.

První indikátor lze označit jako **způsob vyzvání k poskytnutí daru**. Tento indikátor neměří konkrétní aktivitu či rozsah dárcovství, avšak na jeho základě lze stanovit intenzitu jednotlivých výzev k poskytnutí určitého druhu daru. V rámci tvorby vyčerpávajícího souboru možných odpovědí bylo nutné zjistit, jakým způsobem může být taková žádost zprostředkována. Vzhledem k velmi širokému rozsahu možných odpovědí je tento indikátor formulován jako polootevřená výběrová otázka, což znamená, že je stanoven rozsah předpokládaných možností odpovědí, přičemž nakonec je přidáno pole „jiné“, u kterého může respondent uvést vlastní způsob, kterým byl vyzván k poskytnutí určitého daru, který není zahrnut v předpokládaných možnostech. Možnosti odpovědí jsou uvedené v následujícím seznamu:

1. média (televize, rozhlas, internet, letáky)
2. vyzvání v rámci bydliště a blízkého okolí
3. vyzvání v rámci zaměstnání
4. doporučení rodinných příslušníků a blízkých osob
5. osobní kontakt s akreditovaným pracovníkem neziskové organizace
6. zprostředkováním supermarketů, hypermarketů a podobných obchodů
7. jiné

Díky tomuto rozhodnutí lze považovat soubor možných odpovědí jako relativně vyčerpávající i přes to, že jistě nejsou zahrnuty veškeré dostupné možnosti odpovědí. U této konkrétní otázky mohou respondenti označit více možností, neboť je logické, že se jeden respondent mohl setkat s více druhy výzev, což bude mít vliv na následnou analýzu.

Jako dalším logickým indikátorem se jeví **poskytnutí daru**, prostřednictvím kterého lze rozdělit soubor na dárcce a nedárce. Vzhledem k nutnosti rozlišení dárců a nedárců, je použita jednoduchá uzavřená otázka v rámci, které lze označit právě 1 možnost, která vyjadřuje poskytnutí (ano) či neposkytnutí (ne) daru veřejně prospěšné neziskové organizaci.

Po rozdělení souboru na dárcce a nedárce je zahrnut indikátor, který posuzuje **strukturu poskytnutých darů**, protože lze předpokládat, že právě zde mohou být zásadní rozdíly. Pro účely tohoto indikátoru je opět zvolena polootevřená výběrová otázka, která dává možnost respondentům doplnit vlastní vyhovující odpověď, doposud nezahrnutou do seznamu očekávaných odpovědí, přičemž kompletní seznam vypadá následovně:

1. Vlastní volný čas
2. Finanční příspěvek
3. Nákup symbolického produktu neziskové organizace
4. Hmotný dar 1 stupně (oblečení, hračky)
5. Hmotný dar 2 stupně (jídlo, pití, jiné)
6. Fyziologické dary (krev, krevní plazma, kostní dřev)
7. Jiné

Pro účely rozhodnutí o **míře aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví** jsou zvoleny indikátory, které měří intenzitu zapojení do dobrovolnických činností a intenzitu zapojení do dárcovství v rámci veřejně prospěšných neziskových organizací. Vzhledem k tomu, že taková míra zapojení může být velice široká, je pro účely této práce omezena pouze na tři následující kategorie:

1. Nezapojuji se vůbec
2. Zapojuji se náhodně
3. Pravidelně se zapojuji

Tyto kategorie byly stanoveny také na základě potřeb vycházejících z pracovního modelu aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví na základě, kterého jsou vymezeny jednotlivé kategorie dle míry zapojení se do výše uvedených aktivit dárcovství a dobrovolnictví. Vzhledem k velmi povrchní formulaci možností, které nejsou kvantitativně ohraničeny, nelze přesně vymezit hranice mezi aktivitou a pasivitou. Na základě tohoto jsou tyto dva indikátory doplněny dalšími dvěma indikátory, pomocí kterých bude měřena odhadovaná hranice míry aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví. To znamená, že jsou respondenti požádáni o uvedení **celkové výše poskytnutých finančních darů** v Kč a **celkového času stráveného dobrovolnictvím** v hodinách. Z hlediska potřeby je tato výše omezena pouze na finanční dary (finanční příspěvek, nákup symbolického produktu, veřejná sbírka a jiné), neboť oceňování hmotných darů prvního i druhého stupně by mohlo být velmi subjektivně ovlivněno. Díky těmto indikátorům je možné stanovit pracovní hranice, které vymezují příslušnou pravidelnost a náhodnost, čímž lze získat již konkrétní data, která lze mezi sebou porovnat. Poslední pomocný indikátor lze označit jako **členství v konkrétní neziskové organizaci**. V souvislosti s tímto indikátorem je zvolena uzavřená výběrová otázka, přičemž možnost výsledné odpovědi je vyjádření pozitivního či negativního vztahu ke členství ve veřejně prospěšné neziskové organizaci. Výslednými daty lze doplnit konkrétní kategorie aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví.

V poslední části dotazníku je uvedeno několik indikátorů, které sledují vybrané *demografické charakteristiky* konkrétních respondentů, které mohou být velmi užitečné minimálně ze dvou důvodů. V první řadě lze odhadnout, zda demografická struktura vzorku odpovídá sledované populaci, tj. data o populaci České republiky dostupné na stránkách Českého statistického úřadu. V druhé řadě lze sledovat závislost demografických charakteristik vůči ostatním sledovaným indikátorům. Na základě studia dostupných odborných publikací jsou stanoveny velmi podobné možnosti odpovědí, které se zaměřují na **pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, náboženství, počet obyvatel v místě současného bydliště a hrubý měsíční příjem (Kč)**.

Poslední dva doplňující indikátory se zaměřují na *pocit aktivity respondentů* v oblasti dárcovství a dobrovolnictví, přičemž tyto indikátor je měřen pomocí uzavřené otázky s možností kladného (ano) či záporného (ne) vyjádření. Stejně jako ostatní indikátory může být tento použit pro posouzení míry závislosti vůči jiným indikátorům uvedeným výše. Zároveň lze určitým způsobem posoudit shodu míry intenzity aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví s výše zmíněným pocitem aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví, přičemž se jako vhodné jeví použít určitý druh redukce kontingenční tabulky tak, aby byly porovnávány dvě asociační tabulky.

V souvislosti s tvorbou dotazníkového mechanismu je nutné dodat, že výše uvedené postupy jsou mimo jiné výsledkem předvýzkumu v rámci, kterého bylo realizováno 30 pracovních dotazníků, které vždy obsahovaly možnost doplnění příslušné odpovědi či okruhu témat respondentům. Je potřeba zmínit, že tomuto typu dotazníku je nutné věnovat relativně více času s ohledem na kvantitu doplňujících otázek, které však mají vysoký kvalitativní význam pro strukturu výsledné podoby dotazníku, neboť soubor odpovědí je doplněn na základě potřeb samotných respondentů. Je však zřejmé, že v případě naprosto irelevantní odpovědi by nebylo vhodné zahrnout ji do základní struktury indikátorů či jejich proměnných. Terénní šetření bylo realizováno v lednu 2017 v Praze, tudíž některé otázky zohledňující aktivitu v posledním roce lze vztáhnout na rok 2016. Dotazníky byly poskytovány v rámci různých pražských oblastí především v odpoledních hodinách mezi 14:00 a 18:00 hodin. Jak již bylo řečeno, toto je jeden z faktů, proč se nejedná o náhodný soubor, který by bylo možné zobecnit na celkovou populaci. Konkrétní podoba dotazníkového nástroje je uvedena v Příloze 1.

4.1.3 Míra participace v oblasti dárcovství

Jak již bylo zmíněno a z povahy názvu práce vyplývá, je vhodné vymezit určité pracovní kategorie na základě, kterých je posuzována aktivita jednotlivých respondentů. Na základě studia dostupné odborné literatury a elektronických publikací jsou předem stanoveny kategorie na základě, kterých bude kategorizován rozsah aktivity s ohledem na participaci respondentů v oblasti dárcovství a dobrovolnictví. V první řadě je nutné podotknout, že toto není pokus o teoretické vymezení míry angažovanosti v dárcovství, neboť se jedná o vymezení pouze pro účely této práce, přičemž jednotlivé kategorie nebyly podrobeny komplexní analýze, která by potvrdila jejich objektivní platnost. Vzhledem ke

komplexnosti daného tématu, je tato kategorizace postavena na dvou hlavních faktorech dárcovství a dobrovolnictví. Při použití právě dvou možností odpovědí v rámci těchto indikátorů je výsledkem asociační tabulka, která zahrnuje čtyři kategorie, které však lze z hlediska logické úvahy sloučit do tří. Vzhledem k tomu, že by toto rozdělení mohlo být nedostatečné, je zohledněna i intenzita či aktivita v rámci dárcovství i dobrovolnictví. Vzhledem k tomu, že do kategorizace dárcovství a dobrovolnictví je zahrnuta pouze oblast aktivit v rámci veřejně prospěšných neziskových organizací (nikoliv náhodná pomoc bližním či cizím), a proto je možné omezit toto rozdělení na institucionalizované. Lze tedy konstatovat, že výsledné kategorie představují průnik mezi institucionalizovaným dárcovstvím a dobrovolnictvím, přičemž je zohledněna intenzita (viz Tabulka 4).

Tabulka 4: Klasifikace intenzity dárcovství a dobrovolnictví

		<i>Dobrovolnictví</i>			
		<i>Intenzita</i>	Pravidelně	Náhodně	Vůbec
<i>Dárcovství</i>	Pravidelně		Úplný participant	Aktivní participant	Aktivní dárcce
	Náhodně		Aktivní participant	Náhodný participant	Příležitostný dárcce
	Vůbec		Aktivní Dobrovolník	Příležitostný dobrovolník	Nulový participant

Zdroj: vlastní zpracování

Pro stanovení jednotlivých kategorií byla opět použita teoretická východiska z různých publikací, která byla upravena pro účely tohoto konkrétního modelu. **Nejvyšší stupeň aktivity** dárcovství a dobrovolnictví lze nazvat jako *úplný participant*, kde se dárcovství i dobrovolnictví vyskytuje pravidelně. V souvislosti s touto extrémní kategorií může být použita podmínka členství v určité veřejně prospěšné neziskové organizaci, výsledkem čehož by bylo rozdělení této kategorie na dvě další, tj. aktivní participant s členstvím a aktivní participant bez členství. Další kategorii lze nazvat jako *aktivní participant*, přičemž do této kategorie jsou zahrnuty souřadnice dvou polí výše uvedené

klasifikace. Do této kategorie jsou zahrnuti respondenti, kteří se pravidelně podílí na dobrovolnictví a náhodně na dárcovství nebo se náhodně podílí na dobrovolnictví a náhodně na dárcovství. Z hlediska kombinace intenzity dárcovství a dobrovolnictví se jako druhá nadřazená kategorie jeví jako určitý **střední stupeň aktivity**, ve kterém se pravděpodobně nachází určité hranice mezi aktivitou a pasivitou. Z grafického hlediska lze tento prostor vymežit na diagonále, která vede z levého dolního rohu k pravému hornímu rohu. Do tohoto prostoru jsou zahrnuty kategorie *aktivní dárcce* (žádné dobrovolnictví, ale pravidelné dárcovství), *aktivní dobrovolník* (pravidelné dobrovolnictví, ale žádné dárcovství) a nakonec *náhodný participant*, který vykazuje náhodné hodnoty v dárcovství i dobrovolnictví. Na základě intenzity dárcovství a dobrovolnictví, která vykazuje spíše **nízký stupeň aktivity**, jsou stanoveny kategorie, mezi které patří *příležitostný dobrovolník* (náhodné dobrovolnictví, ale žádné dárcovství), *příležitostný dárcce* (žádné dobrovolnictví, ale náhodné dárcovství) a *nulový participant*, který se v dárcovských ani dobrovolnických aktivitách neangažuje vůbec.

Jak již bylo zmíněno v kapitole tvorba dotazníkového nástroje jednotlivé kategorie sledující stupeň aktivity (pravidelně, náhodně, vůbec) mohou být velmi zavádějící, neboť vyjadřují spíše pocit respondenta než objektivně měřitelná data. To však neznamená, že z hlediska potřeb práce nejsou výsledky hodnotné, protože to, jak vnímají respondenti danou situaci, může být vždy přínosné. Z tohoto důvodu je doplněn dotazníkový mechanismus o dva indikátory, které zjišťují konkrétní kvantitativní vyjádření dané participace v oblasti dárcovství a dobrovolnictví, díky čemuž může být výše uvedená klasifikace upravována či ověřována. Upravená klasifikace bude mít v zásadě stejnou podobu, avšak jako proměnné budou použity intervaly reálných hodnot dárcovství a dobrovolnictví vyjádřené v příslušných jednotkách (Kč, počet hodin). Jako logickou hranicí mezi pravidelným a náhodným dárcovstvím a dobrovolnictvím se může jevit hranice, která bude vyjádřena na základě statistických funkcí (minimum, maximum, průměr) daného souboru.

4.1.4 Analýza výsledků dotazníkového šetření

Vzhledem k velkému počtu jsou získaná data kategoricky seřazena pomocí programu Microsoft Excel. V případě zvolení vhodného zápisu dat může být výsledkem zásadní snížení náročnosti konkrétních analýz. Pro účely zápisu škálových indikátorů byl zvolen zápis formou daného čísla vyjadřující konkrétní postoj. Pro účely zápisu výběrových indikátorů, které mohou nabývat více možností je zvolen maticový zápis, kdy je pro každou možnou odpověď vytvořen vlastní sloupec, přičemž konkrétní stav je vyjádřen pro existenci (1) a neexistenci (0). Ostatní výběrové uzavřené otázky jsou zapisovány podobně jako škálové otázky, tedy zápisem stanoveného kódu, který vyjadřuje příslušnost ke konkrétní odpovědi. V tomto případě není až tak důležité, v jaké podobě jsou konkrétní kódy zapisovány, ale je nutné dodržovat stejný postup v rámci jednotlivých proměnných. V rámci nezbytného zobrazování dat pro posuzování kvalitativních znaků, lze vytvořit soustavu kontingenčních tabulek, které automaticky zobrazují data v požadovaném formátu. Vedle kontingenčních tabulek lze zobrazovat konkrétní data pomocí široké škály grafů, přičemž v tomto ohledu je nutné zohlednit charakter a strukturu zobrazovaných proměnných, neboť existuje mnoho typů grafů, které se však hodí pro konkrétní účely.

V rámci posuzování závislosti kvalitativních znaků vyplývajících z dotazníkového šetření lze výsledná data analyzovat prostřednictvím několika statistických nástrojů, mezi které lze zařadit míry polohy či analýzu kvalitativních znaků. V rámci analýzy kvalitativních znaků je vždy stanovena nulová hypotéza, která říká, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi posuzovanými znaky. Pro případ, že by byla nulová hypotéza zamítnuta, je dále stanovena alternativní hypotéza, která podporuje tvrzení existence závislosti znaků, přičemž lze následně měřit sílu závislosti pomocí různých koeficientů a nástrojů. Pro účely této práce jsou vybrány následující testy, které posuzují závislost kvalitativních znaků.

Chí kvadrát test pro asociační tabulky, které se vyznačují právě dvěma řádky i sloupci je jiný než pro kontingenční tabulky. Pro asociační tabulky je použit následující vzorec, přičemž výsledná hodnota je porovnávána s tabulkovou kritickou hodnotou chí-kvadrát rozdělení pro 1 stupeň volnosti: $\chi^2 = \frac{n-(ad-bc)^2}{(a+b)(c+d)(a+c)(b+d)}$. Pro účely této práce je hladina významnosti stanovena jako $\alpha = 0,05$ což znamená, že konkrétní analýza pracuje s pěti procentní pravděpodobností chyby odhadu závislosti vybraných kvalitativních znaků. V případě, že je vypočtená hodnota chí kvadrát vyšší než tabulková kritická hodnota na

hladině významnosti $\alpha = 0,05$ nulová hypotéza o nezávislosti znaků se zamítá. V případě, že je v souvislosti se zamítnutím nulové hypotézy zjištěna závislost znaků, je dále možné měřit sílu této závislosti, Pro vypočtení síly závislosti je použit koeficient asociace, který lze vyjádřit následujícím vzorcem: $V = \frac{ad-bc}{\sqrt{(a+b)(c+d)(a+c)(b+d)}}$, který lze také zapsat v absolutní hodnotě jako $|V| = \sqrt{\frac{\chi^2}{n}}$. Výsledná hodnota koeficientu asociace se může pohybovat v interval $\langle -1; 1 \rangle$, přičemž konkrétní síla závislosti je posuzována na Tabulky 5.

Tabulka 5: Orientační tabulka závislostí

$0 < V \leq 0,3$	slabá závislost
$0,3 < V \leq 0,8$	střední závislost
$0,8 < V \leq 1$	silná závislost

Zdroj: zpracováno dle Svatošová, 2008

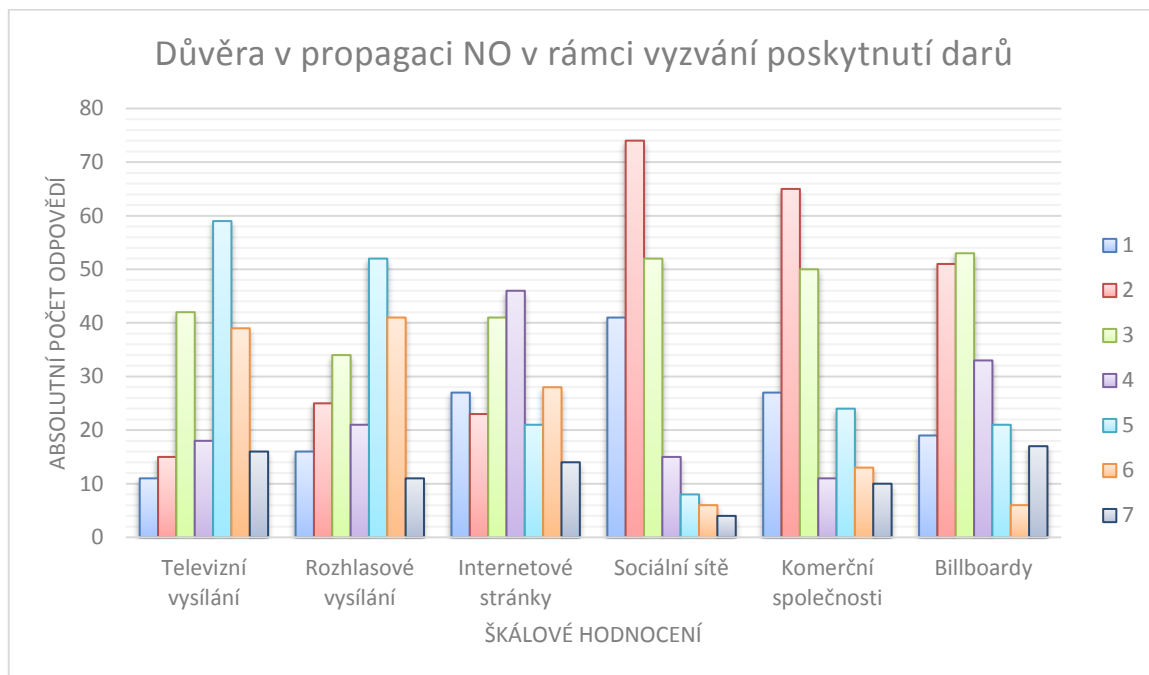
V případě měření závislosti v kontingenčních tabulkách, které se vyznačují větším počtem řádků či sloupců (2x3 a více) je nutné vytvořit tabulku očekávaných četností pomocí vzorce: $n_{oj} = \frac{n_{i0} n_{0j}}{n}$ Pro každé pole kontingenční tabulky jsou na základě tohoto vzorce stanoveny teoretické četnosti. Síla závislosti v kontingenčních tabulkách je posuzována na základě porovnání skutečné a očekávané četnosti. Očekávanou četnost lze stanovit na základě jednoduchého vzorce v rámci, kterého je součin konkrétního řádku a sloupce dělen celkovým počtem jednotek sledovaného souboru, přičemž tento vzorec lze znázornit následovně: $\chi^2 = \sum \sum \frac{(n_{io} - n_{oj})^2}{n_{oj}}$. Výsledná hodnota je porovnávána s tabulkovou kritickou hodnotou chí-kvadrát rozdělení pro $k=(m-1) (n-1)$ stupňů volnosti, kde m je počet řádků a n je počet sloupců. V případě, že je vypočtená hodnota chí-kvadrát větší, než tabulková hodnota je nulová hypotéza o nezávislosti zamítnuta. V tomto případě lze dále měřit sílu závislosti pomocí několika vzorců, avšak pro účely této práce byl vybrán Pearsonův koeficient, který lze zapsat následovně: $C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}}$. Interpretace výsledku je stejná jako u koeficientu asociace, kterou znázorňuje orientační tabulka závislostí (viz Tabulka 5). Konkrétní rozhodnutí o zamítnutí nulové hypotézy je provedeno na základě porovnání s tabulkovou kritickou hodnotou pro chí-kvadrát na hladině významnosti $\alpha=0,05$. Výsledná interpretace o závislosti či nezávislosti sledovaných kvalitativních znaků je tedy založena na 95 % spolehlivosti (Svatošová, 2008).

4.1.5 Výsledky dotazníkového šetření

V první řadě je nutné upozornit, že se nejedná o náhodný vzorek, neboť respondenty tohoto vzorku lze charakterizovat jako ty, kteří byli v daném čase a místě ochotni vyplnit dotazník. Vzhledem k neúplnosti některých odpovědí muselo být několik dotazníků vyřazeno, protože jejich přítomnost by mohla zásadně ovlivnit možnosti výsledných analýz. Na základě zjištěných demografických údajů sledovaného vzorku lze konstatovat, že v rámci struktury pohlaví se soubor jeví jako reprezentativní, avšak v rámci struktury věku, vzdělání, náboženství, počtu obyvatel bydliště a hrubého měsíčního příjmu může vykazovat určité odchylky, přičemž konkrétní výsledky jsou mimo jiné formou tabulek uvedeny v Příloze 2. Na základě výše uvedeného je tedy veškerá interpretace omezena pouze na tyto respondenty, což znamená, že výsledky nelze zobecnit na celkovou populaci v České republice.

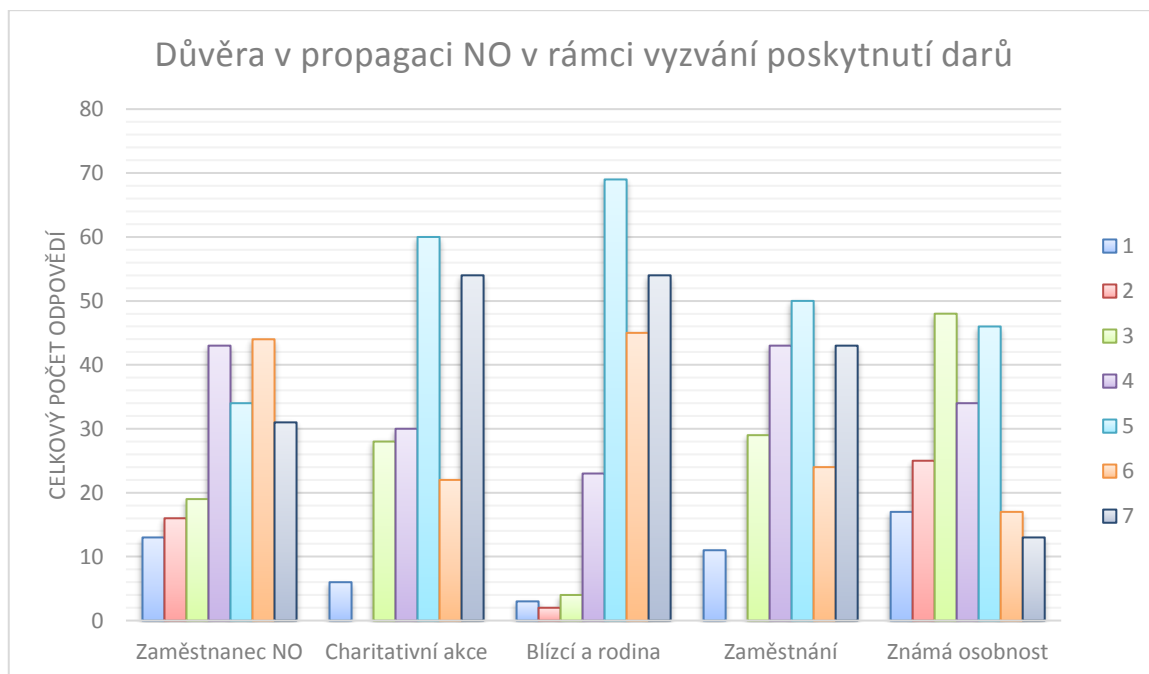
Z výsledků *analýzy míry důvěry v konkrétní formy propagace neziskových organizací* vyplývá, že nejvyšší průměrné hodnoty vykazuje propagace prostřednictvím doporučení rodinných příslušníků a blízkých osob, veřejné charitativní akce, vyzvání v rámci zaměstnání a osobního kontaktu se zaměstnancem neziskové organizace (NO). Naopak nejnižší průměrné hodnoty vykazuje propagace prostřednictvím sociálních sítí (Facebook, Twitter, Instagram atd.), reklam zprostředkovaných komerčními společnostmi a billboardů, přičemž průměrné hodnoty škálových odpovědí všech vymezených indikátorů znázorňuje Graf 14. Vzhledem k tomu, že prostý průměr může být z hlediska struktury velmi povrchní, jsou sestaveny níže uvedené Grafy 8 a 9, které zobrazují strukturu jednotlivých škálových odpovědí v konkrétních hodnotách.

Graf 8: Míra důvěry v různé formy propagace NO 1

Zdroj: vlastní zpracování

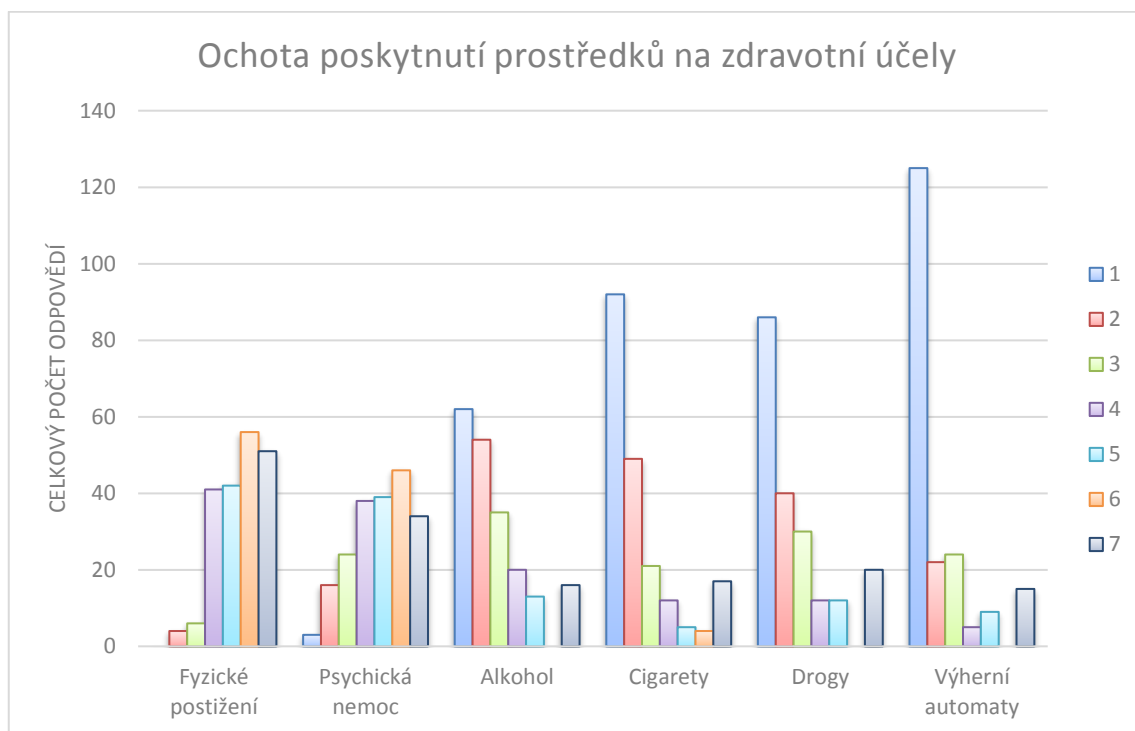
Graf 9: Míra důvěry v různé formy propagace NO 2

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výsledků *analýzy míry ochoty poskytnout vlastní prostředky na konkrétní veřejně prospěšné účely* je sestaven víceúrovňový prstencový Graf 15, který rozděluje jednotlivé indikátory na oblast zdravotní, sociální, životního prostředí, vzdělání a zahraničí. S ohledem na přehlednost grafu jsou jednotlivé kategorie závislostí (alkohol, cigarety, drogy a výherní automaty) sloučeny. Vybrané indikátory jsou definovány na základě druhu pomoci a některé i na základě cílové oblasti s ohledem na tuzemskou či zahraniční pomoc, a proto je vytvořena kategorie zahraničí. Vzhledem k tomu, že z Grafu 15 nelze jednoznačně určit, které oblasti dominují, je sestaven Graf 16, který znázorňuje průměrné hodnoty škálových odpovědí všech vymezených indikátorů. Zároveň jsou sestaveny Grafy 10, 11, 12 a 13, které zobrazují přesnou strukturu jednotlivých škálových odpovědí v konkrétních hodnotách.

Graf 10: Ochota poskytnutí vlastních prostředků na zdravotnické účely

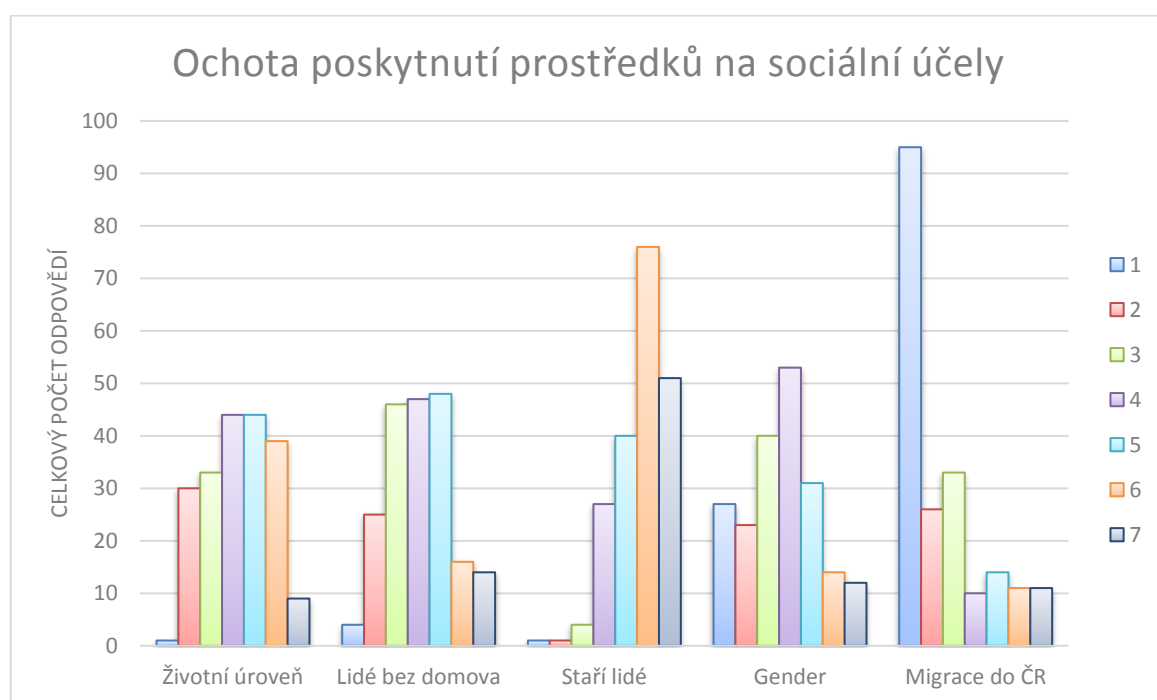
Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výše uvedeného Grafu 10 lze konstatovat, že ochota poskytnout vlastní prostředky na pomoc fyzicky postiženým je větší než ochota pomoci psychicky postiženým. Zároveň lze pozorovat, že neochota je v případě fyzické pomoci jen velmi malá ve všech možnostech, přičemž první relativně vyšší hodnoty vykazuje škála 4, kterou však lze interpretovat jako střední hodnotu (vzhledem k volbě lichého počtu možností škálových

odpovědí), tudíž se jedná o neutrální postoj. V případě psychické nemoci lze však pozorovat i relativně vysoké hodnoty v případě neochoty, především tedy na škále 2 a 3. Struktury škálových hodnocení pomoci fyzicky postiženým a psychicky nemocným vykazují velmi podobný charakter. Z hlediska závislostí se zdá, že existuje významná neochota poskytovat prostředky, přičemž nejnižší podíl vykazují výherní automaty a nejvyšší podíl vykazuje alkohol. V případě pomoci závislým na alkoholu, drogách a výherních automatech lze pozorovat, že škálovou možnost 6 nezaškrtl ani jeden respondent, přičemž u cigaret vykazuje tato možnost nejnižší podíl. Výsledky škálových hodnocení jednotlivých oblastí závislostí vykazují také velmi podobné struktury.

Graf 11: Ochota poskytnutí vlastních prostředků na sociální účely

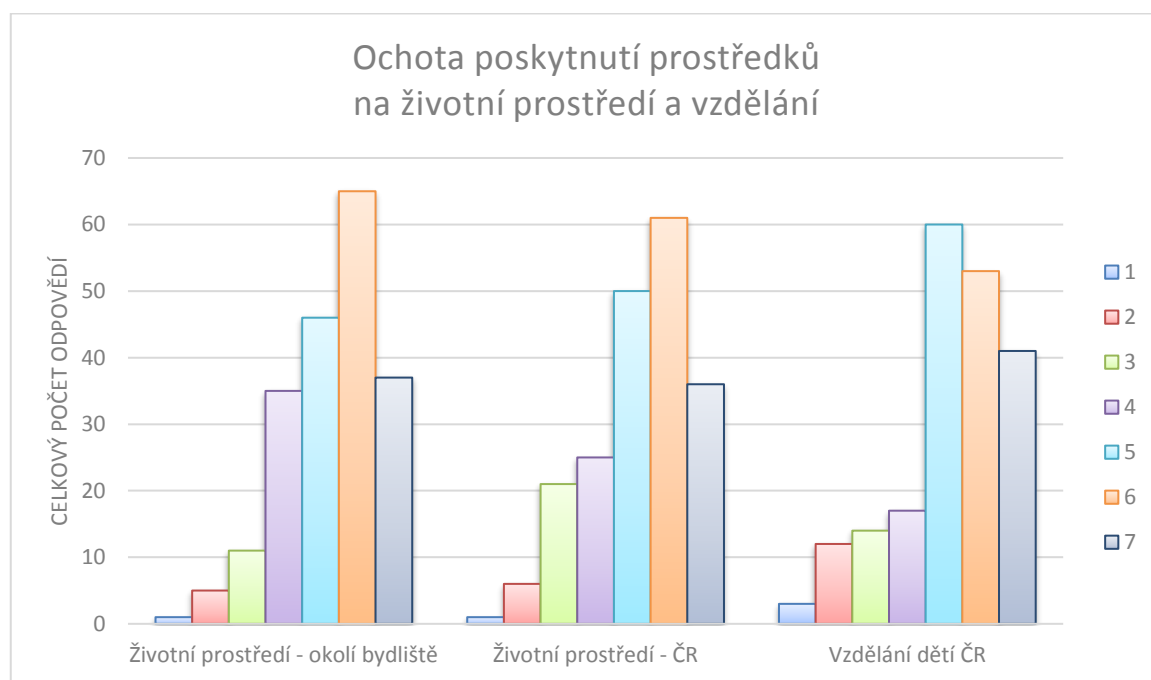

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného Grafu 11 vyplývá, že nejnižší ochota poskytnout vlastní prostředky na pomoc lidem, kteří migrují do České republiky v rámci současné světové migrace, přičemž naprostou neochotu vyjádřila bezmála polovina respondentů (47,5 %). Výrazně vyšší ochotu, kterou lze charakterizovat jako neutrální až spíše negativní v otázce snížení genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) v ČR. I přesto, že hodnocení současné genderové situace v oblasti postavení žen v zaměstnání není předmětem této práce lze se domnívat, že migrace vykazuje významně vyšší celospolečenskou prioritu.

Tento výsledek však může ovlivňovat mnoho faktorů, které nejsou zohledněny, a proto není možné stanovit konkrétní závěry. Relativně neutrální spíše pozitivní ochotu lze také pozorovat v otázce pomoci lidem, kteří mají horší úroveň. Podobné je to v otázce pomoci lidem, kteří jsou bez domova.

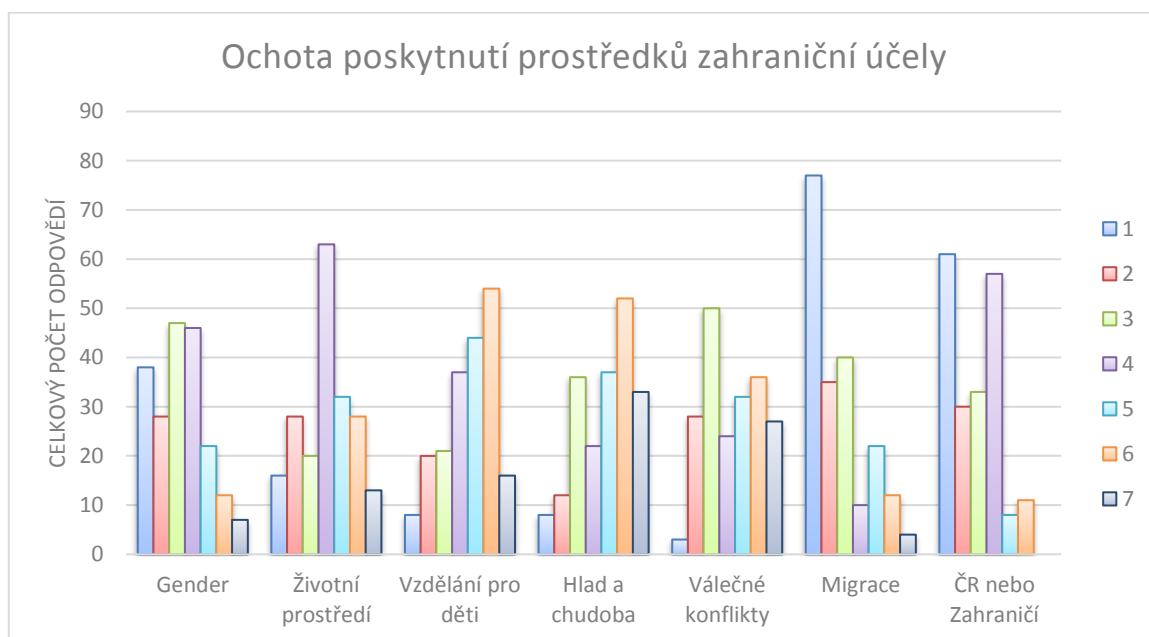
Graf 12: Ochota poskytnutí prostředků na životní prostředí a vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče ochoty poskytnutí vlastních prostředků na životní prostředí a vzdělání lze konstatovat, že je velmi pozitivní ve všech sledovaných otázkách, mezi které je řazena ochrana životního prostředí v okolí svého bydliště i v ČR a Vzdělávací aktivity pro děti v ČR. S ohledem na velmi podobné struktury jednotlivých škálových hodnocení v rámci sledovaných otázek nelze jednoznačně určit vzájemné vztahy mezi nimi. Mohlo by se však zdát, že o velmi malé procento je větší ochota poskytnout vlastní prostředky na ochranu životního prostředí v okolí svého bydliště než v celé ČR (viz Graf 12).

Graf 13: Ochota poskytnutí vlastních prostředků na zahraniční účely

Zdroj: vlastní zpracování

Jak se zdá, tak nejvíce pozitivní škálové hodnocení v oblastech ochoty poskytnutí vlastních prostředků na zahraniční účely vykazují otázky pomoci lidem v oblastech velké chudoby a hladu, válečných konfliktů a vzdělání pro děti v rozvojových zemích a životního prostředí, přičemž v otázce životního prostředí se jedná spíše o neutrální hodnocení. Neochotu poskytnout vlastní prostředky lze pozorovat v otázce snížení genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) a pomoci lidem, kteří migrují mimo Českou republiku do zahraničí v rámci současné světové migrace, přičemž v otázce migrace je ochota nejnižší ze všech oblastí ochoty pomoci na zahraniční účely. Do výše uvedeného grafu je také zahrnuta poslední škálová otázka, která sleduje ochotu poskytnutí pouze finančních a hmotných prostředků (bez nutnosti cestovat mimo své bydliště) na účely pomoci v ČR nebo na zahraniční účely. I přes vysoké zastoupení neutrálního škálového hodnocení, jednoznačně převažuje ochota poskytnutí na účely pomoci v České republice (viz Graf 13). Na základě porovnání všech grafů týkajících se ochoty poskytnout vlastní prostředky na konkrétní účely lze konstatovat, že vůbec nejvyšší ochotu lze pozorovat v otázce péči o staré lidi, přičemž nejnižší ochotu lze pozorovat v otázce závislosti na alkoholu, cigaretách, drogách či výherních automatech a pomoci lidem, kteří migrují do České republiky i mimo ni.

Je zřejmé, že v rámci sledovaných indikátorů měřících ochotu poskytnutí vlastních prostředků je ve vybraných otázkách rozlišeno mezi cílem pomoci do ČR a do zahraničí. Pro účely porovnání lze využít průměr jednotlivých hodnocení respondentů ve vybraných otázkách (viz Graf 17). Na základě tohoto Grafu 17 lze konstatovat, že pouze v otázce pomoci lidem, kteří migrují v rámci současné světové migrace je mírně vyšší průměrné hodnocení ochoty poskytnout vlastní prostředky na zahraniční účely. To by však mohlo být interpretováno tak, že respondenti věnují své prostředky na pomoc lidem, kteří migrují mimo Českou republiku do zahraničí v rámci současné světové krize než na pomoc lidem, kteří migrují do České republiky. Na základě tohoto je možné se domnívat, že respondenti jsou ochotni pomoci spíše těm, kteří nechtějí do České republiky, avšak vzhledem k absenci jakéhokoliv přesného měření, nelze jednoznačně potvrdit tuto domněnku. Ve všech ostatních sledovaných oblastech lze pozorovat vyšší ochotu poskytnutí vlastních prostředků na účely pomoci v rámci území ČR. Na základě jednoduchého průměru však nelze jednoznačně určit konkrétní závislost, která by jednoznačně potvrdila platnost vyšší ochoty poskytnout vlastní prostředky na účely pomoci v rámci ČR.

Z výsledků *analýzy rozsahu aktivity v oblasti dárcovství* lze konstatovat, že mezi nejčastější způsoby vyzvání k poskytnutí určitého druhu daru v posledním roce patří média (61,5 %), osobní kontakt s akreditovaným pracovníkem neziskové organizace (42 %) a zprostředkováním supermarketů, hypermarketů a podobných obchodů (37,5 %). Mezi nejméně časté způsoby vyzvání k poskytnutí určitého druhu daru patří doporučení rodinných příslušníků a blízkých osob (23,5 %), vyzvání v rámci zaměstnání (29,5 %) a vyzvání v rámci bydliště a blízkého okolí (30,5 %) (viz Graf 18). Může se však zdát, že jsou výsledky ovlivněny určitým neznámým vlivem, neboť situace že by celých 77 respondentů nebylo kontaktováno prostřednictvím médií, se jeví jako nepravděpodobná. Zároveň je nutné dodat, že jeden respondent uvedl možnost odpovědi „jiné“, přičemž sám uvedl „*terénní pracovníci, tříkrálová sbírka*“. Na základě toho lze rozhodnout o tom, že bude tato odpověď zařazena do kategorie osobní kontakt s akreditovaným pracovníkem neziskové organizace, neboť fakticky odpovídá právě této charakteristice. Tato skutečnost však může znamenat, že je tato možnost daného indikátoru nejednoznačně formulována. Vzhledem k tomu, že se nejedná o častý jev lze se domnívat, že nebude významně ovlivněna platnost získaných dat.

Dále lze konstatovat, že celých 152 (76 %) respondentů uvedlo, že poskytl v posledním roce nějaký druh daru, přičemž mezi nejčastější druhy poskytnutých darů lze zařadit finanční příspěvek (47 %), nákup symbolického produktu neziskové organizace (35 %), hmotný dar 1 stupně-oblečení, hračky a jiné (27,5 %) a vlastní volný čas (18,5 %). Velmi nízké zastoupení poskytnutých darů lze pozorovat v případě hmotných darů 2. stupně-jídlo, pití a jiné (8 %) a fyziologických darů-krev, krevní plazma a jiné (2,5 %). Zároveň lze konstatovat, že možnost jiné neuvedl žádný respondent (viz Graf 19).

Na základě *analýzy míry participace v oblasti dárcovství*, která zohledňuje pocit dárcovství a dobrovolnictví, který je členěn na žádné poskytování, náhodné poskytování a pravidelné poskytování lze sestavit následující kontingenční Tabulku 6.

Tabulka 6: Pocit intenzity participace

		Dobrovolnictví				
		<i>Intenzita</i>	Pravidelně	Náhodně	Vůbec	Celkem
Dárcovství	Pravidelně		3	12	14	29
	Náhodně		3	71	41	115
	Vůbec		0	8	48	56
	Celkem		6	91	103	200

Zdroj: vlastní zpracování

Jednotlivé hodnoty jsou barevně zvýrazněny, přičemž zelená barva odpovídá aktivní participaci v oblasti dárcovství i dobrovolnictví v pravidelném či náhodném rozsahu. Tmavě zelená barva odpovídá již výše definované kategorii úplný participant a světle zelená kategorii aktivní participant. Žlutá barva odpovídá kategoriím aktivní dárců a aktivní dobrovolníků. Vzhledem k tomu, že v těchto kategoriích se vyskytuje pravidelná participace alespoň v jedné proměnné, lze tyto kategorie označit jako aktivní. Oranžovou barvou je zvýrazněná kategorie náhodný participant, kterou však lze těžko označit za aktivní či pasivní, neboť je charakterizována náhodnou participací v obou proměnných. V této kategorii se zároveň nachází nejvíce respondentů. Světle červenou barvou jsou označeny kategorie příležitostný dárců a příležitostný dobrovolník, které jsou charakteristické žádnou participací v jedné proměnné a náhodnou participací v druhé proměnné. Na základě tohoto

lze označit tyto kategorie jako spíše pasivní. Tmavě červenou barvou je označena kategorie nulový participant, která je naprosto pasivní v obou proměnných, což znamená, že se v dobrovolnictví ani v dárcovství neangažují vůbec (viz Graf 20). Je nutné dodat, že se jedná o konkrétní pocit respondentů, tudíž nelze jasně vymezit hranice mezi výše uvedenými kategoriemi.

Na základě indikátorů pocitu aktivní participace v oblasti dárcovství a dobrovolnictví, které jsou členěny na aktivní (ano) a pasivní (ne), lze sestavit níže uvedenou asociační Tabulku 7.

Tabulka 7: Pociť aktivní participace

		<i>Dobrovolnictví</i>		
		<i>Pocit</i>	Ano	Ne
<i>Dárcovství</i>	Ano	17	26	43
	Ne	2	155	157
	Celkem	19	181	200

Zdroj: vlastní zpracování

Vzhledem k rozdílnému počtu řádků a sloupců výše uvedených dvou tabulek, které sledují pocit aktivní participace v oblasti dárcovství a dobrovolnictví se jako vhodné jeví provést určitý druh redukce kontingenční tabulky, jejímž výsledkem by byla asociační tabulka. V případě kombinace několika možností řádkových a sloupcových redukcí lze konstatovat, že výsledné tabulky vykazovaly poměrně významné odchylky. Z tohoto důvodu je tedy zvolena vlastní redukce, prostřednictvím stanovených barev charakterizujících určitou míru aktivity. V případě kategorií úplný participant a aktivní participant (tmavě a světle zelená barva) je zřejmé, že lze tyto hodnoty sečíst a označit jako aktivní, díky čemuž je docíleno téměř naprosté shody hodnot obou tabulek. V případě kategorie nulový participant (červená barva) je také zřejmé, že musí být označena jako pasivní. Vzhledem k tomu, že aktivní kategorie je již optimálně naplněna jeví se jako vhodné označit kategorii náhodný participant jako pasivní. Na základě tohoto rozhodnutí je tedy zřejmé, že kategorie příležitostný dárcce a příležitostný dobrovolník musí být také označeny jako pasivní. Nakonec je nutné přiřadit kategorie náhodný dárcce a náhodný dobrovolník. Vzhledem

k doposud nulovému zastoupení kategorií, které jsou na průsečíku aktivní a pasivní (pravý horní a levý dolní roh) se zdá se, že mohou být přiděleny právě do těchto kategorií dle konkrétní aktivity. Výsledkem těchto operací je níže uvedená redukováná asociační Tabulka 8 charakterizující pocit intenzity participace, jejímž cílem je umožnění porovnání s asociační tabulkou pocitu aktivní participace (viz Tabulka 7), přičemž obě tyto tabulky vycházejí z kombinace dvou různých indikátorů, které však sledují stejnou oblast, v rámci odlišných možností konkrétních odpovědí formou uzavřených výběrových otázek.

Tabulka 8: Pociť intenzity participace po redukcii

		<i>Dobrovolnictví</i>		
		<i>Pocit</i>	Aktivní	Pasivní
<i>Dárcovství</i>	Aktivní	18	14	32
	Pasivní	0	168	168
	Celkem	18	182	200

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě porovnání těchto tabulek lze konstatovat, že celkové součty jednotlivých řádků a sloupců vykazují velmi podobné hodnoty především pak v oblasti dobrovolnictví, kdy je vždy rozdíl pouze o jednu jednotku. Na základě tohoto lze konstatovat, že vlastní redukce původní kontingenční tabulky pocitu intenzity participace relativně odpovídá asociační tabulce pocitu aktivity participace. Na základě tohoto se lze domnívat, že jednotlivé kategorie stanovené v rámci klasifikace intenzity lze označit jako aktivní či pasivní dle barevného znázornění (zelená aktivní, žlutá spíše aktivní, červená pasivní), přičemž kategorie náhodný participant (oranžová barva) vykazuje jednoznačně pasivní charakter v rámci tohoto srovnání. Vzhledem k tomu, že postup redukce je velmi subjektivní a spekulativní nelze jednoznačně tvrdit, že je universálně použitelný. Závěrečná interpretace by tedy mohla znít tak, že jako aktivní lze označit kategorie úplný a aktivní participant, jako spíše aktivní lze označit kategorie aktivní dárců a dobrovolníků. Spíše pasivní kategorie by pak byly kategorie náhodný participant, příležitostný dárců a dobrovolníků. Jako pasivní lze jednoznačně označit kategorii nulový participant, která v oblasti dárcovství i dobrovolnictví, vykazuje nulovou participaci v obou sledovaných oblastech.

Výsledkem tohoto by bylo, že v souboru je 168 (84 %) pasivních a 18 aktivních (9 %), přičemž spíše aktivních je 14 (7 %). Toto hodnocení se může zdát jako velmi přísné a opět je zřejmé, že největší úskalí tohoto hodnocení je právě kategorie náhodný participant. Z hlediska porovnání asociační Tabulky 7 zahrnující pocit aktivní participace a redukované kontingenční Tabulky 8 (na asociační) zahrnující míru intenzity participace v oblasti dárcovství a dobrovolnictví se zdá, že stanovená hranice mezi aktivitou a pasivitou je relativně podobná, avšak vzhledem k absenci konkrétního měření závislosti dvou asociačních tabulek nelze stanovovat další závěry.

Jak již bylo řečeno, aktivní kategorii úplný participant, lze doplnit o indikátor členství v určité veřejně prospěšné neziskové organizaci. Na základě sestavení kontingenčních tabulek, které zohledňují členství ve veřejně prospěšné neziskové organizaci a intenzity zapojení se do dobrovolnických a dárcovských aktivit lze pozorovat určité závislosti, které však vzhledem k nízkému zastoupení jednotlivých kombinací neumožňují relevantní statistický test. Lze však konstatovat, že všech pět respondentů, kteří jsou členy nějaké veřejně prospěšné neziskové organizace, uvedlo, že se do dobrovolnických aktivit zapojují náhodně. Tři z těchto členů uvedli, že se do dárcovských aktivit zapojují pravidelně a dva náhodně. Je tedy zjevné, že každý z pěti členů určité veřejně prospěšné neziskové organizace vykazuje pravidelnou či náhodnou intenzitu zapojení se do dobrovolnických i dárcovských aktivit. Je ale také zřejmé, že v případě dvou respondentů, kteří uvedli, že se do dárcovských aktivit zapojují náhodně, vyvstává určitá otázka, neboť na základě předchozího stanovení hranic míry aktivity a pasivity jsou označeni jako pasivní. Je ale také pravdou, že existence členství v určité organizaci nemusí být nutně spojeno s aktivní participací v dané organizaci či v oblasti dárcovství a dobrovolnictví.

Na základě indikátorů, které měří konkrétní hodnoty míry intenzity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví lze stanovit přesné hranice, přičemž v oblasti dárcovství je jednotkou předpokládaná výše finančních darů (finanční příspěvek, nákup symbolického produktu, veřejná sbírka a jiné) poskytnutých veřejně prospěšným neziskovým organizacím. V oblasti dobrovolnictví je jednotkou předpokládaná doba strávená dobrovolnickými aktivitami (vlastní volný čas) v rámci veřejně prospěšných neziskových organizací v posledním roce. Hranice lze stanovit na základě vlastního úsudku, který však musí být založen na konkrétním alespoň částečně objektivním postupu, který zajistí relativně

kvalifikovaný odhad. Definování konkrétních hranic mezi pravidelným, náhodným či žádným dárcovstvím a dobrovolnictvím je možné prostřednictvím přiřazení kategorií míry intenzity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví a konkrétním hodnotám (Kč, počet hodin), přičemž konkrétní postup vypadá následovně.

Z výsledků dotazníkového šetření jsou filtrovány indikátory předpokládané doby strávená dobrovolnickými aktivitami i předpokládané výše poskytnutých darů, ke kterým jsou přiřazeny indikátory sledující konkrétní kvantitativní veličiny (Kč, počet hodin). Pokud jsou výsledná data formátována jako tabulka, znamená to, že v případě sloupcového řazení zůstanou zachovány řádkové souvislosti. Dále jsou vzestupně seřazeny indikátory dárcovské a dobrovolnické aktivity dle jednotlivých kategorií (žádné, náhodné, pravidelné zapojování či poskytování). Tímto je dosaženo sjednocení pocitu míry intenzity zapojení se do dobrovolnických a dárcovských aktivit s konkrétními číselně vyjádřenými hodnotami. Pro určení konkrétních hranic lze dále využít statistické funkce jako je minimum, maximum a průměr, které jsou uvedeny v následující Tabulce 9.

Tabulka 9: Statistické ukazatele dle míry intenzity a reálných hodnot

<i>Statistické ukazatele</i>	<i>Participace v dobrovolnictví</i>			<i>Participace v dárcovství</i>		
	Vůbec	Náhodně	Pravidelně	Vůbec	Náhodně	Pravidelně
Minimum	0	2	15	0	0	400
Maximum	0	20	100	900	3000	8000
Průměr	0	5,263736	35	108,2857	618,087	1728,966

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené Tabulky 9 vyplývá, že v rámci indikátoru míry aktivity v oblasti dobrovolnictví v kategorii nezapojení se vůbec, uvedli všichni respondenti nulový počet hodin, což logicky odpovídá příslušnému zadání otázky. Proto je tedy konkrétní hranice této kategorie nezapojení se vůbec v oblasti dobrovolnictví v kategorii žádného poskytování vymezena počtem hodin rovným nule. V případě míry aktivity v oblasti dárcovství je však maximální uvedená hodnota všech finančních darů 900 Kč, přičemž průměrná hodnota je

108,2857 Kč. To však znamená, že se v souboru vyskytuje několik respondentů, kteří uvedli, že se v oblasti dárcovství nezapojují vůbec, ale zároveň uvedli určitou konkrétní výši daru, což komplikuje stanovení nulové hranice této kategorie. Zde se nabízí možnost nerespektování těchto respondentů a stanovení také nulové hranice této kategorie žádného poskytování určitého druhu daru. Také lze stanovit tuto hranici na základě průměru těchto hodnot, avšak vzhledem k definování názvu této kategorie se jako vhodnější jeví nulová hranice, což znamená, že již zmínění respondenti budou zahrnuti do kategorie náhodného poskytování určitého druhu daru.

Na základě stejného postupu lze uvažovat i o stanovení ostatních kategorií míry aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví. Dále je tedy nutné najít střední hodnoty, které rozdělí náhodnou a pravidelnou kategorii míry aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví. Je zřejmé, že v oblasti dobrovolnictví se jako relevantní hranice jeví 20 odpracovaných hodin, přičemž výsledné hranice se pohybují v intervalech $\langle 0;0 \rangle$, $(0;20)$ a $\langle 20; \infty \rangle$. V oblasti dárcovství je však stanovení této hranice poměrně komplikovanější, neboť kategorie náhodného poskytování určitého druhu darů vykazuje poměrně extrémní maximální hodnotu ve výši 3 000 Kč, která se jeví jako velmi přísná z hlediska rozdělení souboru dle aktivity. Na základě průměrných hodnot v kategoriích náhodného a pravidelného poskytování darů lze vypočítat souhrnný průměr 1 173,966, přičemž z hlediska přehlednosti je tato hodnota zaokrouhlena na tisíce což znamená, že se konkrétní hranice pohybují v intervalech $\langle 0;0 \rangle$, $\langle 0;1000 \rangle$ a $\langle 1000; \infty \rangle$. Na základě výše uvedeného lze sestavit níže uvedenou kontingenční Tabulku 10, která sleduje míru aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví ve stanovených intervalech, které vyjadřují konkrétní předpokládanou výši darů (v Kč) a dobu strávenou dobrovolnickými aktivitami (v hodinách) v rámci veřejně prospěšných neziskových organizací.

Tabulka 10: Vymezení intenzity participace

	<i>Dobrovolnictví (hod.)</i>				Celkem
	<i>Intenzita</i>	20 a více	19-1	0	
Dárcovství (Kč)	1000 a více	0	17	28	45
	1-999	8	35	71	114
	0	0	3	38	41
	Celkem	8	55	137	200

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě porovnání Grafů 20 a 21, které vycházejí výše uvedených Tabulek 6 a 10, zobrazujících konkrétní podíl stanovených kategorií aktivity participace v oblasti dárcovství a dobrovolnictví dle pocitu intenzity a kvantitativně vyjádřených hranicích lze konstatovat, že sledované kategorie vykazují v několika případech poměrně významné rozdíly. Je totiž zjevné, že po stanovení konkrétních hranic se mírně zvýšil podíl kategorií aktivní participant, aktivní dárců a aktivní dobrovolníků. Kategorie úplný participant však nezahrnuje ani jednoho respondenta. Je také zřejmé, že určitá část respondentů z kategorie náhodný participant byla přemístěna do kategorie příležitostný dárců. Kategorie nulový participant a příležitostný dobrovolník byly mírně redukovány.

Na základě již popsané vlastní redukce lze stejným způsobem vytvořit následující asociační tabulku, která se snaží najít hranici mezi aktivní a pasivní hranicí participace v oblasti dárcovství a dobrovolnictví. V případě aplikace stejného postupu vlastní redukce výše uvedené kontingenční Tabulky 10, lze stanovit níže uvedenou redukovanou asociační Tabulku 11 vymežující aktivitu participace.

Tabulka 11: Vymezení aktivní participace

		Dobrovolnictví			
		<i>Pocit</i>	Aktivní	Pasivní	Celkem
Dárcovství	Aktivní		25	28	32
	Pasivní		0	147	168
	Celkem		18	182	200

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě porovnání výše uvedených Tabulek 6, 7, 8, 10 a 11 lze konstatovat, že jednotlivé kategorie vykazují velmi podobnou strukturu. Lze se domnívat, že stanovené hranice vyjadřující aktivitu či pasivitu respondentů v oblasti dárcovství a dobrovolnictví prostřednictvím stanovených 8 kategorií a konkrétním intervalovém rozmezí do jisté míry odpovídají konkrétnímu pocitu respondentů v oblasti aktivity v dárcovství a dobrovolnictví. Určitý odhad shody míry intenzity aktivity a konkrétního vymezení hranic míry intenzity participace lze stanovit na základě kontingenčních tabulek vytvořených pro dárcovství i dobrovolnictví. Na základě součtu shodných kategorií na diagonále z levého horního rohu k pravému dolnímu rohu lze stanovit odhadovanou procentní shodu stanovených kategorií. V oblasti dárcovství by pak byla shoda 69,5 % a v oblasti dobrovolnictví 79 %. Je však zřejmé, že na základě tohoto jednoduchého výpočtu nelze stanovovat jakékoliv závěry či sledovat míru závislosti pozorovaných znaků. Lze se domnívat, že při zvolení nižší hranice především v rámci dobrovolnictví by mohlo být docíleno přesnější shody.

4.1.6 Analýza kvalitativních znaků dotazníkového šetření

V rámci dotazníkového šetření je provedeno několik chí-kvadrát testů, které sledují závislost kvalitativních znaků vybraných proměnných. Rozhodnutí o závislosti vybraných kvalitativních znaků je dáno testovým kritériem v porovnání tabulkových kritických hodnot pro konkrétní počet stupňů volnosti chí-kvadrát testu. Z hlediska *analýzy vybraných kvalitativních znaků dotazníkového šetření* lze stanovit několik hypotéz, které jsou definovány následovně.

H₀: Neexistuje statisticky významný rozdíl v pohlaví respondentů a poskytnutím daru v posledním roce 2016.

Na základě chí-kvadrát testu ($\chi^2=0,179811$) lze nulovou hypotézu o nezávislosti vybraných znaků přijmout. To znamená, že neexistuje závislost mezi pohlavím respondentů a poskytnutí daru v posledním roce 2016.

H₀: Neexistuje statisticky významný rozdíl v pohlaví respondentů a mírou aktivity v oblasti dobrovolnictví v posledním roce 2016.

Na základě chí-kvadrát testu ($\chi^2= 0,0001623$) lze nulovou hypotézu o nezávislosti vybraných znaků přijmout. To znamená, že neexistuje závislost mezi pohlavím respondentů a mírou aktivity v oblasti dobrovolnictví v posledním roce 2016. Je však nutné uvést, že byla provedena sloupcová redukce míry aktivity v oblasti dobrovolnictví, kdy byly sjednoceny kategorie pravidelného a náhodného zapojení se.

H₀: Neexistuje statisticky významný rozdíl v pohlaví respondentů a mírou aktivity v oblasti dárcovství v posledním roce 2016.

Na základě chí-kvadrát testu ($\chi^2= 5,894185$) lze nulovou hypotézu o nezávislosti vybraných znaků přijmout. To znamená, že neexistuje závislost mezi pohlavím respondentů a mírou aktivity v oblasti dárcovství v posledním roce 2016.

H₀: Neexistuje statisticky významný rozdíl v příslušnosti respondentů k nějakému náboženství a poskytnutím daru v posledním roce 2016.

Na základě chí-kvadrát testu ($\chi^2= 8,812207$) lze nulovou hypotézu o nezávislosti vybraných znaků zamítnout. To znamená, že existuje středně slabá závislost ($|V|=0,209907$) mezi pohlavím respondentů a mírou aktivity v oblasti dárcovství v posledním roce 2016. Je však nutné uvést, že hodnota poskytnutí daru a nepříslušnosti respondentů k nějakému náboženství je rovna 5, což může ovlivnit platnost analýzy, neboť se jedná o nejnižší přípustnou hodnotu z hlediska použitelnosti chí-kvadrát testu. Tento postup kombinace jednotlivých charakteristik daného souboru je možné kombinovat dále, avšak z hlediska významnosti a možnosti interpretace výsledků, aniž by došlo k významné redukci jednotlivých kategorií indikátorů, lze uvést pouze některé z nich.

Na základě výsledků testování nulové hypotézy, kterou lze definovat jako neexistence závislosti mezi příslušností k nějakému druhu náboženství a mírou aktivity v oblasti dárcovství lze konstatovat, že na základě chí-kvadrát testu ($\chi^2 = 8,359329$) existuje slabá závislost ($C=0,200299$) mezi příslušností k nějakému druhu náboženství a mírou aktivity v oblasti dárcovství. Nulovou hypotézu nezávislosti mezi příslušností k nějakému druhu náboženství a mírou aktivity v oblasti dobrovolnictví lze na základě chí-kvadrát testu ($\chi^2 = 1,474295$) přijmout, což znamená, že neexistuje závislost mezi sledovanými znaky, avšak je nutné uvést, že pro účely testování byla provedena sloupcová redukce pravidelného a náhodného zapojení se v rámci dobrovolnických aktivit.

Dále je definována nulová hypotéza, která říká, že neexistuje statisticky významná závislost mezi výší příjmů a poskytnutím daru v posledním roce. Pro účely použití chí-kvadrát testu pro kontingenční tabulky bylo nutné provést dvě sloupcové redukce, jejich výsledkem je sjednocení třech nejvyšších kategorií a sjednocení čtvrté a páté nejvyšší kategorie. Vzhledem k poměrně rozsáhlé kategorizaci možností odpovědí výše příjmu lze konstatovat, že tato redukce neznemožňuje následné testování, je však nutné uvést, že poslední kategorii tvoří výše příjmu 30 000 Kč a více. Z výsledků lze konstatovat, že nulovou hypotézu o neexistenci závislosti lze zamítnout ($\chi^2 = 10,93238$), přičemž lze pozorovat slabou závislost ($C=0,227659$). Na základě provedených testů lze přijmout nulové hypotézy o neexistenci závislosti mezi počtem obyvatel v místě trvalého bydliště a mírou aktivity v oblasti dárcovství ($\chi^2 = 1,993931$) i dobrovolnictví ($\chi^2 = 0,251356$). Nulovou hypotézu o neexistenci závislosti mezi poskytnutím daru a dobrovolnickou aktivitou, lze po sloupcové redukci pravidelného a náhodného zapojení se do dobrovolnických aktivit zamítnout ($\chi^2 = 19,354963$), přičemž existuje středně silná závislost ($|V| = 0,31108651$). Lze se tedy na základě domněnky uvažovat, že s participací v oblasti dobrovolnictví souvisí i poskytování určitého druhu daru.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že existuje závislost mezi příslušností k určitému druhu náboženství a poskytnutím daru v posledním roce. Zároveň byla prokázána závislost mezi příslušností k určitému druhu náboženství a mírou aktivity v oblasti dárcovství, což podporuje předchozí výrok. V souvislosti s poskytnutím daru v posledním roce byla také prokázána závislost s výší příjmů. Poslední závislost byla naměřena mezi poskytnutím daru v posledním roce a mírou zapojení se do dobrovolnických aktivit.

4.2 Výsledky rozhovorů

V rámci kvalitativního šetření je realizováno 5 rozhovorů s vybranými respondenty, kteří jsou do jisté míry vybráni na základě aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví. Vzhledem k tomu, že jsou rozhovory strukturovány velmi podobně jako dotazníkové šetření, lze tuto kapitolu chápat jako doplňující materiál pro výsledky dotazníkového šetření. Je však zřejmé, že na základě 5 rozhovorů nelze stanovovat objektivně charakteristické znaky jednotlivých respondentů v rámci příslušné kategorie dle míry aktivity v oblasti dárcovství. Vzhledem k tomu, že díky doplňujícím otázkám, které rozvíjejí a prohlubují odpovědi respondentů, jsou hlavní otázky zaměřeny pouze na oblast ochoty poskytnutí vlastních prostředků na vybrané účely pomoci a konkrétní způsob zapojení se v posledním roce v oblasti dárcovství a dobrovolnictví, přičemž je kladen důraz na konkrétní příčiny a důvody těchto rozhodnutí.

Rozhovory jsou realizovány v místě zvoleném respondentem, přičemž v případě realizace v restauračním zařízení jsou náklady na spotřebu hrazeny. Vybrané rozhovory jsou pro množství dat nahrávány, přičemž je vždy na začátku rozhovoru vyjádřen respondentův souhlas s nahráváním anonymního rozhovoru pro účely analýzy. Respondenti jsou informováni, že tato nahrávka slouží pouze pro účely analýzy, přičemž nebude poskytnuta třetím stranám pro žádné účely. Respondenti jsou také informováni, že bezprostředně po dokončení analýzy bude tato nahrávka smazána. Na základě této informace je možné se domnívat, že respondenti budou ve svých odpovědích upřímní a vstřícní, neboť neexistuje žádné riziko, že by se svými názory mohli být spojováni. Po uskutečnění rozhovorů je vždy položena závěrečná otázka, která umožňuje respondentům doplnit jakékoliv informace, které by mohli souviset s konkrétním tématem, se kterým jsou samozřejmě v průběhu rozhovorů seznámeni. Pro účely zachování anonymity respondentů jsou označeni pouze příslušnými čísly (viz. Tabulka 12).

Tabulka 12: Tabulka respondentů

Respondent	Pohlaví	Věk	Místo bydliště	Vzdělání	Náboženské vyznání
1	Žena	29	Praha	Vysokoškolské	žádné
2	Žena	54	Praha	Vysokoškolské	žádné
3	Muž	51	Praha	Vysokoškolské	žádné
4	Muž	26	Praha	Základní	žádné
5	Žena	35	Praha	Středoškolské	římskokatolické

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče ochoty pomoci na konkrétní oblasti lze konstatovat, že existují poměrně velké rozdíly mezi respondenty. V zásadě však lze konstatovat, že mezi nejčastější účely pomoci lze zahrnout pomoc fyzicky postiženým osobám, dětem s určitým druhem nemoci, vzdělání pro děti a péči o staré, kteří se o sebe již nedokáží postarat. Souhrnně lze označit primárně zmiňované oblasti jako pomoc těm, kteří se o sebe postarat nedokáží nebo vyžadují nadstandartní péči či lékařský zákrok. Dále respondenti také uváděli ochranu a zlepšení životního prostředí, které bylo cílené na úrovni České republiky a celého světa. V zásadě ani jeden respondent neuvedl, že by byl ochotný přispívat na ochranu životního prostředí v bezprostředním okolí svého bydliště, avšak lze se domnívat, že v rámci České republiky je myšleno i okolí bydliště. Jeden respondent také vyjádřil ochotu podporovat vzdělávací a volnočasové aktivity pro děti v České republice. Dva respondenti také uvedli, že je nutné podporovat nerozvinuté země, které trpí chudobou, hladem či jinými zásadními existenčními nedostatky. S ohledem na ochotu poskytnutí vlastních prostředků lze uvést, že ani jeden z respondentů není ochotný poskytnout své vlastní prostředky na účely migrace, přičemž oba muži uvedli, že by tyto prostředky věnovali spíše na ochranu hranic před lidmi migrujícími do Evropy než na jejich pomoc. Je však zřejmé, že hlavním důvodem je určitý druh strachu před touto kulturou, neboť nerespektují naše zákony a pravidla což by mohlo ohrozit českou společnost. Z rozhovorů také vyplývá, že jsou respondenti ochotni poskytovat prostředky na aktuální krizové situace, které vznikají na území České republiky i v zahraničí v důsledku živelných pohrom i válečných konfliktů. Zdá se však, že co se týče otázky pomoci v rámci České republiky a zahraničí existuje buď vyrovnaný postoj, který zahrnuje obě oblasti určení pomoci nebo spíše dominuje ochota poskytovat prostředky na území České republiky.

Jak vyplývá z rozhovorů, čtyři z 5 respondentů poskytli určitý druh daru. Z hlediska získaných dat jsou tedy respondenti uvedeni podle míry aktivity od pasivní po aktivní. Jako pasivního lze označit respondenta č. 4. Tento respondent uvádí: „*Dary kromě rodiny a kamarádů vlastně nikomu nedávám, protože sám mám málo, a i kdybych měl víc tak to dám radši blízkým. To už bych musel mít fakt hodně, abych to věnoval cizím*“. Jak vyplývá z rozhovoru zdá se, že když už by měl dostatek finančních či jiných prostředků byl by ochotný pomoci na účely pomoci fyzicky postiženým a péči o staré lidi. V případě péče o staré lidi uvádí, že jeho babička je v domově důchodců a myslí si, že by tam péče mohla být lepší. Lze také pozorovat určité přesvědčení, že o veškeré tyto aktivity v rámci České

republiky by se měl starat stát, protože vybírá velmi vysoké daně. Lze zmínit, že respondent vyjádřil značnou neochotu pomáhat jiným osobám než s fyzickým postižením, protože jak uvedl: *„Mně taky nikdy nikdo nepomohl a všechno jsem si musel odpracovat, tak nevím, proč bych pomáhal bezdomovcům nebo těm co nemají práci. Kromě důchodců a starých lidí bych něco dal tak maximálně na fyzicky postižený“*. Respondent uváděl, že jeho soused je na vozíčku, a že mu vždy pomáhá s nákupem a snaží se s ním bavit, protože si myslí, že *„ostatní vždycky projdou kolem a vůbec si ho nevšimnou“*. I přes to, že je respondent pasivní z hlediska poskytování určitého druhu daru a dobrovolnictví je zřejmé, že přispívá k budování sociální soudržnosti. Respondent sám nakonec chtěl uvést: *„Je jasný, že jsou tady i jinde lidi, který potřebujou pomoc a kdybych měl dostatek tak pomůžu, ale prostě to sám těžko zvládám“*.

Z hlediska posouzení aktivity lze jako spíše pasivní v oblasti dárcovství a dobrovolnictví uvést respondent č. 1, který uvádí: *„Když potkám pracovníka, který vybírá peníze na dobré účely tak mu do kasičky ráda věnuji nějaké peníze. Někdy za to dostanu i nějaký symbolický výrobek, který si doma vždy schovávám. A když někde vidím kasičku tak tam taky občas něco hodím“*. Je však zřejmé, že si tento respondent ověřuje cíl pomoci a v případě vhození peněz do nějaké kasičky hledí i na to, kde je taková kasička umístěna. Také uvádí, že nejvíce důvěřuje kasičkám, které jsou v rámci důvěryhodných společností, jako jsou supermarkety a různé obchody například v obchodních centrech. Lze konstatovat, že tento respondent věnuje do takové vždy alespoň minimální částku, která se může pohybovat od 5 Kč výše, vždy když shledá příslušný účel věnování jako věrohodný. Respondent dále uvádí: *„Já bych řekla, že nejvíc asi přispívám na zdravotní, sociální a environmentální účely jak v České republice, tak i v zahraničí“*. Lze říci, že ochota pomoci je velmi široká a spíše záleží na konkrétní výzvě k poskytnutí. Respondent také uvádí, že samozřejmě nevyhazuje staré oblečení, pokud je ještě použitelné a ukládá jej do příslušných sběrných kontejnerů, které jsou v blízkosti bydliště. Dále je zajímavé, že se svou sestrou chodí každoročně darovat granule do útulku v Ústí nad Labem, protože její sestra má ráda psy a se svým přítelem to dělají každý rok.

Z výsledků rozhovoru s respondentem č. 3 lze konstatovat, že hlavním cílem pomoci jsou školní aktivity svých potomků. Respondent sám uvedl: „*Moje dcera chodí na sportovní školu a hraje florbal. Kromě normálních poplatků, které musí platit všichni, taky už několik let posílám finanční příspěvky do sportovního klubu, ve kterém hraje. Taky jsem dal pár darů škole, ale to nebylo tak významný*“. Z rozhovoru také vyplývá, že veškeré dary byly poskytnuty soukromou stavební společností, kterou respondent vlastní. Dále také uvádí, že uplatňuje možnost snížení daní na základě těchto darů. Kdyby nebyla možnost odečtení darů, zdá se, že by věnoval podstatně menší částku, neboť jak uvádí „*V průměru jsem tam mohl poslat zhruba 5-15 tisíc ročně, záleží na tom, jak to účetní spočítala*“. Vzhledem ke značné neochotě se dále bavit o konkrétních informacích zasahujících do podnikání se lze jen domnívat, že výše poskytnutých darů je závislá na možnosti odečtení darů. Dalo by se uvažovat nad tím, že tyto poskytnuté dary zajišťují určitou sociální stabilitu v rámci sportovního klubu jeho dcery, neboť jak uvádí: „*Ono je tam několik rodičů, kteří pravidelně darují nějaké peníze a vlastně ty holky spolu všechny kamarádi, takže občas uděláme společnou akci*“. Je však zároveň zřejmé, že tento druh pomoci je spíše vzájemně prospěšný než veřejně prospěšný, neboť je cílen na úzkou skupinu zdravých dětí. To však nemusí znamenat, že tento druh darů je opovržení hodný, ale je zřejmé, že v rámci stanovení aktivity v oblasti dárcovství veřejně prospěšným neziskovým organizacím se jeví spíše pasivní vzhledem k charakteru zaměření svých darů. Na základě výroku: „*To spíš manželka dává peníze na ty velký problémy, jako jsou povodně, děti v Africe, uprchlíci v Sýrii a tak dál*“, je možné se domnívat, že z hlediska dárcovství na veřejně prospěšné účely se věnuje spíše respondentova manželka, což by však mohlo znamenat, že se jedná o poměrně aktivní domácnost v rámci dárcovství obecně.

Jako aktivní se z hlediska míry dárcovské aktivity jeví respondent č. 2, který jak uvádí „*Já musím říct, že v současnosti je to už skoro 10 let, co pravidelně přispívám peněžními dary do nadačního fondu Světluška. Můj velmi dobrý kamarád má totiž dceru, která trpí vážným zrakovým onemocněním*“. Vzhledem k tomu, že se s dcerou, která trpí zrakovým onemocněním, stýká velmi často, uvědomuje si, jak moc závažná je toto onemocnění. Zároveň uvádí, že se již několikrát účastnila dobrovolnických aktivit v rámci různých akcí, které pořádala nadace Světluška. Nejčastěji se účastnila jako pomocná organizátorka různých akcí. Jak se zdá, tak respondent významným způsobem soucítí se situací svého dobrého kamaráda a jeho dcery, a proto lze jednoznačně říci, že jeho motivace

je čistě subjektivní. Respondent také uvádí, že se již několikrát účastnil různých dobrovolnických akcí, které byly realizovány většinou v rámci určité akce zaměřené na děti se zrakovým postižením. Nejčastěji se jedná o různé organizační či administrativní práce. Zároveň také uvádí: „*Víte, mě to dobrovolnictví strašně naplňuje. Když pak přijdu domů tak jsem sice občas fyzicky unavená, ale psychicky jsem strašně spokojená ještě další minimálně týden*“. Je zřejmé, že dobrovolnictví může být fyzicky náročné, ale zdá se, že s normální prací se to vůbec nedá srovnat. Zdá se tedy, že tato forma dárcovství je prospěšná jak pro účely aktivity neziskové organizace, tak i pro samotného dobrovolníka. Z ekonomického hlediska je to naprosto optimální situace, neboť všichni zúčastnění vykazují určitý druh zisku bez žádných ztrát. Z hlediska míry aktivity lze tohoto respondenta označit jako velmi aktivního, avšak i tak lze pozorovat určitý druh skromnosti, přičemž jak uvádí: „*Já si myslím, že pomáhám pravidelně, ale určitě bych mohla pomáhat mnohem víc jako někteří přátelé, které mám*“. Respondentka na závěr sama uvádí: „*Myslím si, že každý správný člověk by měl poskytovat dary, pokud mu to jeho životní situace dovoluje. Stejně tak by se měl každý účastnit dobrovolnických aktivit, i kdyby to bylo jen v rámci svého bydliště. Taková pomoc na práci sousedovi je taky přece určitý druh dobrovolnictví, který upevňuje společenské vztahy*“.

Z hlediska posuzování míry aktivity v oblasti dárcovství se jako nejvíce aktivní jeví respondent č. 5, který se již od dětství značně angažuje v dobrovolnických činnostech. Jak sám uvádí: „*Já se vlastně na dobrovolnických aktivitách podílím už od svého dětství, kdy jsme s maminkou chodily pomáhat uklízet do kostela. My do kostela chodíme každou neděli a vždycky jsme tam po mši pomáhali, protože se přátelíme s panem farářem*“. Z rozhovoru vyplývá, že se respondent dlouhodobě participuje v oblasti dobrovolnictví. Dříve se jednalo spíše o pomocné práce, ale s postupem času je pomoc i na organizační či administrativní úrovni, neboť jak uvádí: „*Dříve jsme jen chodily uklízet, ale dnes už opravdu přispíváme k chodu pravidelných sešlostí i svátečních událostí*“. Z rozhovoru jasně vyplývá, že se již dlouhodobě zapojují se svou rodinou do dobrovolnických a také dárcovských aktivit, které směřují primárně na oblast kostela sv. Bartoloměje, který se nachází v Praze. Dalo by se říci, že veškeré jejich dobrovolnické aktivity, které lze označit, jako značně rozsáhlé spadají do oblasti pomoci v rámci církevní organizace. Je zřejmé, že veškerá motivace v rámci dárcovství a dobrovolnictví plyne z náboženského vyznání. Z hlediska ochoty poskytnout pomoc byl tento respondent ochotný poskytnout pomoc všude kde je jí potřeba. Z výsledků

rozhovoru se však zdá, že dárcovská a dobrovolnická aktivita je zaměřena pouze na účely potřeb kostela sv. Bartoloměje. Z hlediska kategorizace míry aktivity je tento druh dobrovolnictví poměrně spekulativní, neboť nelze jednoznačně říci, že se jedná o veřejně prospěšnou aktivitu, neboť konkrétní pomoc je určena pouze pro účely jednoho kostela. Lze se domnívat, že kdyby byla tato aktivita zaměřená církevní zřízení jako takové a s tím související charitativní aktivity, lze takovou aktivitu jasně označit jako veřejně prospěšnou i přes to, že je zaměřená pouze na účely církevního zřízení.

5 Diskuse

Je zřejmé, že s pojmem altruismus a jeho definicemi se mohou pojit určité neshody. Jak bývá zvykem, někteří tento pojem respektují a jiní se ho pokoušejí vyvrátit. Zároveň lze předpokládat, že někteří na základě výkladu podobnému v teoretické části přehodnotí svůj názor a jiní naopak nikoliv. Z hlediska legislativní úpravy lze uvažovat, že kdyby bylo možné odečítat dary pouze na veřejně prospěšné účely, mohla by se změnit celková suma, která je poskytnuta veřejně nestátním neziskovým organizacím. Z jednoho rozhovoru totiž vyplývá, že respondent přispívá každoročně nemalou částkou pro účely sportovního klubu své dcery, přičemž výše daru je závislá na okolnostech účetnictví. Je možné se tedy domnívat, že kdyby nebylo možné odečíst dary věnované na tyto aktivity, které podporují zdravé a relativně sociálně silné osoby, věnoval by tento respondent příslušnou částku jiné organizaci tak, aby bylo možné příslušnou částku odečíst ze základu daní z příjmů. Taková změna by však mohla mít fatální dopad na životaschopnost příslušných vzájemně prospěšných organizací. Posuzování dárcovství prostřednictvím různých indexů a ukazatelů může být v určitých případech prospěšné pro povrchní posouzení konkrétního stavu.

Co se týče hodnot respondentů poměrně zajímavé výsledky lze pozorovat v míře ochoty poskytnutí vlastních prostředků. Zdá se totiž, že existuje určitá objektivní ochota poskytovat prostředky na účely pomoci v České republice. Je asi zřejmé, že většina lidí myslí spíše na sebe a své okolí a prostředí, ale respondenti často uvádějí tuto ochotu i v otázce genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání). Lze se totiž domnívat, že právě v této otázce je Česká republika v porovnání s ostatními zeměmi na poměrně vysoké úrovni. Je totiž jasné, že v určitých částech Afriky či Asie je situace genderové nevyrovnanosti zásadně horší. Co se týče posuzování míry aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví je zřejmé, že konkrétní vymezení hranic může činit určité komplikace. Je totiž otázkou, jestli je důležitější pocit respondentů, který může být různý i při stejné výši poskytnutých darů nebo konkrétní kvantitativně vymezené hranice. Z hlediska výsledků však může být odpovědí určitý průnik mezi oběma možnostmi posuzování. Lze se totiž domnívat, že aktivita je svým způsobem subjektivní a každý ji může vnímat trochu jinak. Jak totiž vyplývá z dotazníkového šetření, respondenti, kteří darují své peníze a volný čas ve velké míře se necítí být aktivní. Naopak relativně pasivní respondenti se často cítí více aktivní, než by byli posouzeni v rámci konkrétních kvantitativních kategorií.

6 Závěr

V občanské každé občanské společnosti se zřejmě vyskytují různé druhy osob, které se více či méně participují v rámci budování sociálního kapitálu. Je zřejmé, že takový druh participace může mít různé podoby, které lze z hlediska teoretického vymezení různým způsobem kategorizovat a hodnotit. Dárcovství lze definovat různými způsoby, avšak je zřejmé, že není nutné splnit altruistickou podmínku nezištné služby bližnímu svému, ale i egoisticky motivovaný druh daru může mít veřejně prospěšný efekt. Jak však vyplývá z historické i subjektivní souvislosti dar může způsobit příjemci určitý druh negativního pocitu. Neziskové organizace jsou nedílnou součástí moderní společnosti, přičemž se lze domnívat, že jako zprostředkovatel můžou tento pocit zmírnit. Na základě úvahy se lze domnívat, že naprosto optimálně uspořádaný systém státní a veřejné správy by nevyžadoval existenci neziskového sektoru z hlediska dárcovství. Je však zřejmé, že velmi různorodá společnost vyžaduje specifické požadavky, které lze jen těžko uspokojit prostřednictvím státních institucí. Je zřejmé, že neziskový sektor prošel v prostředí České republiky poměrně významným vývojem, který byl ovlivněn především politickým zřízením. S nástupem demokratického zřízení však neziskový sektor opět získává své postavení v národním hospodářství. V současnosti se zdá, že je největší zájem o oblast rekreace a kulturu, sociální péče a vzdělání. Z výsledků terénního šetření lze pozorovat podobné výsledky. V souvislosti se změnou legislativní úpravy lze pozorovat určité změny ve struktuře neziskových organizací, avšak zdá se, že jejich konkrétní činnost zůstává stejná. Oblast dárcovství a dobrovolnictví v České republice vykazuje podobnou strukturu jako jiné evropské země v rámci hodnocení pomocí světového dárcovského indexu, avšak umísťuje se na relativně nižších příčkách.

Na základě terénního šetření lze konstatovat, že nejvyšší stupeň důvěry mají respondenti v rámci doporučení rodinných příslušníků i známých osob a charitativních akcí. Nejnižší stupeň důvěry vykazuje propagace prostřednictvím sociálních sítí, komerčních společností a billboardů a reklamních ploch. Je zajímavé, že respondenti uvádějí, že velmi málo důvěřují propagaci prostřednictvím komerčních společností. Z výsledků rozhovorů je totiž patrné, že vyzvání k poskytnutí daru prostřednictvím kasiček a jiných zařízení, do kterých lze vhodit mince či papírové bankovky umístěných v komerčních společnostech, jako jsou supermarkety a jiné obchody může budovat určitý pocit důvěry.

Co se týče ochoty poskytnutí vlastních prostředků na účely pomoci lze konstatovat, že existuje objektivní ochota pomáhat fyzicky postiženým, nemocným dětem a také sociálně slabším. Zdá se, že nejnižší ochota poskytnout vlastní prostředky vykazuje pomoc na léčbu závislostí (výherní automaty, cigarety, drogy, alkohol) a pomoc lidem, kteří migrují do České republiky i mimo ni v rámci současné světové migrace. Z rozhovorů také vyplývá, že vybraní respondenti by radši poskytli prostředky na ochranu hranic před migranty než na jejich pomoc. Jak vyplývá z dotazníkového šetření, tak jediná oblast, na kterou by respondenti věnovali své prostředky raději do zahraničí, než do ČR jsou právě lidé, kteří migrují mimo ČR do zahraničí v rámci současné světové migrace. Ve všech ostatních otázkách cílů pomoci by respondenti spíše věnovali své prostředky na účely pomoci v rámci ČR než na zahraniční účely. Velmi nízkou úroveň ochoty poskytovat vlastní prostředky lze pozorovat v otázce genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) v ČR i zahraničí. Je velmi zajímavé, že z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že respondenti by radši podpořili genderovou nevyrovnanost v rámci lepších pozic žen v zaměstnání situaci v České republice než v zahraničí. Je totiž zřejmé, že právě v otázce genderové nevyrovnanosti je ČR na poměrně vyspělé úrovni, přičemž v některých zahraničních státech jsou mnohem více nevyrovnané podmínky v této oblasti než v ČR. Toto lze namítnout i v oblasti ochrany životního prostředí a vzdělávacích aktivit pro děti.

Je zřejmé, že nejvyšší procentní podíl vyzvání k poskytnutí daru je formou médií, kterým respondenti spíše nedůvěřují. Fakt, že respondenti byli vyzváni k poskytnutí daru, ale nutně neznamená, že dar opravdu poskytl. Druhý nejčastější způsob vyzvání k poskytnutí daru je osobní kontakt s akreditovaným pracovníkem neziskové organizace. Tento způsob vykazuje velmi vysokou míru důvěry. Nejčastějším druhem poskytnutého darů jsou finanční příspěvky. Lze se domnívat, že v současné moderní době lidé, kteří nejsou subjektivně motivováni, darují radši finanční dar než svůj volný čas. Vůbec nejnižší zastoupení v druhu poskytnutí daru lze pozorovat u fyziologických darů a hmotných darů 2. stupně (jídlo, pití a jiné). Lze také konstatovat, že možnost odečtení darů ze základů daně z příjmů právnických osob může ovlivnit výši poskytnutých darů komerčními společnostmi. Je však nutné podotknout, že musí existovat určitý druh zájmu na základě, kterého budou tyto dary poskytnuty.

Z hlediska míry aktivity v oblasti dárcovství jsou vytvořeny příslušné kategorie, pomocí kterých jsou konkrétní respondenti hodnoceni. Vzhledem k tomu, že bylo vytvořeno více možností tohoto hodnocení, lze souhrnně konstatovat, že opravdu aktivních dárců je mnohem méně než náhodných či pasivních. Je také zřejmé, že hranice mezi aktivní a pasivní participací v oblasti dárcovství může být velmi subjektivní. Na základě získaných dat lze však stanovit hranici mezi pravidelným a náhodným poskytováním darů na jeden tisíc Kč a více, což odpovídá i hranici stanovenou zákonem pro odečtení darů z příjmů fyzických osob. Na základě několika druhů posuzování aktivity a pasivity lze konstatovat, že většinu respondentů lze označit jako pasivní, přičemž kategorie náhodného poskytování se jeví spíše jako pasivní z hlediska konkrétního pocitu respondentů. Je také možné pozorovat, že relativně aktivní respondenti, kteří poskytují dary či vlastní volný čas pravidelně uvádějí, že se cítí být náhodnými participanty. Na základě pocitu míry aktivity v oblasti dárcovství a dobrovolnictví a konkrétních hodnotách (Kč, počet hodin) lze vymezit hranice mezi náhodným a pravidelným dárcovstvím zhruba okolo tisíce korun. Je poměrně zajímavé, že hranice vyšla právě takto, neboť na základě zákona lze odečíst dary pouze v případě, že je souhrnná částka všech darů alespoň 1 tisíc Kč. Na základě toho se lze domnívat, že hranice tisíce korun je opravdu relevantní jak z hlediska pocitu respondentů, tak z hlediska legislativní úpravy. Je však zřejmé, že i nižší příspěvky mohou pomoci lidem, kteří to opravdu potřebují, a proto lze konstatovat, že jakýkoliv druh dárcovství na veřejně prospěšné účely je žádoucí či dokonce nezbytný v moderní demokratické společnosti.

V rámci testování kvalitativních znaků dotazníkového šetření lze konstatovat, že byla prokázána závislost mezi příslušností k určitému druhu náboženství a mírou aktivity i poskytováním daru. Z rozhovoru také vyplývá, že příslušnost k určitému náboženství může zásadně ovlivnit konkrétní projevy dárcovství a dobrovolnictví a zdá se tedy, že tato závislost opravdu existuje. Zároveň byla zjištěna závislost mezi výší příjmů a poskytnutím daru. Na základě jednoho rozhovoru lze konstatovat, že by respondent musel mít opravdu velký příjem, aby vůbec něco daroval na veřejně prospěšné účely. Z dalšího rozhovoru se však zdá, že výše poskytování daru je závislá na příjmech, neboť kdyby měl respondent vyšší příjmy, poskytoval by více prostředků. Toto tvrzení lze pozorovat i v případě poskytování daru prostřednictvím komerční společnosti, avšak zdá se, že tato motivace je ovlivněna více faktory, které nejsou v rámci šetření zohledněny.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace:

BACHMANN, Pavel. *Transparentnost organizací občanské společnosti.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-235-5.

BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace.* 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 260 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele.* 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

FRIČ, Pavol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes).* Vyd. 1. Praha: Agnes, 2001, 115 s. ISBN 80-902-6337-2.

HYÁNEK, Vladimír. *Neziskové organizace: teorie a mýty.* Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta, 2011, 131 s. ISBN 978-802-1056-510.

KUNZ, Vilém. *Společenská odpovědnost firem.* 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 201 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3983-0.

MAUSS, Marcel. *Esej o daru, podobě a důvodech směny v archaických společnostech.* Jiří Našinec. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, 201 s. Klas. ISBN 80-85850-77-X.

PETROUSEK, Miroslav. *Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996, 747 s. ISBN 80-7184-164-1.

RAKUŠANOVÁ, Petra a Blanka ŘEHÁKOVÁ. *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. ISBN 80-733-0091-5.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení.* 3., aktualizované. vyd. Praha: Ekopress, 2010, 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

RYŠÁVKOVÁ, Veronika. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 304 s. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5157-3.

ŘEŽUCHOVÁ, Markéta. *Dárčovství v číslech*. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru, 2011, 28 s. ISBN 978-809-0415-065.

STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Junák-svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2010. ISBN 978-808-6825-557.

SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008, 107 s. ISBN 978-80-213-1736.

SYNEK, Miloslav. *Podniková ekonomika*. 4. přepracované a doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, 475 s. ISBN 80-717-9892-4.

ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005, 52 s. ISBN 80-239-4057-0.

ŠPALKOVÁ, Dagmar a Lenka MATĚJOVÁ. *Current Trends in Public Sector Research: Proceedings of the 19th International Conference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 424 s. ISBN 978-80-210-7532-0.

VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

WAGNER, Antonin. *Reframing "Social Origins" Theory: The Structural Transformation of the Public Sphere. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. vol. 29, issue 4, 2015. s. 541-553. DOI: 10.1177/0899764000294004

Legislativní dokumenty:

Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické publikace:

ACKET, Sylvain. *Measuring and validating social cohesion: a bottom-up approach* [online]. OECD. Fond National de la Recherche Luxembourg, 2011, 34 s. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/dev/pgd/46839973.pdf>

ANDRÉ, Pierre. *Encyclopedic Dictionary of Public Administration: Citizen participation* [online]. Université de Montréal, 2012 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: http://www.dictionnaire.enap.ca/dictionnaire/docs/definitions/definitions_anglais/citizen_participation.pdf

CAF World giving index 2011: A global view of giving trends [online]. In: . Charities aid foundation, 2011, s. 68 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.cafonline.org/about-us/publications>

CAF World giving index 2012: A global view of giving trends [online]. In: . Charities aid foundation, 2012, s. 84 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.cafonline.org/about-us/publications>

CAF World giving index 2013: A global view of giving trends [online]. In: . Charities aid foundation, 2013, s. 40 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.cafonline.org/about-us/publications>

CAF World giving index 2014: A global view of giving trends [online]. In: . Charities aid foundation, 2014, s. 44 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.cafonline.org/about-us/publications>

CAF World giving index 2015: A global view of giving trends [online]. In: . Charities aid foundation, 2015, s. 45 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.cafonline.org/about-us/publications>

CAF World giving index 2016: A global view of giving trends [online]. In: . Charities aid foundation, 2016, s. 48 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.cafonline.org/about-us/publications>

FRIČ, Pavol. *Občanská společnost a definice NNO, vývoj, stav a trendy* [online]. Úřad vlády České republiky, 2015 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/dilci-studie-ke-statni-politice-vuci-nno-na-leta-2015---2020-124147/>

GROOTAERT, Christiaan a Thierry VAN BASTELAER. *Understanding and Measuring Social Capital: A Synthesis of Findings and Recommendations from the Social Capital Initiative* [online]. Washington D.C.: The World Bank, 2001, 45 s. [cit. 2017-01-09]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/Social-Capital-Initiative-Working-Paper-Series/SCI-WPS-24.pdf>

HLADKÁ, Marie. *Faktory ovlivňující dárcovské chování.* Brno, 2015, 178 s. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/62635/esf_d/Disertace_FINAL.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce doc. Ing. Vladimír Hyánek, Ph.D.

HOSKINS, Bryony. *Measuring active citizenship in Europe* [online]. CRELL Research Paper 4. Luxembourg: European Commission, 2006, 73 s. [cit. 2017-01-08]. ISBN 92-79-03738-2. EUR 22530 EN. Dostupné z: https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc-coin-measuring-active-citizenship-2006_en.pdf

MATĚJKA, Ondřej, Jan **KRAJHANZL**, Tomáš **PROTIVÍNSKÝ** a Barbora **BAKOŠOVÁ**. *Občanská angažovanost 2015: Mapa české společnosti z hlediska občanské angažovanosti* [online]. Centrum občanského vzdělávání, 2015, s. 27 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/obcanska-angazovanost-2015-novy-vyzkum>

Neziskovky.cz. *Fakta o NNO: Aktualizovaná statistika počtu NNO v letech 1990-2016* [online]. 2016 [cit. 2017-01-18]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_695/fakta_statistika-postu-nno/

OECD. *Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World* [online]. 2011 [cit. 2017-01-17]. ISBN 978-92-64-113145. Dostupné z: <https://www.oecd.org/site/devpgd2012/49067954.pdf>

POSPÍŠIL, Miroslav a Kateřina **ALMANI TŮMOVÁ**. *EUFORI study-European Foundations for Research and Innovation: Czech Republic Country Report*. 1st ed. Amsterdam: The European Commission Directorate-General for Research and Innovation, 2015. 62 s. Dostupné z: <http://euforistudy.eu/wp-content/uploads/2015/07/Czech.pdf>

PROUZOVÁ, Zuzana. *Data a fakta o neziskovém sektoru v ČR*. [online]. Úřad vlády České republiky, 2015, [cit. 2017-01-20] Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf

TOŠNER, Jiří. *Studie o dobrovolnictví* [online]. Úřad vlády České republiky, 2014, 22 s. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_tosner_pro_web.pdf

USAID. *The 2015 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia* [online]. United States Agency for International Development, 2016, 282 s. [cit. 2017-01-18]. Dostupné z: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1861/Europe_Eurasia_CSOSIReport_2015_Update8-29-16.pdf

8 Seznam ilustrací

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Oblasti občanské společnosti.....	7
Tabulka 2: Wagnerova reformulace teorie společenských kořenů.....	22
Tabulka 3: Typologie nestátních neziskových organizací v ČR.....	28
Tabulka 4: Klasifikace intenzity dárcovství a dobrovolnictví.....	45
Tabulka 5: Orientační tabulka závislosti.....	48
Tabulka 6: Pocit intenzity participace.....	56
Tabulka 7: Pocit aktivní participace.....	57
Tabulka 8: Pocit intenzity participace po redukci.....	58
Tabulka 9: Statistické ukazatele dle míry intenzity a reálných hodnot.....	60
Tabulka 10: Vymezení intenzity participace.....	62
Tabulka 11: Vymezení aktivní participace.....	63
Tabulka 12: Tabulka respondentů.....	66
Tabulka 13: Míra důvěry v různé formy propagace NO.....	V
Tabulka 14: Ochota vložení svých prostředků.....	VI
Tabulka 15: Způsob vyzvání k poskytnutí daru.....	IX
Tabulka 16: Poskytnutí daru.....	X
Tabulka 17: Druhy poskytnutých darů.....	X
Tabulka 18: Členství v neziskové organizaci.....	XIII
Tabulka 19: Pohlaví respondentů.....	XIII
Tabulka 20: Věková struktura respondentů.....	XIII
Tabulka 21: Vzdělání respondentů.....	XIII
Tabulka 22: Náboženské vyznání respondentů.....	XIII
Tabulka 23: Počet obyvatel v místě bydliště.....	XIV
Tabulka 24: Pocit aktivního dárcovství.....	XIV
Tabulka 25: Pocit aktivního dobrovolnictví.....	XIV
Tabulka 26: Hrubý měsíční příjem respondentů.....	XIV
Tabulka 27: Světový dárcovský index vybraných zemí v roce 2016.....	XV
Tabulka 28: Světový dárcovský index České republiky v letech 2011-2016.....	XVI

Seznam grafů:

Graf 1: Souhrnný Světový dárcovský index a GDP v letech 2011-2015	15
Graf 2: Světový dárcovský index České republiky v letech 2011-2016.....	16
Graf 3: Vývoj počtu dobrovolníků a odpracovaných hodin 2005-2012.....	18
Graf 4: Počet občanských sdružení, spolků a pobočných spolků v letech	30
Graf 5: Počet vybraných NNO v letech 1996-2016.....	32
Graf 6: Struktura produkce neziskového sektoru 2012	34
Graf 7: Index udržitelného rozvoje v ČR 2000-2015	35
Graf 8: Míra důvěry v různé formy propagace NO 1	50
Graf 9: Míra důvěry v různé formy propagace NO 2	50
Graf 10: Ochota poskytnutí vlastních prostředků na zdravotnické účely.....	51
Graf 11: Ochota poskytnutí vlastních prostředků na sociální účely	52
Graf 12: Ochota poskytnutí prostředků na životní prostředí a vzdělání	53
Graf 13: Ochota poskytnutí vlastních prostředků na zahraniční účely.....	54
Graf 14: Průměrné hodnoty míry důvěry v různé formy propagace NO.....	V
Graf 15: Kategorizace míry ochoty poskytnutí vlastních prostředků	VII
Graf 16: Průměrná míra ochoty poskytnutí vlastních prostředků.....	VIII
Graf 17: Ochota poskytnutí prostředků do ČR a zahraničí.....	IX
Graf 18: Způsob vyzvání k poskytnutí daru	X
Graf 19: Druhy poskytnutých darů	XI
Graf 20: Podíl kategorií respondentů dle pocitu intenzity participace	XII
Graf 21: Podíl kategorií respondentů dle stanovených hranic intenzity participace	XII
Graf 22: Segmenty občanské angažovanosti	XV
Graf 23: Počet vybraných NNO dle krajů ČR v roce 2014	XVI
Graf 24: Internetová transparentnost NNO 2012.....	XVII

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Rozdělení národního hospodářství dle Pestoff.....	20
Obrázek 2: Členění národního hospodářství dle financování.....	XVI

9 Přílohy

Příloha 1: Vzor dotazníku

Dotazník

Vážený respondente,

jsem student České zemědělské univerzity v Praze, který se zabývá problematikou „Dárcovství jako projev aktivního občanství“. Z důvodu nutnosti získání podkladových materiálů si Vás dovoluji požádat o anonymní vyplnění přiloženého dotazníku. Předem děkuji za Vaši vstřícnost při zpracování a věřím, že následující otázky vyplníte věrohodně.
Matěj Svoboda

Uved'te prosím, do jaké míry důvěřujete různým formám propagace neziskových organizací a s tím spojené žádosti o poskytnutí daru. Na škále od 1 do 7, kdy 1 je zcela nedůvěřuji a 7 zcela důvěřuji, označte jednu možnost v každém řádku pod otázkou.

1. Televizní vysílání:
1   2   3   4   5   6   7
2. Rádiové vysílání:
1   2   3   4   5   6   7
3. Internetové stránky:
1   2   3   4   5   6   7
4. Sociální sítě (Facebook, Twitter, Instagram atd.)
1   2   3   4   5   6   7
5. Reklama zprostředkovaná komerční společností:
1   2   3   4   5   6   7
6. Billboardy a reklamní plochy:
1   2   3   4   5   6   7
7. Osobní kontakt se zaměstnancem neziskové organizace:
1   2   3   4   5   6   7
8. Propagace v rámci veřejné charitativní akce:
1   2   3   4   5   6   7
9. Doporučení rodinných příslušníků a blízkých osob:
1   2   3   4   5   6   7
10. Vyzvání v rámci zaměstnání:
1   2   3   4   5   6   7
11. Propagace pod záštitou mediálně známé osobnosti:
1   2   3   4   5   6   7

Uved'te prosím, do jakých veřejně prospěšných aktivit byste byl ochoten vložit své prostředky (volný čas, peníze, hmotné věci či jiné). Na škále od 1 do 7, kdy 1 je zcela neochotný a 7 naprosto ochotný, označte jednu možnost v každém řádku pod otázkou.

18. Pomoc fyzicky postiženým lidem:
1   2   3   4   5   6   7
19. Pomoc psychicky postiženým lidem:
1   2   3   4   5   6   7
20. Pomoc lidem, kteří trpí určitou závislostí:
a. Alkohol:
1   2   3   4   5   6   7
b. Cigarety:
1   2   3   4   5   6   7
c. Drogy:
1   2   3   4   5   6   7
d. Výherní automaty:
1   2   3   4   5   6   7
21. Pomoc lidem, kteří mají horší životní úroveň:
1   2   3   4   5   6   7
22. Pomoc lidem, kteří jsou bez domova:
1   2   3   4   5   6   7
23. Péče o staré lidi:
1   2   3   4   5   6   7
24. Snížení genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) v ČR:
1   2   3   4   5   6   7
25. Snížení genderové nevyrovnanosti (lepší pozice žen v zaměstnání) v zahraničí:
1   2   3   4   5   6   7
26. Ochrana životního prostředí v okolí svého bydliště:
1   2   3   4   5   6   7
27. Ochrana životního prostředí v celé České republice:
1   2   3   4   5   6   7
28. Ochrana životního prostředí v zahraničí:
1   2   3   4   5   6   7
29. Vzdělávací aktivity pro děti v České republice:
1   2   3   4   5   6   7
30. Vzdělání pro děti v rozvojových zemích:
1   2   3   4   5   6   7
31. Pomoc lidem v oblastech velké chudoby a hladu v zahraničí:
1   2   3   4   5   6   7
32. Pomoc lidem v oblastech válečných konfliktů v zahraničí:
1   2   3   4   5   6   7
33. Pomoc lidem, kteří migrují do České republiky v rámci současné světové migrace:
1   2   3   4   5   6   7
34. Pomoc lidem, kteří migrují mimo Českou republiku do zahraničí v rámci současné světové migrace:
1   2   3   4   5   6   7

Uved'te prosím, jestli byste své pouze finanční a hmotné prostředky (bez nutnosti cestovat mimo své bydliště) věnoval spíše na účely pomoci v České republice či na zahraniční účely. Na škále od 1 do 7, kdy 1 je pouze organizace v České republice a 7 pouze zahraniční organizace, označte jednu možnost v řádku pod otázkou.

1   2   3   4   5   6   7

Uved'te prosím, jakým způsobem jste byl(a) vyzván k poskytnutí určitého druhu daru v posledním roce? V případě více způsobů zaškrtněte více možností či doplňte další v kolonce „Jiné“.

- média (televize, rozhlas, internet, letáky)
- vyzvání v rámci bydliště a blízkého okolí
- vyzvání v rámci zaměstnání
- doporučení rodinných příslušníků a blízkých osob
- osobní kontakt s akreditovaným pracovníkem neziskové organizace
- zprostředkováním supermarketů, hypermarketů a podobných obchodů
- jiné: _____

Poskytl jste v posledním roce nějaký druh daru?

- ano
- ne

V případě, že byla Vaše odpověď na otázku poskytnutí určitého způsobu daru na předchozí otázku „ano“, uved'te prosím, jaký druh daru jste v posledním roce poskytl? V případě více druhů darů zaškrtněte více možností či doplňte další v kolonce „Jiné“.

- vlastní volný čas
- finanční příspěvek
- nákup symbolického produktu neziskové organizace
- hmotný dar 1 stupně (oblečení, hračky)
- hmotný dar 2 stupně (jídlo, pití, jiné)
- fyziologické dary (krev, krevní plazma, kostní dřeň)
- jiné: _____

Uved'te prosím, jak často jste se v posledním roce zapojoval do dobrovolnických aktivit (vlastní volný čas) v rámci organizovaných veřejně prospěšných aktivit.

- nezapojuji se vůbec
- zapojuji se náhodně
- pravidelně se zapojuji

Uved'te prosím, jak často jste v posledním roce poskytoval určitý druh daru (finanční, hmotný, fyziologický a jiné

- žádné poskytování
- náhodné poskytování
- pravidelné poskytování

Uved'te prosím, předpokládanou výši finančních darů (finanční příspěvek, nákup symbolického produktu, veřejná sbírka a jiné), které jste v posledním roce poskytli veřejně prospěšným neziskovým organizacím.

_____Kč

Uved'te prosím předpokládanou dobu strávenou dobrovolnickými aktivitami (vlastní volný čas) v rámci veřejně prospěšných neziskových organizací.

_____Hodin

Uved'te prosím, jestli jste členem nějaké konkrétní veřejně prospěšné neziskové organizace?

- ano
- ne

Pohlaví respondenta:

- muž
- žena

Věk respondenta:

- 18 let a méně
- 18–25 let
- 26–35 let
- 36–45 let
- 46–60 let
- 61 let a více

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- vyučen
- vyučen s maturitou
- středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské
- další akademický titul

Hlásíte se k nějakému druhu náboženství?

- ano
- ne

Počet obyvatel obce v místě Vašeho trvalého bydliště:

- nad 100 000
- 99 999 – 20 000
- 19 999 – 5 000
- 4 999 – 1 000
- do 1 000 obyvatel

Cítíte se jako aktivní účastník v oblasti dárcovství?

- ano
- ne

Cítíte se jako aktivní účastník v oblasti dobrovolnictví?

- ano
- ne

Výše Vašeho hrubého měsíčního příjmu:

- do 9 999 Kč
- 10 000 až 14 999 Kč
- 15 000 až 19 999 Kč
- 20 000 až 24 999 Kč
- 25 000 až 29 999 Kč
- 30 000 až 34 999 Kč
- 35 000 až 39 999 Kč
- 40 000 Kč a více

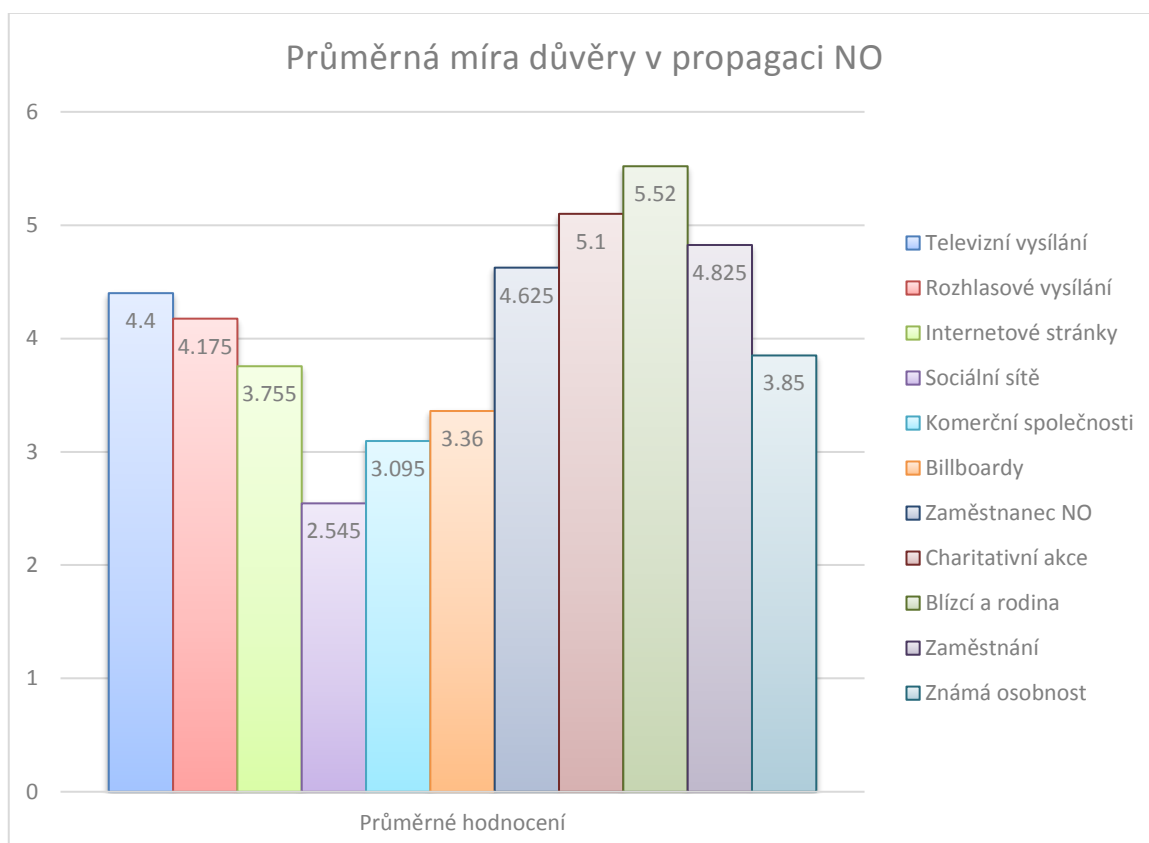
Příloha 2: Výsledky dotazníkového šetření

Tabulka 13: Míra důvěry v různé formy propagace NO

Forma propagace NO	Škálové hodnocení							Průměr
	1	2	3	4	5	6	7	
Televizní vysílání	11	15	42	18	59	39	16	4,4
Rozhlasové vysílání	16	25	34	21	52	41	11	4,175
Internetové stránky	27	23	41	46	21	28	14	3,755
Sociální sítě	41	74	52	15	8	6	4	2,545
Komerční společnost	27	65	50	11	24	13	10	3,095
Billboardy a reklamní plochy	19	51	53	33	21	6	17	3,36
Kontakt se zaměstnancem NO	13	16	19	43	34	44	31	4,625
Veřejná charitativní akce	6	0	28	30	60	22	54	5,1
Rodina a blízké osoby	3	2	4	23	69	45	54	5,52
Zaměstnání	11	0	29	43	50	24	43	4,825
Mediálně známá osobnost	17	25	48	34	46	17	13	3,85

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 14: Průměrné hodnoty míry důvěry v různé formy propagace NO

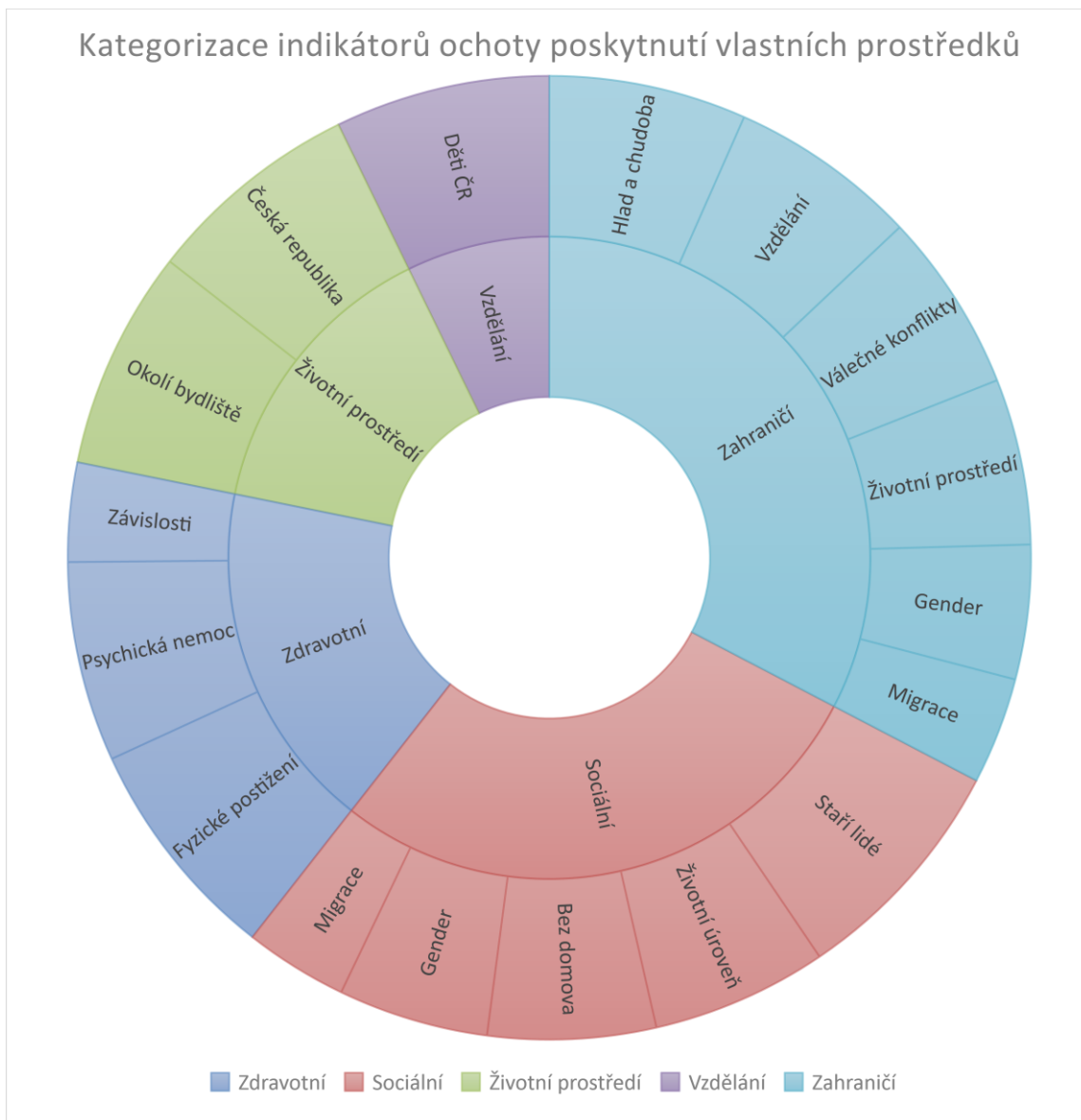
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14: Ochota vložení svých prostředků

Ochota pomoci	Škálové hodnocení							Průměr
	1	2	3	4	5	6	7	
Fyzické postižení	0	4	6	41	42	56	51	5,465
Psychická nemoc	3	16	24	38	39	46	34	4,84
Alkohol	62	54	35	20	13	0	16	2,66
Cigarety	92	49	21	12	5	4	17	2,345
Drogy	86	40	30	12	12	0	20	2,52
Výherní automaty	125	22	24	5	9	0	15	2,055
Životní úroveň	1	30	33	44	44	39	9	4,265
Lidé bez domova	4	25	46	47	48	16	14	4,07
Staří lidé	1	1	4	27	40	76	51	5,68
Gender ČR	27	23	40	53	31	14	12	3,64
Gender zahraničí	38	28	47	46	22	12	7	3,25
Životní prostředí – bydliště	1	5	11	35	46	65	37	5,315
Životní prostředí – ČR	1	6	21	25	50	61	36	5,22
Životní prostředí – zahraničí	16	28	20	63	32	28	13	4,015
Vzdělání dětí ČR	3	12	14	17	60	53	41	5,21
Vzdělání dětí rozvojových zemí	8	20	21	37	44	54	16	4,575
Chudoba a hlad v zahraničí	8	12	36	22	37	52	33	4,78
Válečné konflikty v zahraničí	3	28	50	24	32	36	27	4,35
Migrace do České republiky	95	26	33	10	14	11	11	2,495
Migrace mimo Českou republiku	77	35	40	10	22	12	4	2,585
ČR nebo zahraničí	61	30	33	57	8	11	0	2,77

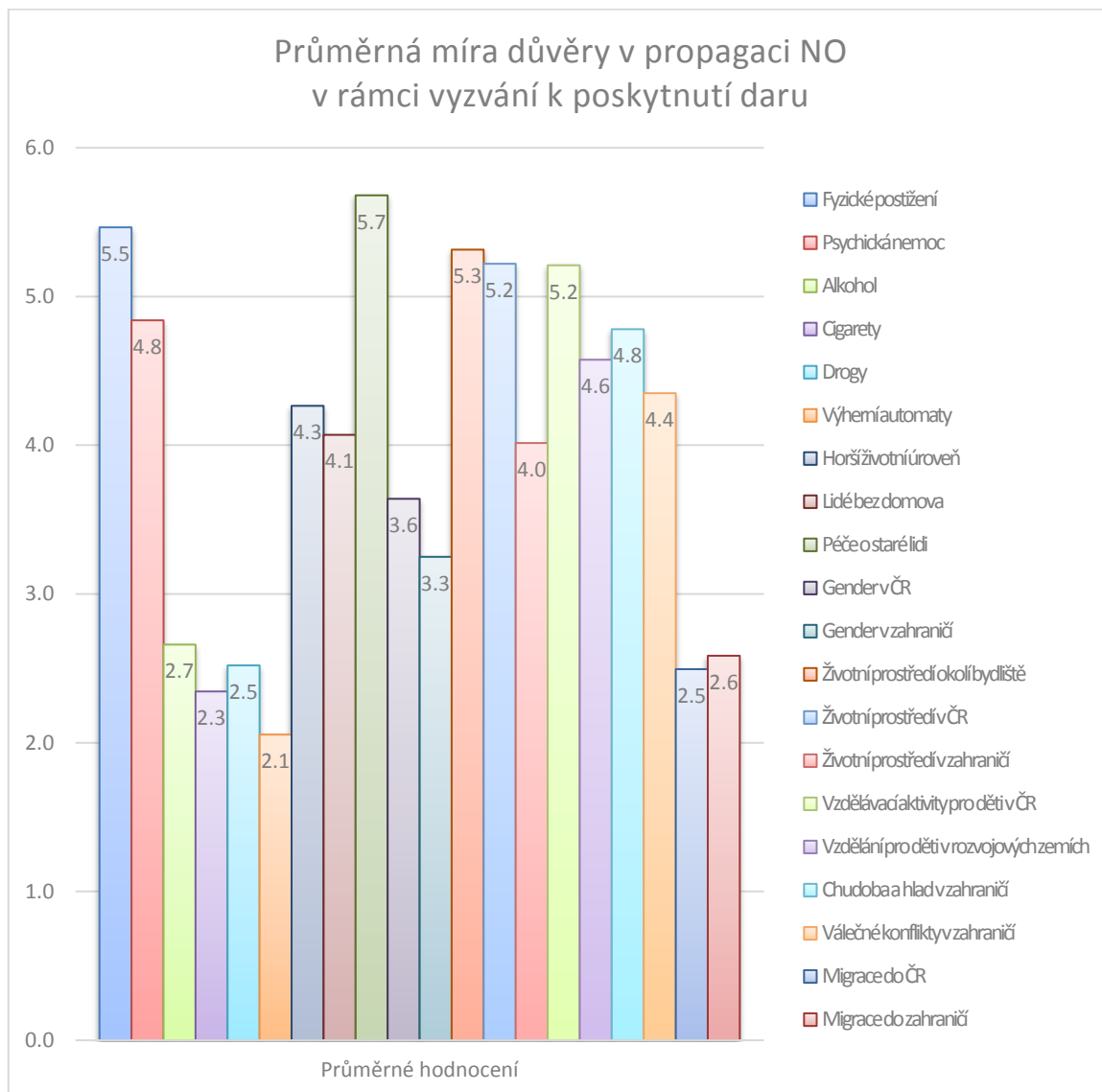
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 15: Kategorizace míry ochoty poskytnutí vlastních prostředků

Zdroj: vlastní zpracování

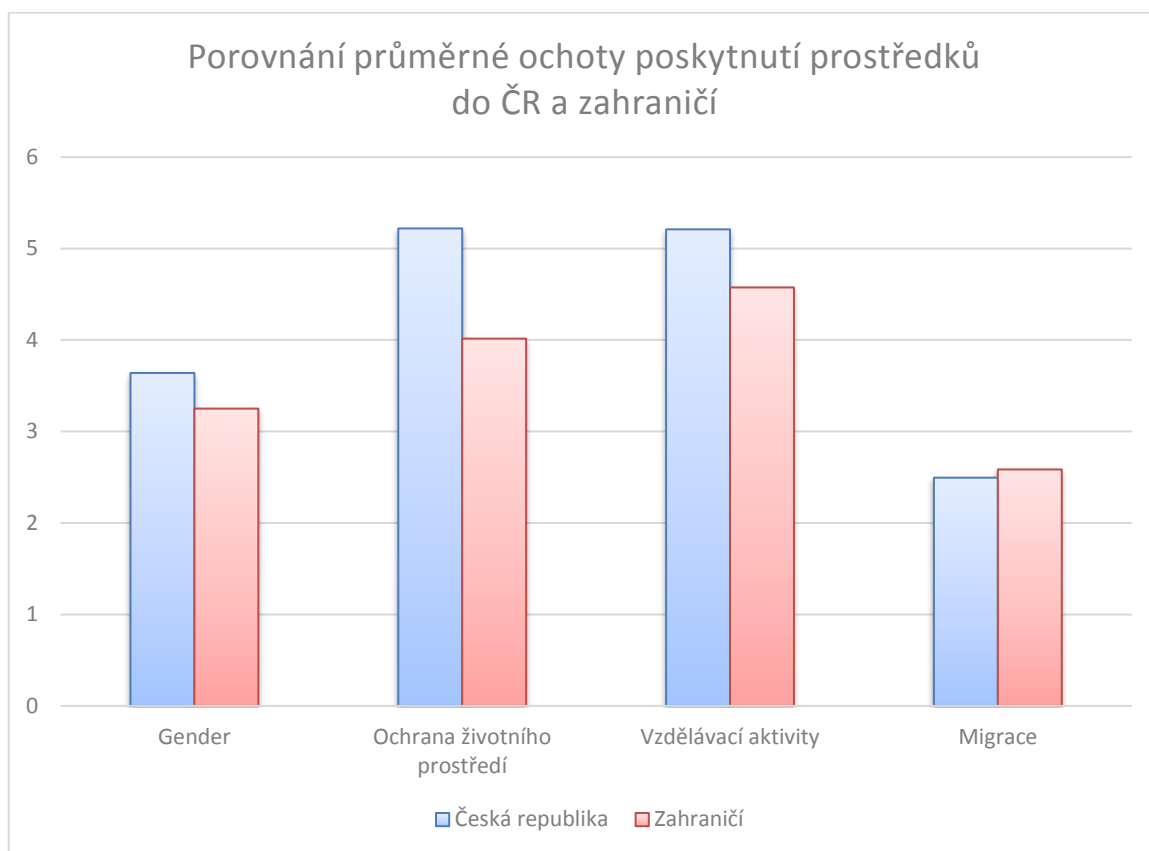
Graf 16: Průměrná míra ochoty poskytnutí vlastních prostředků

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17: Ochota poskytnutí prostředků do ČR a zahraničí

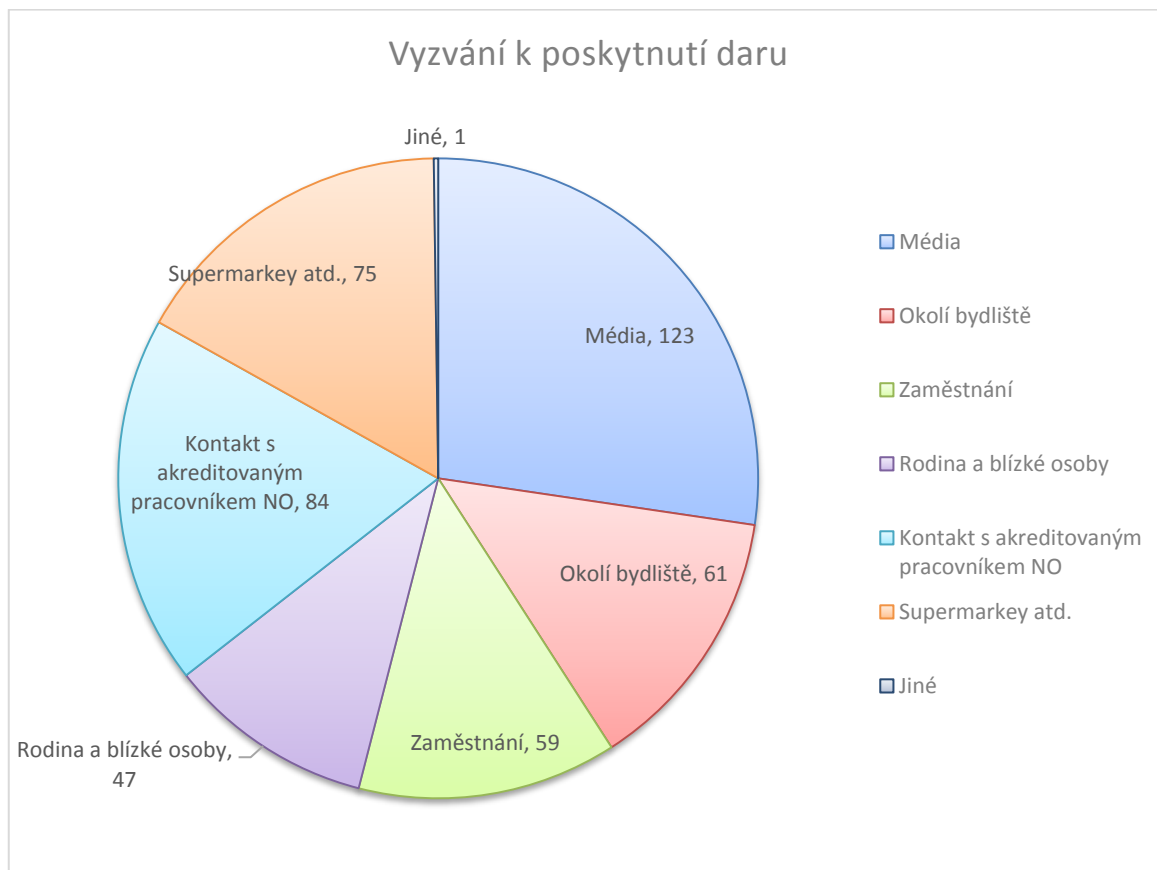
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 15: Způsob vyzvání k poskytnutí daru

Způsob vyzvání	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Média	123	27,33
Okolí bydliště	61	13,56
Zaměstnání	59	13,11
Rodina a blízké osoby	47	10,44
Kontakt se zaměstnancem	84	18,67
Supermarkety atd.	75	16,67
Jiné	1	0,22
Celkem	450	100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 18: Způsob vyzvání k poskytnutí daru

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 16: Poskytnutí daru

Poskytnutí daru	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Ano	48	24
Ne	152	76
Celkem	200	100

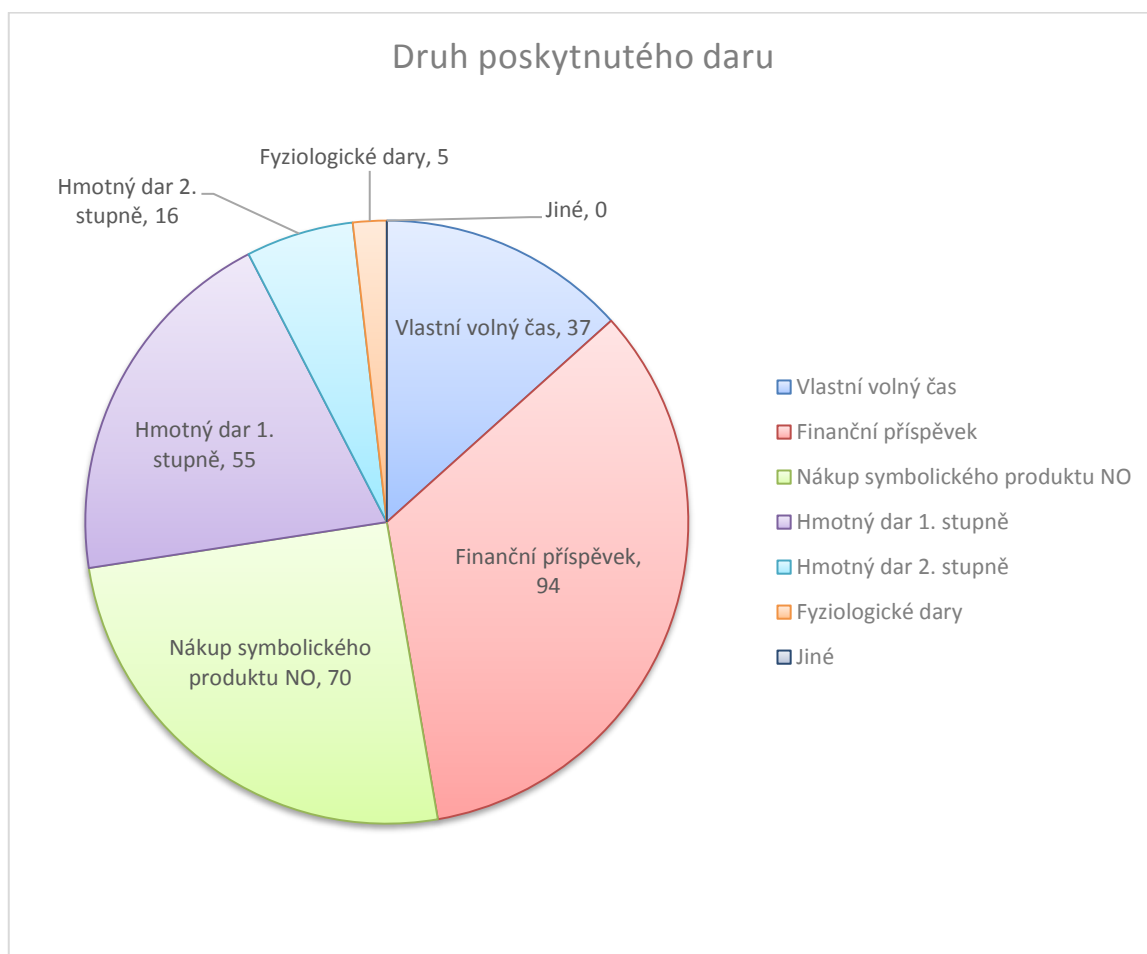
Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 17: Druhy poskytnutých darů

Druh poskytnutého daru	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Vlastní volný čas	37	13,36
Finanční příspěvek	94	33,94
Symbolický produkt	70	25,27
Hmotný 1. stupně	55	19,86
Hmotný 2. stupně	16	5,78
Fyziologické dary	5	1,81
Jiné	0	0,00
Celkem	277	100

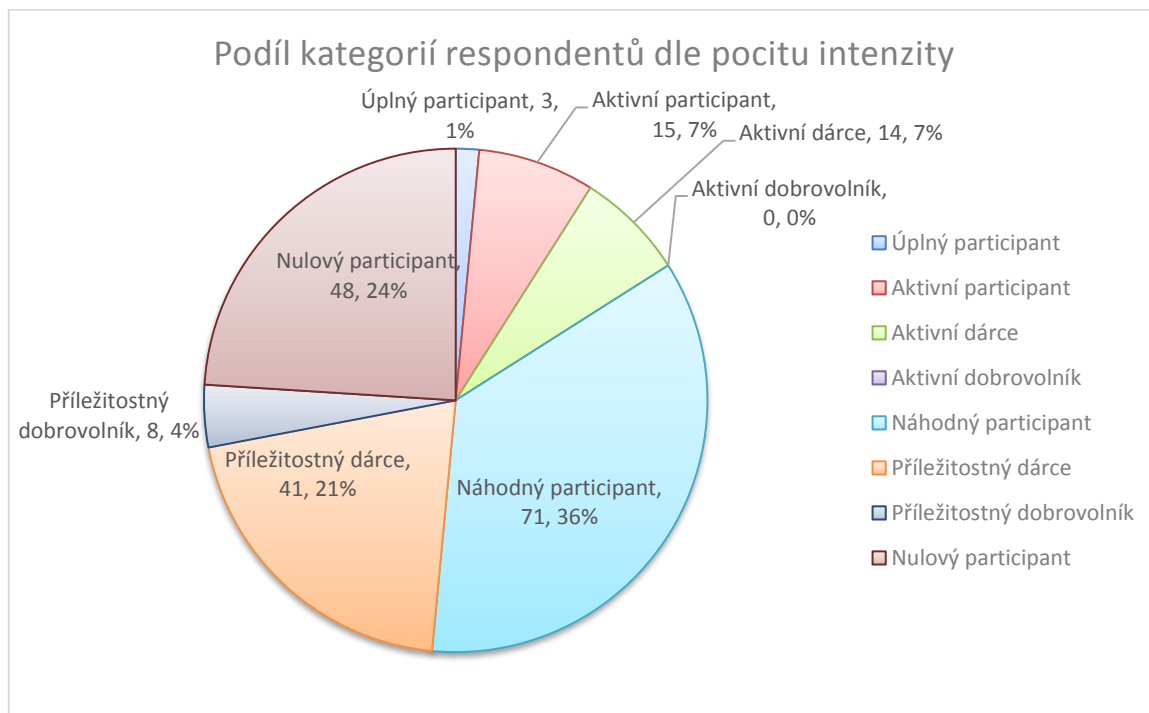
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 19: Druhy poskytnutých darů

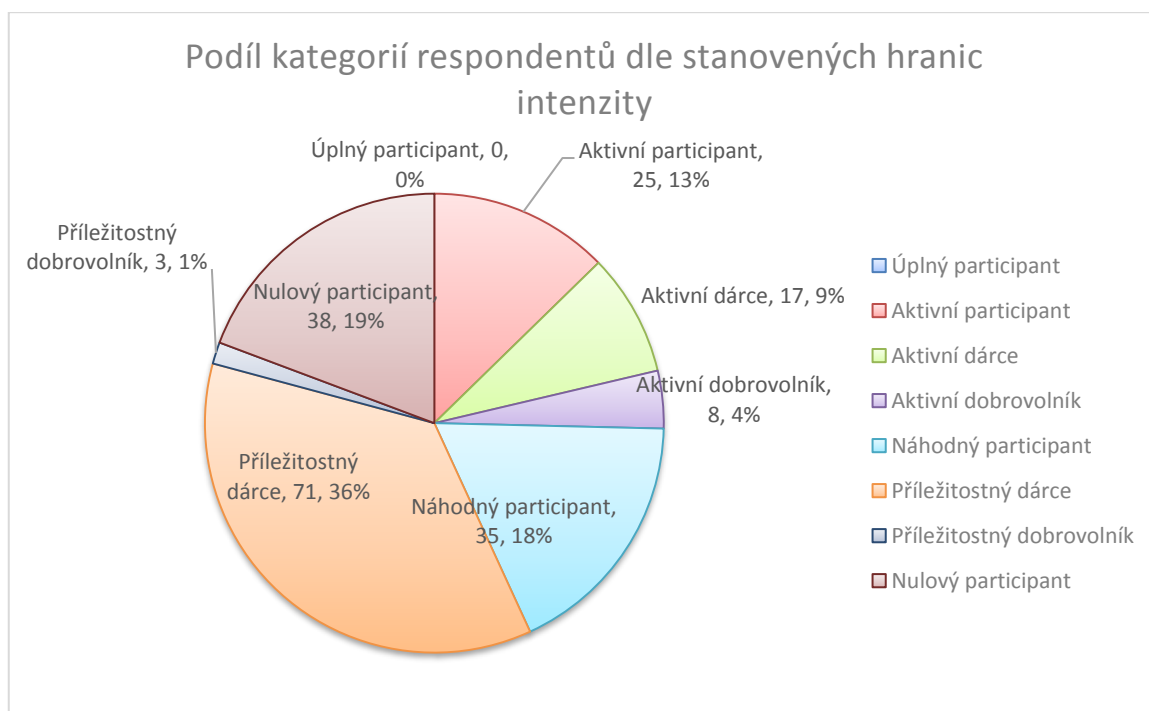
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 20: Podíl kategorií respondentů dle pocitu intenzity participace

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 21: Podíl kategorií respondentů dle stanovených hranic intenzity participace

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 18: Členství v neziskové organizaci

Členství v NO	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Ano	195	97,5
Ne	5	2,5
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 19: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Muž	97	51,5
Žena	103	48,5
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 20: Věková struktura respondentů

Věk	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Do 18 let	2	1
18-25 let	51	25,5
26-35 let	71	35,5
36-40 let	38	19
45-60 let	28	14
61 let a více	10	5
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 21: Vzdělání respondentů

Vzdělání	Počet (abs.)	Podíl (v %)
základní	7	3,5
vyučen	35	17,5
vyučen s maturitou	36	18
středoškolské	72	36
vyšší odborné	14	7
vysokoškolské	36	18
další akademický titul	0	0
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 22: Náboženské vyznání respondentů

Náboženství	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Ano	54	73
Ne	146	27
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 23: Počet obyvatel v místě bydliště

Počet obyvatel bydliště	Počet (abs.)	Podíl (v %)
nad 100 000	124	62
99 999 – 20 000	29	14,5
19 999 – 5000	22	11
4 999 – 1000	20	10
do 999	5	2,5
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 24: Pocit aktivního dárcovství

Dárcovská aktivita	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Ano	43	78,5
Ne	157	21,5
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 25: Pocit aktivního dobrovolnictví

Dárcovská aktivita	Počet (abs.)	Podíl (v %)
Ano	19	90,5
Ne	181	10
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

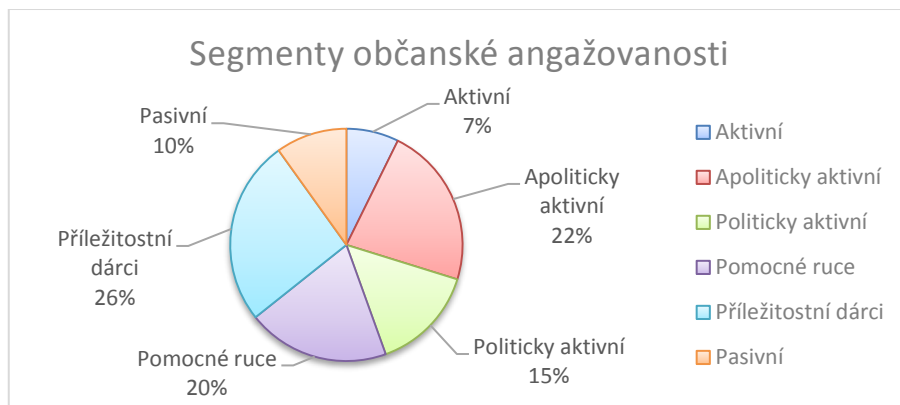
Tabulka 26: Hrubý měsíční příjem respondentů

Hrubý měsíční příjem	Počet (abs.)	Podíl (v %)
do 9 999 Kč	24	12
10 000 až 14 999 Kč	39	19,5
15 000 až 19 999 Kč	32	16
20 000 až 24 999 Kč	28	14
25 000 až 29 999 Kč	48	24
30 000 až 34 999 Kč	21	10,5
35 000 až 39 999 Kč	8	4
40 000 Kč a více	0	0
Celkem	200	100

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 3: Doplnující materiály kapitoly Přehled řešené problematiky

Graf 22: Segmenty občanské angažovanosti

Zdroj: zpracováno dle Matějka, 2015, s. 20-23

Tabulka 27: Světový dárcovský index vybraných zemí v roce 2016

Název státu	Pořadí	Dárcovský index (v %)	Pomoc cizím	Darování peněz	Dobrovolnictví
Myanmar	1	70	63	91	55
USA	2	61	73	63	46
Austrálie	3	60	68	73	40
Nový Zéland	4	59	61	71	44
Srí Lanka	5	57	61	61	49
Kanada	6	56	65	65	38
Indonésie	7	56	43	75	50
Spojené království VB	8	54	61	69	33
Irsko	9	54	56	66	40
Spojené arabské emiráty	10	53	75	63	21
Uzbekistán	11	52	67	62	27
Keňa	12	52	70	44	42
Nizozemí	13	52	55	66	33
Norsko	14	50	52	67	31
Turkmenistán	15	50	49	40	60
Malta	16	49	47	73	28
Island	17	49	52	70	26
Bhútán	18	49	52	56	39
Kuvajt	19	48	78	48	17
Dánsko	20	47	54	62	23
Česká republika	121	23	31	23	14

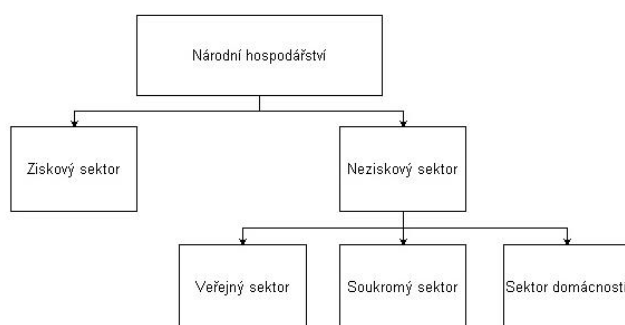
Zdroj: zpracováno dle (výroční zpráva CAF World giving index 2016)

Tabulka 28: Světový dárcovský index České republiky v letech 2011-2016

Rok	Pořadí	Skóre (v %)	Pomoc cizím		Darování peněz		Dobrovolnictví	
			Pořadí	Skóre (v %)	Pořadí	Skóre (v %)	Pořadí	Skóre (v %)
2011	94	28		36		29		18
2012	98	24	124	30	60	27	84	14
2013	103	23	116	34	75	22	88	14
2014	112	22	126	31	75	21	90	14
2015	130	20	138	27	94	20	104	13
2016	121	23	134	31	82	23	103	14

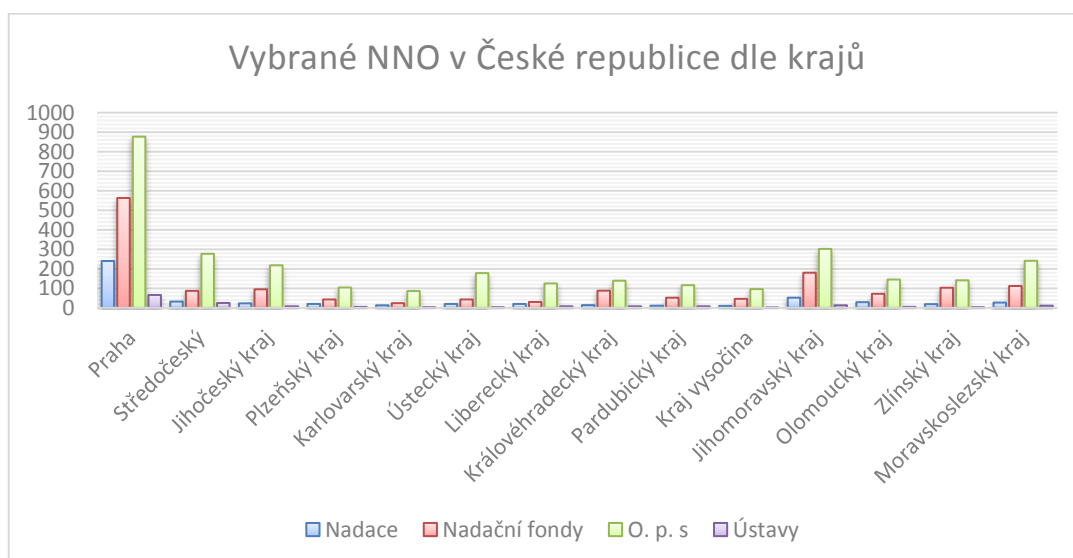
Zdroj: zpracováno dle (výroční zprávy CAF World giving index 2011-2016)

Obrázek 2: Členění národního hospodářství dle financování

Zdroj: zpracováno dle Rektořík a kol., 2006, s. 13

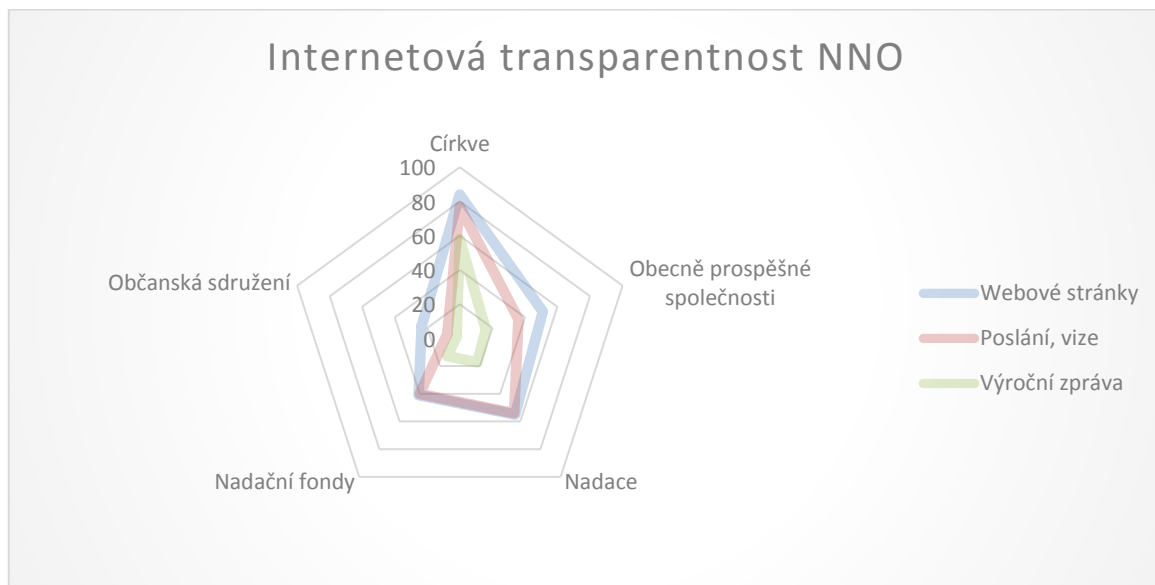
Graf 23: Počet vybraných NNO dle krajů ČR v roce 2014

Zdroj: Prouzová, 2015, s. 7

Graf 24: Internetová transparentnost NNO 2012

Zdroj: zpracováno dle Bachmann, 2012, s. 114